

**ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΤΜ ΕΠΔΟ**

**«ΟΙ ΕΠΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΚΡΙΣΗΣ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ
ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥΣ»**

**ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ:
ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Ν. ΠΕΡΙΑΣ**

ΛΑΦΑΤΖΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ

ΑΜ:11960

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΝΤΟΒΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

1.1. Διεθνής Οικονομική Κρίση

1.2. Οικονομική Κρίση στην Ελλάδα

1.3. Ο Ρόλος του ΔΝΤ

1.3.1 - 1^ο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής

1.3.2 - 2^ο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής

1.3.3. Ο Μετέπειτα Ρόλος του ΔΝΤ

1.4. Η Πορεία του Δημόσιου Ελληνικού Χρέους

1.4.1. Δημόσιο Έλλειμμα ή Δημόσιο Χρέος

1.4.2. Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

1.4.3. Περιορισμός Φερεγγυότητας και Δημοσιονομική Πολιτική

1.5. Η Κατάσταση Της Ελληνικής Οικονομίας Και Οι Προβλέψεις Για Το Μέλλον

1.5.1. Η Κατάσταση Της Ελληνικής Οικονομίας

1.5.2. Προβλέψεις για το μέλλον γενικά

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

2.1. Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης στην Ελλάδα

2.2. Επιπτώσεις στις Ελληνικές Επιχειρήσεις

2.2.1. Το Ελληνικό Μοντέλο Οικονομίας

2.2.2. Εμπόδια Παραγωγικότητας και Ανάπτυξης Ελληνικών Επιχειρήσεων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

3.1. Μέτρα από την Ευρωπαϊκή Ένωση

3.2. Μέτρα από το Κράτος

3.3. Μέτρα από τις Επιχειρήσεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

4.1. Η Περίπτωση των Επιχειρήσεων του Νομού Πιερίας

4.1.1. Οι Επιπτώσεις της Κρίσης στις Επιχειρήσεις του Νομού Πιερίας

4.1.2. Μέτρα Αντιμετώπισης της Κρίσης στις Επιχειρήσεις του Νομού Πιερίας

4.2. Μελέτη Περίπτωσης Επιχειρήσεων

4.2.1. Η Περίπτωση της εταιρείας Αμβροσιάδη

4.2.2. Η Περίπτωση της εταιρείας Ζευσ

4.2.3. Η Περίπτωση της εταιρείας Κωνσταντόπουλου

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι επιπτώσεις της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης επηρεάζουν την οικονομική ανάπτυξη στις χώρες της ΕΕ. Μεγάλο μέρος των επιστημονικών οικονομικών μελετών που γίνονται αναλύουν την επίδραση της κρίσης τόσο στην πραγματική όσο και στη δυνητική οικονομική ανάπτυξη, την ανεργία, τον πληθωρισμό και την δυναμική του χρέους. (Lacina & Vanřina 2013: 1005-1006)

Ωστόσο, οι επιπτώσεις της κρίσης είναι ορατές και σε μικροοικονομικό επίπεδο. Τα οικονομικά αποτελέσματα των επιχειρήσεων επηρεάζονται σημαντικά από την αρνητική μακροοικονομική ανάπτυξη τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Τόσο η μείωση της δυνητικής ανάπτυξης και της αγοραστικής δύναμης λόγω της οικονομικής ύφεσης, όσο και η ολοένα και περισσότερο περιοριστική δημοσιονομική πολιτική, έχουν άμεσο αντίκτυπο στη συνολική ζήτηση και, συνεπώς, στον μικροοικονομικό τομέα ως σύνολο. (Lacina & Vanřina 2013: 1005-1006)

Από την άλλη πλευρά, μια πρόσθετη πηγή προβλημάτων συνδέεται με την κρίση στον τραπεζικό τομέα και την πρόσβαση στη χρηματοδότηση, κυρίως για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ). (Lacina & Vanřina 2013: 1005-1006)

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να καλύψει το κενό στην οικονομική έρευνα και να αναλυθούν οι επιπτώσεις της συνεχιζόμενης κρίσης στις επιχειρήσεις, μελετώντας την περίπτωση των επιχειρήσεων του Νομού Πιερίας. Καθώς η χώρα μας έχει πληγεί σοβαρά από την οικονομική κρίση, ο επιχειρηματικός τομέας έχει κατ' επέκταση επηρεαστεί σημαντικά. Ωστόσο οι διαρθρωτικές αλλαγές σκοπό έχουν, με την πάροδο του χρόνου, την ταχύτερη αποκατάσταση των ελληνικών επιχειρήσεων.

Με βάση τα αποτελέσματα της μικροοικονομικής ανάλυσης του περιβάλλοντος (αντίκτυπο της κρίσης και εθνική οικονομική πολιτική), στην εργασία αυτή γίνεται προσπάθεια αξιολόγησης όσον αφορά στην βέλτιστη αντίδραση της οικονομικής πολιτικής (τόσο σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, όσο

και σε επίπεδο ΕΕ) για να βελτιωθεί η κατάσταση των επιχειρήσεων, καθώς αυτός ο τομέας πιστεύεται ότι αποτελεί την πηγή της μελλοντικής οικονομικής ανάκαμψης.

Έτσι, στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται η οικονομική κρίση και τα χαρακτηριστικά της, με επίκεντρο την χώρα μας, ενώ στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται οι επιπτώσεις της κρίσης στην Ελλάδα. Στη συνέχεια, στο τρίτο κεφάλαιο, προσεγγίζονται τα μέτρα αντιμετώπισης της κρίσης στην Ελλάδα ολιστικά, ενώ στο τέταρτο κεφάλαιο επικεντρώνεται η έρευνα και η μελέτη της εργασίας στον Νομό Πιερίας και στον επιχειρηματικό τομέα του. Τέλος, τίθεται ο επίλογος της εργασίας και παρουσιάζονται αναλυτικά και συγκεντρωτικά οι πηγές πάνω στις οποίες βασίστηκε η εργασία αυτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Αυτό που παρατηρήθηκε το έτος 2010, και ενώ η οικονομική κρίση είχε ήδη «χτυπήσει» τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (Η.Π.Α.) από το έτος 2008 (Reinhart C., K. Rogoff, 2008a) (Reinhart, C., K. Rogoff, 2008b) (Brunnermeier M., 2009), είναι η εξάπλωση της διεθνούς οικονομικής κρίσης της σύγχρονης εποχής. Επομένως, ο ρόλος του ΔΝΤ όσον αφορά στην Ελλάδα, κατέστη κρίσιμος και ιδιαίτερα σημαντικός για την πορεία και εξέλιξη αυτού του κράτους - μέλους, καθώς το φαινόμενο της οικονομικής κρίσης δεν εξαίρεσε ούτε τη χώρα αυτή (http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm).

1.1. Διεθνής Οικονομική Κρίση

Το καλοκαίρι του 2007 ξεκίνησε οικονομική κρίση στις ΗΠΑ και απογειώθηκε κατά το έτος 2008, προς μεγάλη έκπληξη για τους περισσότερους ανθρώπους. Αυτό που αρχικά θεωρήθηκε ως «προβλήματα» στην αγορά «ενυπόθηκων δανείων υψηλού κινδύνου» των ΗΠΑ, γρήγορα κλιμακώθηκε και επεκτάθηκε σε όλες τις χρηματοπιστωτικές αγορές και στη συνέχεια στην πραγματική διεθνή οικονομία (Reinhart C., K. Rogoff, 2008a) (Reinhart, C., K. Rogoff, 2008b) (Brunnermeier M., 2009).

Το 2010 αν και σημειώθηκε «ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας», ωστόσο «επισκιάστηκε από τον κίνδυνο», ο οποίος έγινε σχεδόν πραγματικότητα, της «μετεξέλιξης» της διεθνούς πλέον, οικονομικής κρίσης σε «κρίση δημοσίου χρέους, κυρίως στις προηγμένες οικονομίες» (Φώτεινα Ε., 2010-2011).

Έτσι, η «διεθνής» αυτή κρίση, αν και ξεκίνησε όπως προαναφέρθηκε, ουσιαστικά ως «χρηματοοικονομική» το 2008, «αντιμετωπίστηκε με ασυνήθιστα επεκτατική δημοσιονομική και νομισματική πολιτική» στις περισσότερες οικονομίες χωρών, με αποτέλεσμα την «ραγδαία επιδείνωση

της δημοσιονομικής θέσης» (Φώτεινα Ε., 2010-2011), σχεδόν των περισσότερων από τις προηγμένες οικονομίες χωρών τη διετία 2008-2010.

Πιο αναλυτικά, αυτός ο «κίνδυνος γενικευμένης» οικονομικής κρίσης, που βρήκε τις χώρες αντιμέτωπες με αυτόν, οδήγησε τις τελευταίες αντιδρώντας σε αυτόν, κατά τη διάρκεια του έτους 2010, στο να «υιοθετήσουν προγράμματα περιστολής των δημοσίων δαπανών τους» και να αυξήσουν τους φόρους προς τους πολίτες τους, με σκοπό την «αντιστροφή» των δημοσιονομικών αυτών εξελίξεων (Φώτεινα Ε., 2010-2011).

Σε αυτό το σημείο, αναφέρεται χαρακτηριστικά το γεγονός ότι κατόπιν συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), πάρθηκε η απόφαση να θεσπιστούν προγράμματα για «αγορές τίτλων». Έτσι, μέσα στο έτος 2010, οι «αποδόσεις των μακροπρόθεσμων κρατικών ομολόγων» αρκετών χωρών όπως η Ελλάδα, η Πορτογαλία και η Ιρλανδία, σημείωσαν σχεδόν σταθερή ανοδική πορεία (Φώτεινα Ε., 2010-2011).

Ωστόσο, όλη αυτή η κατάσταση, ουσιαστικά, είχε ως αποτέλεσμα η οικονομική αυτή κρίση να εξελιχθεί σε διεθνή, και να έχει αλλάξει μέχρι τις μέρες μας, όλες τις οικονομίες στο παγκόσμιο τοπίο, και ακόμα παραπέρα το πλήρες κόστος της να μην είναι εφικτό ακόμα να αξιολογηθεί (Bordo M., B. Eichengreen, D. Klingebiel and M. Martinez-Peria, 2001) (Reinhart C., and K. Rogoff, 2009) (Greenlaw, D., J. Hatzius, A. Kashyap and H. Shin, 2008) (US Monetary Policy Forum Report No. 2) (Taylor J., 2008) (M. Jickling, April 9, 2010).

Ουσιαστικά, καθώς όλες οι χώρες αλληλεπιδρούν μεταξύ τους παγκοσμίως σε οικονομικό επίπεδο, η οικονομική αυτή κρίση δεν άργησε να εξαπλωθεί στη μια χώρα μετά την άλλη, ξεκινώντας από τις πιο «ευαίσθητες» και προβληματικές στον τομέα της οικονομίας χώρες. Έτσι, το έτος 2010, δήλωσε την ύπαρξή της και στην Ελλάδα.

http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm

http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/financial_operations/pdf/2012-04-18-greece-comm_el.pdf

1.2. Οικονομική Κρίση στην Ελλάδα

Το έτος 2009, «έκλεισε» με το «δημοσιονομικό έλλειμμα» να αποκαλύπτει ότι η Ελλάδα, ως χώρα, βρισκόταν σε πολύ πιο αυξημένα επίπεδα από αυτά που θα έπρεπε να έχει ώστε το δημόσιο χρέος της να αποτελεί

‘βιώσιμο»

(<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7%CF%87%CF%81%CE%AD%CE%BF%CF%85%CF%82%2010-2013>)

(http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm).

(http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/financial_operations/pdf/2012-04-18-greece-comm_el.pdf)

(http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2012/pdf/ocp94_en.pdf)

Έτσι, γύρω στα μέσα του έτους 2010, «η ελληνική κυβέρνηση αδυνατούσε να δανειστεί με λογικά επιτόκια από τις διεθνείς αγορές για τη χρηματοδότηση του τρέχοντος δημοσιονομικού της ελλείμματος και για την ανα-χρηματοδότηση του χρέους της», κάτι που έφερε ως αποτέλεσμα τον «άμεσο κίνδυνο [χρεοκοπίας](#)» της χώρας, με ταυτόχρονη την «στάση πληρωμών του Ελληνικού Δημοσίου»

(<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7%CF%87%CF%81%CE%AD%CE%BF%CF%85%CF%82%2010-2013>)

(http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm).

Η Ελλάδα ως κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ενεργό μέλος του ΔΝΤ, εύλογο είναι το συμπέρασμα ότι κατέφυγε στον μηχανισμό «διάσωσης» του οργανισμού και σε αίτημα για «χρηματοοικονομική στήριξη» από αυτόν (Φώτεινα Ε., 2010-2011), αφού πρώτα σημείωσε την ύστατη προσπάθειά της μέσω της κυβέρνησης που είχε, για να ανακτήσει «την αξιοπιστία της ως χώρα στις διεθνείς αγορές και να πετύχει μείωση των επιτοκίων», κάτι που «οδήγησε σε λήψη μέτρων μείωσης των δαπανών, τα

οποία δεν κατάφεραν να ανατρέψουν το αρνητικό κλίμα», ωστόσο. (<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7%CF%87%CF%81%CE%AD%CE%BF%CF%85%CF%82%2010-2013>).

Έτσι, η Ελλάδα ζητώντας τη βοήθεια του [Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου](#), καθώς και γενικότερα της [Ευρωπαϊκής Ένωσης](#) και της [Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας](#), συγκροτήθηκε από αυτούς τους οργανισμούς ειδικός «μηχανισμός βοήθειας» για αυτήν μέσω του προγράμματος που αναλύθηκε σε προηγούμενη ενότητα, με το όνομα «Συμφωνία Stand – By» (Φώτεινα Ε., 2010-2011)

(<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7%CF%87%CF%81%CE%AD%CE%BF%CF%85%CF%82%2010-2013>).

(<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2013/cr13156.pdf>)

Η επίσημη «ανακοίνωση της προσφυγής στον μηχανισμό στήριξης» του ΔΝΤ σημειώθηκε στις 23 Απριλίου 2010, από τον πρωθυπουργό (<http://news.in.gr/greece/article/?aid=1129265>).

Στη συνέχεια, αποδίδονται οι όροι σύμφωνα τους οποίους υπογράφηκε η συμφωνία για το πρόγραμμα αυτό της χρηματοοικονομικής και όχι μόνο στήριξης της Ελλάδας από το ΔΝΤ.

Οι όροι για την χρηματοδότηση ήταν οι εξής:

- η Ελλάδα θα λάβει μέτρα «[δημοσιονομικής προσαρμογής](#)»
- και, ειδικότερα, θα λάβει μέτρα «[δημοσιονομικής εξυγίανσης](#)»

Έτσι, με την χρηματοδότηση αυτή που κατάφερε να λάβει η Ελλάδα από το ΔΝΤ, ξέφυγε αρχικά τον άμεσο κίνδυνο που την χαρακτήριζε για «χρεοκοπία», γεγονός που αν συνέβαινε οι επιπτώσεις του ακόμα και για όλη την «ευρωζώνη» θα ήταν κρίσιμες καθώς και «ανεξέλεγκτες» (<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7%CF%87%CF%81%CE%AD%CE%BF%CF%85%CF%82%2010-2013>).

Τα πρώτα μέτρα ανακοινώθηκαν από τον πρωθυπουργό την Κυριακή 2 Μαΐου 2010. Η Ελληνική οικονομία συνέχισε να βρίσκεται σε κατάσταση δημοσιονομικής ανισορροπίας και το επόμενο διάστημα με αποτέλεσμα ένα χρόνο μετά, τον Ιούνιο του 2011, η κυβέρνηση να καταφύγει στην ψήφιση του

μεσοπρόθεσμου προγράμματος, που περιλάμβανε νέα μέτρα λιτότητας και περικοπές. Επίσης τέθηκε θέμα αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας και αναδιάρθρωσης ή «κουρέματος» του χρέους με σκοπό τη μακροπρόθεσμη μείωση του χρέους σε βιώσιμα επίπεδα.

1.3. Ο Ρόλος του ΔΝΤ

Κατόπιν λοιπόν της έγγραφης συμφωνίας της Ελλάδας με το ΔΝΤ για χρηματοδότηση και «διάσωση» της οικονομίας της, υπογράφηκε πρόγραμμα προσαρμογής με τη μορφή «μνημονίου», σύμφωνα με το οποίο η χρονική του διάρκεια οριζόταν μέχρι το 2014, κύριος στόχος των μέτρων που περιλάμβανε ήταν να δημιουργηθούν έσοδα της τάξης των 30 δισεκατομμυρίων ευρώ, δηλαδή το 13% περίπου του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) της χώρας.

(http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/financial_operations/pdf/2012-04-18-greece-comm_el.pdf)

(http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2012/pdf/ocp94_en.pdf)

Πιο συγκεκριμένα, υπέγραψε η κυβέρνησή της Ελλάδας με τον οργανισμό, πρόγραμμα προσαρμογής και διάσωσης της οικονομίας της από το πλήγμα της διεθνούς οικονομικής κρίσης το οποίο υπέστη. (Φώτεινα Ε., 2010-2011) (<http://news.in.gr/greece/article/?aid=1129265>). (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤFGR – ΟΜΑΔΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, Τριμηνιαία έκθεση, Δεκέμβριος 2012, 'Ομάδα Δράσης για την Ελλάδα'), (http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm).

(http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7_%CF%87%CF%81%CE%AD%CE%BF%CF%85%CF%82_2010-2013).

Έτσι, από τον Μάιο του έτους 2010, η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, «παρέχει» χρηματοοικονομική στήριξη στην Ελλάδα, « μέσα στα πλαίσια της απότομης επιδείνωσης των χρηματοδοτικών

της συνθηκών» (http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm).

Οι στόχοι του προγράμματος προσαρμογής συνοψίζονται βάσει της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαθέσιμο:

http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm),

στους εξής:

- *Να υποστηριχθούν οι προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης για αποκατάσταση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας,*
- *Να εφαρμοστούν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις προκειμένου να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας,*
- *Να τεθούν τα θεμέλια για διατηρήσιμη οικονομική ανάπτυξη και*
- *Να ανακεφαλαιοποιηθεί το ελληνικό τραπεζικό σύστημα.*

Σε αυτό το σημείο επισημαίνεται το γεγονός ότι λόγω των αυξημένων αναγκών της χώρας και της οικονομικής της κατάστασης γενικότερα, το ΔΝΤ προέβη σε δύο επιμέρους προγράμματα προσαρμογής της Ελλάδας, τα οποία και αναλύονται στη συνέχεια.

Όσον αφορά στην διαδικασία, η οποία ακολουθήθηκε, αναφέρεται η «έγκριση» που κατέστη αναγκαία, πριν την «εκταμίευση» του «ευρωπαϊκού» δανείου της Ελλάδας, από τους αρμόδιους φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, και γενικά το «Eurogroup».

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm).

Πιο αναλυτικά, σε πρώτη φάση, ορίσθηκε επιτροπή αποτελούμενη από εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του ΔΝΤ, η οποία επισκέφτηκε την Ελλάδα για να αξιολογήσει «τη συμμόρφωση» της χώρας όσον αφορά στους «όρους και τις προϋποθέσεις του – εκάστοτε – Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής».

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm)

Σε δεύτερη φάση, η «Επιτροπή» αυτή, κατόπιν απόκτησης όλων των στοιχείων αυτών σχετικά με τους όρους και τις προϋποθέσεις και την κατάσταση έναντι αυτών της Ελλάδας, και «σε συνεργασία» με την

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, προέβη σε δημοσίευση «των πορισμάτων» που απορρέουν υπό τη μορφή «Έκθεσης».

Ουσιαστικά, η «Έκθεση» αυτή λειτουργεί ως «βάση για την – ενδεχόμενη – αναθεώρηση του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής», και περιλαμβάνει εκτός των άλλων και τα ακόλουθα: το Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής (*Memorandum of Economic and Financial Policies – MEFP*), το Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής (*Memorandum of Understanding on Specific Economic Policy Conditionality – MoU*) και το Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης (*Technical Memorandum of Understanding – TMU*).

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm)

Τέλος, ακολουθεί η «αποδέσμευση» των χρημάτων του δανείου, για την οποία αρμόδιο για την έγκρισή της είναι το «Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΝΤ» μέσω ξεχωριστής διαδικασίας από αυτήν που προαναφέρθηκε, και εν συνεχεία, γίνεται η εκταμίευση του δανείου από την Ελλάδα, μέσω της ελληνικής κυβέρνησης. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm)

1.3.1 - 1^ο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής

Πιο συγκεκριμένα, ξεκινώντας το Μάιο του 2010, η Ελλάδα, με το «1^ο Πρόγραμμα Προσαρμογής» της, έγινε η συμφωνία μεταξύ αυτής και του ΔΝΤ, να χρηματοδοτηθεί από τον οργανισμό με «πακέτο χρηματοδοτικής βοήθειας».

Το «πακέτο» αυτό, ανήλθε στα 110 δισεκατομμύρια ευρώ, εκ των οποίων τα 80 δις ήταν σε μορφή «διμερών δανείων» από την Ευρωπαϊκή Ένωση, δηλαδή μεταξύ της Ελλάδας και των κρατών – μελών, και τα υπόλοιπα 30 δισεκατομμύρια από τον ίδιο τον οργανισμό, δηλαδή το ΔΝΤ . (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm).

Ωστόσο, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΕ, από αυτά τα χρήματα αξιοποιήθηκαν τα 73 δισεκατομμύρια ευρώ, μόνο.

Έτσι, στον Πίνακα 1, που ακολουθεί, γίνεται αναλυτική παρουσίαση του ύψους των εκταμιεύσεων, σε ποσά των δισεκατομμυρίων ευρώ, ανά ημερομηνία εκταμίευσης από την κυβέρνηση, καθώς επίσης και από πού προέρχονταν τα χρήματα αυτά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Πρώτο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής της Ελλάδας (σε δις €)				
Εκταμιεύσεις	Ημερομηνία	Ποσά προερχόμενα από την Ευρωζώνη	Ποσά προερχόμενα από το ΔΝΤ	Σύνολο
1 ^η	Μάιος 2010	14,5	5,5	20,0
2 ^η	Σεπτέμβριος 2010	6,5	2,6	9,1
3 ^η	Δεκ. 2010 / Ιαν.2011	6,5	2,5	9,0
4 ^η	Μάρτιος 2011	10,9	4,1	15,0
5 ^η	Ιούλιος 2011	8,7	3,2	11,9
6 ^η	Δεκέμβριος 2011	5,8	2,2	8,0
	Σύνολο	52,9	20,1	73,0

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm

1.3.2 - 2^ο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής

Έπειτα από περίπου δύο χρόνια, δηλαδή τον Μάρτιο του 2012, 'αποφασίστηκε από τους φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΔΝΤ,

κατόπιν αίτησης της ελληνικής κυβέρνησης, ένα «Δεύτερο Πρόγραμμα οικονομική Προσαρμογής» της Ελλάδας, καθώς με το Πρώτο Πρόγραμμα δεν κατάφερε η χώρα να ανταπεξέλθει στην οικονομική κρίση, αλλά αντίθετα σημειώθηκαν μεγαλύτερα προβλήματα στην οικονομία της. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm).

Αυτήν τη φορά το δάνειο ανήλθε σε ύψος στα 164,5 δισεκατομμύρια ευρώ, και επιπλέον, αναφέρεται χαρακτηριστικά, ότι σε αντίθεση με το Πρώτο Πρόγραμμα το οποίο χρηματοδοτήθηκε μέσω «διμερών» δανείων, το Δεύτερο Πρόγραμμα χρηματοδοτείται μέχρι στιγμής, κυρίως, μέσω του «Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χρηματο-οικονομικής Σταθερότητας (European Financial Stability Facility –EFSF)».

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm).

Πιο αναλυτικά, από το δάνειο αυτό, τα 144,7 δισεκατομμύρια ευρώ προερχόντουσαν από την Ευρωζώνη μέσω του «Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χρηματο-οικονομικής Σταθερότητας (EFSF)», ενώ τα υπόλοιπα 19,8 δισεκατομμύρια από το ίδιο το ΔΝΤ. Επίσης, στο Δεύτερο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής της Ελλάδας, προστέθηκαν και τα ποσά του Πρώτου Προγράμματος, τα οποία δεν είχαν μέχρι τότε αξιοποιηθεί.

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm).

(<http://www.inews.gr/0/ti-einai-oi-michanismoι-stirixis-ESM-kai-EFSF.htm>)

(<http://logioshermes.blogspot.com/2012/10/esm-efsf.html>)

Σε αυτό το σημείο, υποσημειώνεται «ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χρηματο-οικονομικής Σταθερότητας (EFSF), είναι μια εταιρεία με έδρα το Λουξεμβούργο, την οποία ίδρυσαν οι 16 χώρες που ανήκαν στην Ευρωζώνη τον Ιούνιο 2010», η οποία έχει «ειδικό» σκοπό: «την διατήρηση της χρηματο-οικονομικής σταθερότητας της Ευρωζώνης, μέσω της παροχής προσωρινής οικονομικής βοήθειας σε δοκιμαζόμενα μέλη της». Τέλος, για την επίτευξη του σκοπού του αυτού, «στον EFSF δόθηκε η δυνατότητα ευέλικτης έκδοσης ομολόγων και άλλων τίτλων, με την οικονομική εγγύηση των χωρών-μελών της Ευρωζώνης».

<http://www.inews.gr/0/ti-einai-oi-michanismoi-stirixis-ESM-kai-EFSF.htm>

<http://logioshermes.blogspot.com/2012/10/esm-efsf.html>

<http://www.efsf.europa.eu/about/index.htm>

Ωστόσο, το «ευρωπαϊκό μέρος της οικονομικής βοήθειας» που λαμβάνει η Ελλάδα δεν προέρχεται από τον «EFSF» αυτόν κάθε αυτόν, αλλά από «διμερή δάνεια» που της παρέχουν κάποιες χώρες της Ευρωζώνης, έχοντας την Επιτροπή «τρίκα» σε ρόλο διαχειριστή-ελεγκτή. Ουσιαστικά, σε συνδυασμό με τον «κοινοτικό Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματο-οικονομικής Σταθεροποίησης – τον EFSM – και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ο EFSF έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει ένα "δίχτυ" οικονομικής βοήθειας» προς τα μέλη αυτά της Ευρωζώνης, συνολικής αξίας 750 δισεκατομμυρίων ευρώ.

<http://www.inews.gr/0/ti-einai-oi-michanismoi-stirixis-ESM-kai-EFSF.htm>

<http://logioshermes.blogspot.com/2012/10/esm-efsf.html>

<http://www.efsf.europa.eu/about/index.htm>

Σε αυτή τη φάση, δηλαδή με τη συμφωνία του 2^{ου} Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής, συμφωνήθηκε μεταξύ του Ελληνικού κράτους και του «Eurogroup» ταυτόχρονα, η «μείωση του ελληνικού χρέους».

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Δεύτερο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής της Ελλάδας (σε δις €)				
Εκταμιεύσεις	Ημερομηνία	Ποσά προερχόμενα από τον μηχανισμό EFSF	Ποσά προερχόμενα από το ΔΝΤ	Σύνολο
1	Μάρτιος – Ιούνιος 2012*	74	1,6	75,6
2.1	Δεκέμβριος 2012**	34,3	-	34,3

2.2	Ιανουάριος 2013***	7,2	-	7,2
2.3	Ιανουάριος 2013	2,0	3,24	5,24
2.4	Φεβρουάριος 2013	2,8	-	2,8
2.5	Μάιος 2013	2,8	-	2,8

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm

* Η πρώτη εκταμίευση του Δεύτερου Προγράμματος πραγματοποιήθηκε σε επτά δόσεις, από τον Μάρτιο έως τον Ιούνιο του 2012.

** Το δεύτερο ποσό εκταμίευσης έχει συνολικό ύψος 52,34 δις € (EFSF και ΔΝΤ) και κατατίθεται σε πολλές δόσεις.

*** Ποσό που είναι διαθέσιμο από τις 28 Ιανουαρίου 2013 για να καλύψει την ανακεφαλαιοποίηση και την εξυγίανση των τραπεζών.

Στον Πίνακα 2, διαφαίνεται η αναλυτική κατάσταση με τα ποσά εκταμίευσης σε δισεκατομμύρια ευρώ, ανά ημερομηνία όπου ελήφθησαν από την ελληνική κυβέρνηση, όπως επίσης και τον φορέα από τον οποίο προήλθαν.

Τέλος, όσον αφορά στο πρόγραμμα αυτό, επισημαίνεται ότι «προβλέπει οικονομική ενίσχυση ύψους 164,5 δισεκατομμύρια ευρώ» συνολικά μέχρι το τέλος του έτους 2016, λόγω «της επέκτασης της πορείας της δημοσιονομικής προσαρμογής» της Ελλάδας.

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm).

1.3.3. Ο Μετέπειτα Ρόλος του ΔΝΤ

Για την επίτευξη όλων αυτών, μέσω της υλοποίησης του προγράμματος που εκδόθηκε για την Ελλάδα, καθώς και όλου του συνόλου

των υποδείξεων, της χρηματοδότησης και γενικότερης στήριξης της χώρας, αναγκαία κατέστη η επιτήρηση και ο έλεγχος της χώρας.

Έτσι, ορίστηκε από το ΔΝΤ η «ομάδα δράσης» για την Ελλάδα (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, TFGR – ΟΜΑΔΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, Τριμηνιαία έκθεση, Δεκέμβριος 2012, 'Ομάδα Δράσης για την Ελλάδα'), δηλαδή η επιτροπή της οποίας ο ρόλος περιελάμβανε την επιτήρηση, την υποστήριξη και την καθοδήγηση της ελληνικής κυβέρνησης βάσει όσων προαναφέρθηκαν και αναλύθηκαν, η οποία εγκαταστάθηκε καθ' όλη την διάρκεια του προγράμματος στήριξης και διάσωσης στην Ελλάδα, έχοντας ως έδρα την ίδια την χώρα.

(http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/financial_operations/pdf/2012-04-18-greece-comm_el.pdf)

(http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2012/pdf/ocp94_en.pdf)

A. Η Ομάδα Δράσης για την Ελλάδα

Κύριο μέλημα της Ομάδα Δράσης για την Ελλάδα είναι να «οργανώνει την παροχή τεχνικής βοήθειας» προς την χώρα, μέσω της υποστήριξης ενός ευρέος φάσματος «διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων» τις οποίες καλείται να υλοποιήσει η ελληνική κυβέρνηση, και οι οποίες αφορούν κυρίως μεταρρυθμίσεις που έχουν ήδη «συμφωνηθεί στο πλαίσιο του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής» της (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, TFGR – ΟΜΑΔΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, 2012. (http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/taskforce-greece/index_en.htm)

(<http://www.europe4all.gr/?p=329>)

(<http://news.pathfinder.gr/finance/news/884515.html>)

Ουσιαστικά, η τεχνική υποστήριξη του ΔΝΤ μέσω της Ομάδα Δράσης για τις εξατομικευμένες ανάγκες της Ελλάδας ως κράτους - μέλους, «αποτελεί ένα μέσο που τίθεται στη διάθεση των ελληνικών αρχών» με σκοπό να ενισχυθεί η δημόσια διοίκηση της χώρας, να εκσυγχρονιστεί το σύστημα κανόνων της, καθώς επίσης και να τεθούν «τα θεμέλια για ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης βασισμένο στην επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις» (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, TFGR – ΟΜΑΔΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, 2012).

http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/taskforce-greece/index_en.htm) (<http://www.europe4all.gr/?p=329>)
(<http://news.pathfinder.gr/finance/news/884515.html>)

B. Μέθοδοι της Ομάδα Δράσης για την Ελλάδα

Αυτός ο φορέας του ΔΝΤ, μέσω της τεχνικής «βοήθειας» την οποία παρέχει, δρα μέσα στα πλαίσια των αιτημάτων των ελληνικών αρχών, και βάσει των προσυμφωνημένων όρων και δεδομένων από τη συμφωνία διάσωσης, δηλαδή το πρόγραμμα προσαρμογής του οργανισμού.

Αυτό που επιδιώκει η ομάδα δράσης όσον αφορά στην Ελλάδα, είναι «η κινητοποίηση τεχνογνωσίας ή στήριξης» από τα άλλα κράτη – μέλη, καθώς και «άλλους δυνητικούς παρόχους τεχνικής βοήθειας», όπως είναι η Παγκόσμια Τράπεζα, Συμβούλιο της Ευρώπης και άλλους οργανισμούς (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤFGR – ΟΜΑΔΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, 2012). (http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/taskforce-greece/index_en.htm) (<http://www.europe4all.gr/?p=329>)
(<http://news.pathfinder.gr/finance/news/884515.html>)

Κατά την εφαρμογή του μνημονίου ή όπως είναι ολόκληρη η ονομασία του «Μνημόνιο Συνεννόησης (ΜΣ)», αρχικά, η ομάδα δράσης «κατάρτισε» το τέλος του έτους 2011, έναν «κατάλογο» με τις δυνητικές ανάγκες της χώρας όσον αφορά στην παροχή «τεχνικής βοήθειας», και σε συνεννόηση με την κυβέρνηση και γενικότερα τις Ελληνικές αρχές, κατέληξαν στα παρακάτω.

Η Ελλάδα χαρακτηρίστηκε από ανάγκες σε «τεχνική βοήθεια» (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤFGR – ΟΜΑΔΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, 2012), στους εξής τομείς «πολιτικής»:

- προϋπολογισμός και φορολογία
- χρηματοπιστωτικός τομέας
- ταμεία συνοχής και γεωργία
- επιχειρηματικό περιβάλλον
- δημόσιες συμβάσεις και ανταγωνισμός
- αγορά εργασίας
- δημόσια υγεία, δικαιοσύνη και εσωτερικές υποθέσεις
- διοικητική μεταρρύθμιση, ηλεκτρονική διακυβέρνηση, στατιστικά στοιχεία

- κοινωνία των πολιτών και κοινωνικοί εταίροι.

(http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/taskforce-greece/index_en.htm) (<http://www.europe4all.gr/?p=329>)
(<http://news.pathfinder.gr/finance/news/884515.html>)

Εν συνεχεία, η ομάδα δράσης, δημιούργησε το πρόγραμμα «εργασίας» με τη σύμφωνη γνώμη των Ελληνικών αρχών. Σε αυτό συμπεριλαμβάνονταν συνοπτικά τα ακόλουθα (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, TFGR – ΟΜΑΔΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, 2012):

- προθεσμίες και «ενδιάμεσα ορόσημα»,
- όροι εκτέλεσης των αποστολών τεχνικής βοήθειας,
- οι απαιτούμενοι πόροι,
- οι ελληνικοί φορείς που θα συμμετείχαν.

(http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/taskforce-greece/index_en.htm) (<http://www.europe4all.gr/?p=329>)

Σε αυτό το σημείο αναφέρονται χαρακτηριστικά οι μορφές της επιπλέον βοήθειας που παρέχεται στον τομέα της «τεχνογνωσίας» από τα άλλα κράτη – μέλη και τους ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς, προς την Ελλάδα μέσω της ομάδας δράσης.

Πιο συγκεκριμένα, οι συνήθεις μορφές είναι οι εξής (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, TFGR – ΟΜΑΔΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, 2012):

- η μορφή «σύντομων αποστολών εμπειρογνομόνων ή θεματικών συναντήσεων εργασίας» μέσω των οποίων οι «εθνικές διοικήσεις» παρουσιάζουν τις πιθανές «λύσεις τους» στους Έλληνες «εταίρους» τους. *(Με αυτόν τον τρόπο παρέχεται στις ελληνικές αρχές η δυνατότητα να επιλέξουν την πλέον κατάλληλη λύση για τις ανάγκες τους).*
- η μορφή «μονιμότερης στήριξης» από συγκεκριμένα κράτη - μέλη ή οργανισμούς που διαθέτουν «εξειδικευμένη τεχνογνωσία».
- δύναται ένα Κράτος Μέλος ή ένας διεθνής οργανισμός με «σημαντικό ιστορικό επιδόσεων σε έναν τομέα πολιτικής» να αναλάβει αρμοδιότητες ως «επικεφαλής τομέας», συμμετέχοντας σε «ένα έργο από τα αρχικά στάδια, καθώς και στην κατάρτιση οδικών χαρτών».

http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/taskforce-greece/index_en.htm) (<http://www.europe4all.gr/?p=329>)
(<http://news.pathfinder.gr/finance/news/884515.html>)

Έτσι, η ομάδα δράσης, εκτός των άλλων αρμοδιοτήτων της, κατέχει ρόλο «συντονιστεί» όλου αυτού του συνδυασμού «βοήθειας» και οφείλει να υποβάλλει σχετικές εκθέσεις στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αλλά και σε όλα τα κράτη – μέλη, «σχετικά με την πρόοδο ή τις προκλήσεις» που σημειώνονται (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤFGR – ΟΜΑΔΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, 2012).

Γ. Ο ρόλος της Ομάδας Δράσης για την Ελλάδα

Ο ρόλος της ομάδας δράσης για την Ελλάδα στην πράξη, συνοψίζεται στα παρακάτω «έργα» (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤFGR – ΟΜΑΔΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, 2012) :

- επιτάχυνση των έργων της πολιτικής συνοχής,
- πρόσβαση σε χρηματοδότηση/χρηματοπιστωτικός τομέας,
- μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης,
- προϋπολογισμός και φορολογία,
- καταπολέμηση της διαφθοράς,
- επιχειρηματικό περιβάλλον,
- δημόσια υγεία,
- μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος,
- μετανάστευση, άσυλο και σύνορα,
- αγορά εργασίας και κοινωνική ασφάλιση.
- ανάπτυξη κανονιστικού πλαισίου για τις υποδομές μεταφορών προκειμένου να διευκολυνθούν οι ιδιωτικοποιήσεις,
- τουρισμός και ολοκλήρωση του κτηματολογίου.

http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/taskforce-greece/index_en.htm) (<http://www.europe4all.gr/?p=329>)
(<http://news.pathfinder.gr/finance/news/884515.html>)

Τέλος, επισημαίνεται ότι η επιτυχία της «συντονισμένης τεχνικής βοήθειας» της Ομάδας Δράσης για την Ελλάδα θα πρέπει να συμβαδίζει παράλληλα με μεταρρυθμιστικές προσπάθειες από την ελληνική κυβέρνηση εντός του πλαισίου του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής, όπως

προαναφέρθηκε, κατά την υλοποίησή του.
(http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/taskforce-greece/index_en.htm) (<http://www.europe4all.gr/?p=329>)
(<http://news.pathfinder.gr/finance/news/884515.html>)
(http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/financial_operations/pdf/2012-04-18-greece-comm_el.pdf)
(http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2012/pdf/ocp94_en.pdf)

1.4. Η Πορεία του Δημόσιου Ελληνικού Χρέους

1.4.1. Δημόσιο Έλλειμμα ή Δημόσιο Χρέος

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Ολοκληρωμένων Οικονομικών Λογαριασμών (ΕΣΟΛ) ο όρος "δημόσιος τομέας" αφορά την κυβέρνηση και τα όργανά της. Χωρίζεται δε στους εξής τομείς: κεντρική διοίκηση, τοπική αυτοδιοίκηση και οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης. Η κυβέρνηση λοιπόν περιλαμβάνει μόνο θεσμικά όργανα, που κύριο καθήκον έχουν την εκτέλεση υπηρεσιών που δεν είναι εμπορεύσιμες. Το δημόσιο έλλειμμα προέρχεται κυρίως από καθαρό δανεισμό που λαμβάνει η γενική κυβέρνηση. Οι δημόσιες επενδύσεις είναι «οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου (P41) του δημόσιου τομέα». Το δημόσιο χρέος είναι «η ονομαστική αξία όλων των υφιστάμενων ακαθάριστων υποχρεώσεων του τομέα της γενικής κυβέρνησης, στο τέλος του έτους, εξαιρουμένων των υποχρεώσεων των οποίων τα αντίστοιχα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού βρίσκονται στην κατοχή του τομέα της γενικής κυβέρνησης». Το δημόσιο χρέος προέρχεται από τις υποχρεώσεις της κυβέρνησης στον τομέα της νομισματικής κυκλοφορίας και των καταθέσεων, των βραχυπρόθεσμων τίτλων, ομολόγων, βραχυπρόθεσμων δανείων, αλλά και σε μεσοπρόθεσμα και σε μακροπρόθεσμα δάνεια. (Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 3605/93)

1.4.2. Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Εκτός από το πρόβλημα χρηματοδότησης που έχει να αντιμετωπίσει η χώρα μας υπάρχει το 'έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών', που εκτιμά την υπέρβαση της κατανάλωσης σε σχέση με το εισόδημα, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα. Αυτό είναι που οδήγησε σε αύξηση του εξωτερικού χρέους από το 40% το 2001 σε περίπου 85% το 2009. Παράλληλα, οι πληρωμές τόκων επί του εξωτερικού χρέους ανεβαίνουν και σήμερα φτάνουν πάνω από 5% του ΑΕΠ. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αποδίδεται στο ότι η ανάπτυξη προήλθε κυρίως από την αυξημένη ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών που όμως υπερβαίνει εδώ και χρόνια το συνολικό εθνικό παραγόμενο προϊόν. Όχι μόνο ο δημόσιος αλλά και ο ιδιωτικός τομέας έχει το μερίδιο ευθυνών του για τα υψηλά εξωτερικά ελλείμματα και τη συσσώρευση του εξωτερικού χρέους. (Τράπεζα της Ελλάδος 2010)

1.4.3. Περιορισμός Φερεγγυότητας και Δημοσιονομική Πολιτική

Το Δημόσιο Χρέος είναι ένα πολύ σοβαρό πρόβλημα για την ελληνική οικονομία, που προέρχεται από τις μεγάλες δαπάνες λόγω της πολιτικής ελλειμματικών προϋπολογισμών που οι διάφορες ελληνικές κυβερνήσεις έχουν λανθασμένα εφαρμόσει, σε συνδυασμό με το μεγάλο ύψος του συσσωρευμένου χρέους και τα υψηλά επιτόκια, όλα αυτά επιβαρύνουν υπέρμετρα τον Κρατικό Προϋπολογισμό και δημιουργούν άλυτα προβλήματα στην άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής. Για παράδειγμα, «οι δαπάνες για τόκους το 1996 εκτιμάται ότι απορρόφησαν το 47.3% των συνολικών εσόδων του Τακτικού Προϋπολογισμού» (Εισηγητική Έκθεση, Προϋπολογισμός 1997).

Το πρόβλημα του χρέους δεν απορρέει μόνο από το ύψος του και τις δαπάνες εξυπηρέτησής του. Η λειτουργία της αυτοτροφοδότησης που προκαλεί μια προσωρινή ανάσα αλλά στο τέλος συμβάλει στην διόγκωση του, η έλλειψη δυνατότητας χρηματοδότησης της εγχώριας αγοράς και επιπλέον

είναι περιοριστικό στο να ασκήσει μια κυβέρνηση μια οικονομική πολιτική με άνεση για να βγει κάποτε η χώρα από το δημοσιονομικό της πρόβλημα. (Γιαννίσης, Τ. 1993)

Η φερεγγυότητα του δημόσιου τομέα της ελληνικής οικονομίας έχει βλαφτεί και προκαλεί αμφιβολίες για το κατά πόσο οι κυβερνήσεις μπορούν να ασκήσουν πολιτικές ελλειμματικών προϋπολογισμών και των επιπτώσεών τους πάνω στον πληθωρισμό, στις επενδύσεις, στο ισοζύγιο πληρωμών, κ.ά., αν αυτές οι πολιτικές είναι ρεαλιστικές μακροχρόνια, τι πρόβλημα φερεγγυότητας δημιουργούν, τις επιπτώσεις λόγω αυτής της έλλειψης φερεγγυότητας για την διαμόρφωση τελικά της δημοσιονομικής πολιτικής. Από την άλλη υπάρχει το θέμα της συμμετοχής της Ελλάδας στις διαδικασίες της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) διακατέχεται από φόβο για τις συνέπειες από την δημοσιονομική πολιτική στην κάθε χώρα — μέλος στην πορεία προς την ΟΝΕ. Ο φόβος αυτός εστιάζεται στην χρηματοδότηση των δημοσίων δαπανών, στις συνεργασίες μεταξύ κυβερνήσεων και ανταλλαγής εμπειριών σε θέματα δημοσιονομικής πολιτικής και στο πρόβλημα φερεγγυότητας που αντιμετωπίζουν όπως η χώρα μας. Η συνθήκη του Μάαστριχτ θεωρεί ότι δημοσιονομικές πολιτικές που δεν είναι φερέγγυες όσον αφορά τις υποχρεώσεις του δημόσιου τομέα θα προκαλέσουν έλλειμμα σταθερότητας της ΟΝΕ. Γι' αυτό η συνθήκη έβαλε κάποιους αυστηρούς κανόνες για να επιβληθεί κατά κάποιον τρόπο συμμόρφωση, πειθαρχία και σύγκλιση των δημοσιονομικών πολιτικών των κρατών-μελών της Ε.Ε. με στόχο την αύξηση της φερεγγυότητάς τους. (Γιαννίσης, Τ. 1993)

Στη βάση τους αυτοί οι κανόνες απορρέουν από την έκθεση Delors (1989), η οποία συμπεραίνει ότι η νομισματική ένωση χωρίς δημοσιονομική σύγκλιση είναι πιθανό να οδηγήσει σε νομισματική και οικονομική αστάθεια. (Γιαννίσης, Τ. 1993),

Αν λοιπόν η υπερσυσσώρευση χρέους φέρει κρίση φερεγγυότητας σε μια χώρα μέλος της Ε.Ε., οι άλλες χώρες που είναι πειθαρχημένες και χωρίς τέτοια προβλήματα, θα αντιμετωπίσουν δημοσιονομικές ανισορροπίες. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την νομισματική αστάθεια ακόμη και κρίση υψηλής νομισματικής αλληλεξάρτησης (Buiter, Corsetti και Roubini, 1993). Αυτό είναι λογικό, γιατί η πολιτική που θα εφαρμόσει μια κυβέρνηση για τη

χρηματοδότηση των δημοσίων ελλειμμάτων προκαλεί αλλαγές στα επιτόκια και στη συναλλαγματική ισοτιμία του εθνικού νομίσματος. (Corsetti, G. and Roubini, N. 1991)

Έτσι, η συλλογιστική των ιδρυτών της συνθήκης του Μάαστριχτ, που εντάσσουν τον περιορισμό των δημοσίων ελλειμμάτων στο ποσοστό του ΑΕΠ ικανοποιεί και τα ποσοτικά κριτήρια της δημοσιονομικής σύγκλισης και βελτιώνει την φερεγγυότητα της χώρας, με αποτέλεσμα την σταθερότητα της ΟΝΕ.

Η βελτίωση της φερεγγυότητας του δημόσιου τομέα μειώνει τον εθνικό κίνδυνο αποτυχίας (national default risk premia) εισόδου στην ΟΝΕ και επιπλέον συμβάλει στην μείωση του πληθωρισμού και στην σταθερότητα των τιμών. (Γιαννίσης Γ. 1993)

1.5. Η Κατάσταση Της Ελληνικής Οικονομίας Και Οι Προβλέψεις Για Το Μέλλον

1.5.1. Η Κατάσταση Της Ελληνικής Οικονομίας

Σύμφωνα με τα στοιχεία για την Ελλάδα που εξέδωσε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, εκτιμάται ότι μέχρι το τέλος του έτους 2014, θα μπορέσει η χώρα «να επιστρέψει» σε ρυθμούς ανάπτυξης. Έτσι, η ύφεση συνεχίστηκε το έτος 2012 και μαζί με αυτήν, η υψηλή ανεργία. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο εκτιμούσε ότι «θα φτάσει στο 19,4% το 2013, αν και η πραγματικότητα δείχνει να διαψεύδει τις εκτιμήσεις του, καθώς ήδη τα στοιχεία δείχνουν ότι έχει ξεπεράσει το 20% στις αρχές του 2012».

(Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης – Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας

<http://www.minpress.gr/minpress/scriptpage-bultn.html?id=392071826>)

<http://www.forin.gr/articles/article/6827/dnt-epistrofh-ths-elladas-sthn-anaptuksh-to-2014>)

<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=508139>)

<http://www.inews.gr/0/to-dnt-anamenei-epistrofi-tis-elladas-stin-anaptyxi-me-rythmo-06-to-2014.htm>)

Πιο συγκεκριμένα, το ελληνικό – κράτος, αντιμετώπισε το έτος 2012 ύφεση 4,7% του ΑΕΠ και προβλέπεται «μηδενική ανάπτυξη» για το 2013, ενώ ο πληθωρισμός μειώθηκε κατά 0,5% το 2012 και προβλέπεται αντίστοιχη μείωσή του κατά 0,3% - 0,8% το 2013, και αντίστοιχα το 2014 κατά 0,4%.

Πιο αναλυτικά, για την Ελλάδα, τα στοιχεία που υπάρχουν και οι προβλέψεις που «κάνει» το ΔΝΤ περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- Το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης διαμορφώθηκε σε περίπου 7,2% του ΑΕΠ το 2012, ενώ προβλέπεται ότι θα περιοριστεί σε 4,6% του ΑΕΠ το 2013, σε 2,1% το 2014 και θα «κλειδώσει» στο 1,6% - αντίστοιχα - την τριετία 2015 - 2017.
- «Πρωτογενές πλεόνασμα θα έχει η χώρα το 2013» και θα «ισούται» με 1,8% του ΑΕΠ. Εν συνεχεία, εκτιμάται ότι θα παραμείνει στο 4,4% του ΑΕΠ για την περίοδο 2014-2017.
- Το «έλλειμμα, κυκλικά προσαρμοσμένο (λαμβάνοντας δηλαδή υπόψη και την πορεία της οικονομίας)» διαμορφώθηκε το 2012 περίπου στο 4,6% του ΑΕΠ, ενώ το 2013 θα αγγίξει το 2,8%. Ακολουθως, και μέχρι το έτος 2017, αναμένεται ότι «θα κινείται λίγο πάνω από το 1% του ΑΕΠ». Με το ίδιο «κριτήριο» (κυκλικά προσαρμοσμένο), η Ελλάδα είχε πρωτογενές πλεόνασμα το 2012 (της τάξης 1,2% του ΑΕΠ) και πρόκειται να συνεχίσει «στο ίδιο μοτίβο» έως και το έτος 2017, με τα ποσοστά «να κινούνται μεταξύ 3,1% και 5,1% του ΑΕΠ».
- Ακόμα, «αναμένεται καθίζηση των δαπανών του Δημοσίου υπολογιζόμενων ως ποσοστό του ΑΕΠ». Το ΔΝΤ εκτιμά ότι από 49,7% που ανήλθαν το 2011 και υποχώρησαν σε 48,9% του ΑΕΠ το 2012, σταδιακά θα περιοριστούν σε 41,2% του ΑΕΠ από το 2015 έως το 2017.
- Επιπροσθέτως, «τα έσοδα της γενικής κυβέρνησης» θα παραμείνουν στο 41,7% τη διετία 2012-2013 και αναμένεται σταδιακά να περιοριστούν έως και στο 39,6% του ΑΕΠ μέχρι το 2017.
- Τέλος, το «χρέος θα φτάσει στο 160,9% του ΑΕΠ το 2013, από 153,2% το 2012, και σταδιακά πρόκειται να «αποκλιμακωθεί έως και το 136,8% του ΑΕΠ το 2017». Πιο αναλυτικά, προβλέπεται να χαρακτηρίζεται από το 158,1% το 2014, το 150,9% το ΑΕΠ το 2015 και το 143,7% του ΑΕΠ το 2016, αντίστοιχα».

(Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης – Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας
<http://www.minpress.gr/minpress/scriptpage-buln.html?id=392071826>)
(<http://www.forin.gr/articles/article/6827/dnt-epistrofh-ths-elladas-sthn-anaptuksh-to-2014>) (http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=508139)
(<http://www.inews.gr/0/to-dnt-anamenei-epistrofi-tis-elladas-stin-anaptyxi-me-rythmo-06-to-2014.htm>)

Σε αυτά τα στοιχεία και τις προβλέψεις έρχονται να προστεθούν και τα εξής πρόσφατα:

- «Επιστροφή της Ελλάδας στην ανάπτυξη με ρυθμό 0,6% το 2014».
- Το «ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών» της χώρας προβλέπεται «ελλειμματικό κατά 0,3% του ΑΕΠ» για το 2013 και «πλεονασματικό κατά 0,4% του ΑΕΠ» το 2014.
- Η ανεργία σε «μέσα επίπεδα» το 2013 αναμένεται να είναι της τάξης του 27% και «εκτιμάται πως θα μειωθεί στο 26% το 2014».
- Το «δημοσιονομικό έλλειμμα» προβλέπεται να ανέλθει στο 4,6% του ΑΕΠ το 2013 και στο 3,4% του ΑΕΠ το 2014, αντίστοιχα. Παρόλα αυτά, το «δημόσιο χρέος» της Ελλάδας εκτιμάται στο 179,5% του ΑΕΠ το 2013 και στο 175,6% του ΑΕΠ το 2014, σύμφωνα με πιο πρόσφατες εκτιμήσεις και στοιχεία από το ΔΝΤ.

(<http://www.forin.gr/articles/article/6827/dnt-epistrofh-ths-elladas-sthn-anaptuksh-to-2014>) (http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=508139)
(<http://www.inews.gr/0/to-dnt-anamenei-epistrofi-tis-elladas-stin-anaptyxi-me-rythmo-06-to-2014.htm>)
(<http://www.bloko.gr/oikonomia/bhma-oi-enoxes-toy-dnt-kai-h-eykairia-gia-thn-ellada.html>) (<http://www.antinews.gr/2013/06/05/218041/>)

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι το ΔΝΤ ουσιαστικά «αναμένει» επιστροφή της Ελλάδας ως χώρας, στην ανάπτυξη από το έτος 2014 κι έπειτα, και μάλιστα με ρυθμό της τάξης του 0,6%. Προβλέψεις οι οποίες, αφορούν τις θετικές σχετικά οικονομικές εξελίξεις της χώρας, παρόλο το γεγονός της οικονομικής κρίσης που πρόσφατα έπληξε και την Κύπρο, χώρα με την οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη η Ελλάδα. Οι αναθεωρημένες αυτές εκτιμήσεις του ΔΝΤ βασίστηκαν στις παγκόσμιες οικονομικές προοπτικές (World Economic Outlook).

(<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=508139>) (<http://www.inews.gr/0/to-dnt-anamenei-epistrofi-tis-elladas-stin-anaptyxi-me-rythmo-06-to-2014.htm>)
(<http://www.bloko.gr/oikonomia/bhma-oi-enoxes-toy-dnt-kai-h-eykairia-gia-thn-ellada.html>) (<http://www.antinews.gr/2013/06/05/218041/>)

Σχολιάζοντας σχετικά, η γενική διευθύντρια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, Κριστίν Λαγκάρντ, «δεν απέκλεισε το ενδεχόμενο επιστροφής της Ελλάδας στις αγορές το 2014, όπως δήλωσε κατά τη διάρκεια συνέντευξης της στη 'Γουόλ Στριτ Τζέρναλ'». (<http://www.antinews.gr/2013/06/05/218041/>)
(http://www.epikaira.gr/epikairo.php?id=60609&category_id=89)

Πιο συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, ανέφερε και το γεγονός ότι «έχει υπάρξει μια θεμελιώδης αλλαγή στην ικανότητα της Ελλάδας να ανταποκρίνεται στις δεσμεύσεις του σχεδίου διάσωσης» και ότι «αυτό φέρνει την Ελλάδα στα πρόθυρα της ανάκτησης της εμπιστοσύνης των αγορών, για πρώτη φορά μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης, γεγονός που θα την καταστήσει ενδεχομένως ικανή να αντλήσει χρήματα από τις αγορές». (<http://www.antinews.gr/2013/06/05/218041/>)
(http://www.epikaira.gr/epikairo.php?id=60609&category_id=89)

Επίσης, η «επικεφαλής» του ΔΝΤ, υποστήριξε ότι «υπήρξε μια τέτοια αλλαγή σε σύγκριση με τα τελευταία τρία χρόνια ώστε οι επενδυτές θα το κοιτάξουν με μεγάλη προσοχή», ενώ ταυτόχρονα επισήμανε ότι «το κρίσιμο στοιχείο είναι να συνεχιστεί η πολιτική δέσμευση της χώρας και η εφαρμογή του προγράμματος». Επισημαίνεται, ότι η ίδια τόνισε πως «οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας και η αναμόρφωση του τραπεζικού τομέα, επιτρέπουν στη χώρα να συνεχίσει να παράγει θετικά αποτελέσματα, σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε στο παρελθόν». (<http://www.antinews.gr/2013/06/05/218041/>)
(http://www.epikaira.gr/epikairo.php?id=60609&category_id=89)

Και τέλος, «απέκλεισε το ενδεχόμενο εξόδου της Ελλάδας από το ευρώ», λαμβάνοντας υπόψη τις παρούσες τάσεις και συνθήκες, λέγοντας: «Δεν βλέπω πως θα μπορούσε να ανοίξει εκ νέου αυτή η συζήτηση από τη στιγμή που η Ελλάδα εφαρμόζει τις μεταρρυθμίσεις και οι Ευρωπαίοι έχουν εκφράσει σαφείς δεσμεύσεις» και «η Ελλάδα θα πρέπει να ολοκληρώσει τις μεταρρυθμίσεις σχετικά με το παραγόμενο προϊόν της χώρας και τις αγορές υπηρεσιών, να συνεχίσει την περιοριστική δημοσιονομική πολιτική και να

βελτιώσει τη συλλογή φόρων». (<http://www.antinews.gr/2013/06/05/218041/>)
(http://www.epikaira.gr/epikairo.php?id=60609&category_id=89)

Επιπροσθέτως, όσον αφορά στην πορεία της ελληνικής οικονομίας, ο υπουργός Οικονομικών της Γερμανίας Βόλφγκανγκ Σόιμπλε, επεσήμανε συγκεκριμένα για την Ελλάδα, ότι «μέσω των επιβαλλόμενων μεταρρυθμίσεων, βρίσκεται καθ' οδόν προς την επίτευξη μεγαλύτερης ανταγωνιστικότητας». (<http://www.antinews.gr/2013/06/05/218041/>).

1.5.2. Προβλέψεις για το μέλλον γενικά

Οι εμπειρίες, που αποκτήθηκαν από τις διάφορες οικονομικές κρίσεις ,που προέκυψαν κατά τον προηγούμενο αιώνα, αποδείχθηκαν χρήσιμες για τις σημερινές κυβερνήσεις, τους διεθνείς οργανισμούς και τις τράπεζες. Έτσι, όταν προέκυψε και πάλι, η οικονομική κοινότητα προέβη στη λήψη αναγκαιών και αποτελεσματικών μέτρων για την αντιμετώπισή της. (Ομιλία κ. Γ. Προβόπουλου, 15.12.2008, <http://www.bankofgreece.gr>, ανάκτηση Νοέμβριος 2013)

Στον τομέα της Οικονομίας έχουμε συνεχείς εξελίξεις. Η κατάσταση επιδεινώνεται διαρκώς. Σε διεθνές επίπεδο έχουμε κρίσεις χρέους, μεγάλη αστάθεια και έλλειψη εμπιστοσύνης στο εμπόριο. Η ανάκαμψη φαίνεται να αργεί, ο υπαρκτός κίνδυνος ακόμα μεγαλύτερης ύφεσης προκαλεί ανασφάλεια. (Στουρνάρας Γ., «Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2013», Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, Βουλή των Ελλήνων)

Μια έκθεση του ΔΝΤ, που έγινε τον Οκτώβριο του 2012, «έβλεπε» τάσεις ανάκαμψης της οικονομίας σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά τελευταίες ενδείξεις δείχνουν ότι σταδιακά τείνει να επιβραδύνεται.(Στουρνάρας Γ., «Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2013», Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, Βουλή των Ελλήνων)

Ακολουθώντας στην Ε.Ε. εξ αιτίας της διαρκούς κρίσης χρέους, που επιφέρει περιορισμό της δημοσιονομικής πολιτικής, κάθετη μείωση παροχής δανείων από τα τραπεζικά ιδρύματα, ανεργία και σημαντική επομένως μείωση της κατανάλωσης, παρατηρείται ολοένα και περισσότερο ελαττώνεται η δραστηριότητα στον οικονομικό τομέα. (Στουρνάρας Γ., «Εισηγητική Έκθεση

Προϋπολογισμού 2013», Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, Βουλή των Ελλήνων)

Η Ευρώπη για να μπορέσει να αντιμετωπίσει την κρίση «ενεργοποίησε» τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (European Stability Mechanism- ESM), ταυτόχρονα με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (European Financial Stability Facility- EFSF). (Στουρνάρας Γ., «Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2013», Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, Βουλή των Ελλήνων)

Η ΕΚΤ (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα), έχει να αντιμετωπίσει τις μειωμένες πληθωριστικές πιέσεις, από πλευράς της. Έτσι, λαμβάνει αντισυμβατικά πλέον μέτρα για την άνοδο της ρευστότητας. Επίσης, υπάρχει σημαντική πτώση στις συναλλαγές παγκοσμίως και το εμπόριο συνεχώς περιορίζεται. (Στουρνάρας Γ., «Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2013», Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, Βουλή των Ελλήνων)

Η ενιαία πολιτική της Ε.Ε., σχετικά με το κοινό νόμισμα και τις ισορροπίες στην αγορά κεφαλαίων είχε πολλά και ποικίλα αποτελέσματα: Σταθεροποιήθηκαν οι τιμές και μειώθηκαν τα επιτόκια, ενώ αυξήθηκαν οι έμμεσοι φόροι. Προκλήθηκαν πληθωριστικές πιέσεις, μηδενίστηκαν τα επιτόκια των καταθέσεων στις τράπεζες σύμφωνα με την «πάγια διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων» από τις αρχές Ιουλίου του 2012. Επίσης, «ο υποτιμημένος (underlying) ρυθμός επέκτασης μένει χαμηλός και δεν αποδίδει πλέον τόκους». (Στουρνάρας Γ., «Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2013», Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, Βουλή των Ελλήνων)

Ακολούθως, δημιουργούνται νέα δεδομένα:

- ❖ «μείωση της κατώτατης επιτρεπτής πιστωτικής διαβάθμισης για τίτλους που έχουν εκδοθεί σαν ενυπόθηκα δάνεια που χρηματοδοτούν την αγορά ακινήτων ή χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων (asset-backed securities – ABS)».
- ❖ «Το Σεπτέμβριο του 2012, όσον αφορά τα χρεόγραφα που έχουν εκδώσει ή εγγυηθεί κεντρικές κυβερνήσεις κρατών-μελών που ακολουθούν το κοινό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΔΝΤ, αίρεται η εντολή ελάχιστης επιτρεπτής πιστωτικής διαβάθμισης.»

(Στουρνάρας Γ., «Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2013», Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, Βουλή των Ελλήνων)

Αυτό βέβαια ισχύει για τα κράτη-μέλη της Ε.Ε., που εξακολουθούν να τηρούν τους όρους, που συμφωνήθηκαν.

- ❖ «Στο τέλος του 2011 οι εθνικές κεντρικές τράπεζες, με δική τους ευθύνη, δέχονταν ενήμερα τραπεζικά δάνεια ως εξασφαλίσεις.»
- ❖ Σε κάθε ενέργεια τηρείται η πολιτική των δημοπρασιών με σταθερότητα στα επιτόκια και «απεριόριστη χορήγηση ρευστότητας».

(Στουρνάρας Γ., «Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2013», Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, Βουλή των Ελλήνων)

Όλα αυτά τα μέτρα κατόρθωσαν να μη μειωθεί αιφνιδιαστικά και άμεσα η χρηματοδότηση από τις τράπεζες προς «την πραγματικά οικονομία». Κατά τη διάρκεια του 2011, ήταν υπαρκτός αυτός ο κίνδυνος εξ αιτίας του ότι πολλά από τα πιστωτικά ιδρύματα δεν ήταν δυνατό να υποβοηθηθούν από την «διατραπεζική αγορά» με δάνεια και με μακροπρόθεσμα ομόλογα, ώστε να ανταπεξέλθουν, όσο αφορά τις απώλειές τους. (Στουρνάρας Γ., «Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2013», Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, Βουλή των Ελλήνων)

Μέχρι τώρα, η πιστωτική και νομισματική ανάπτυξη καθυστερεί κατά τη διάρκεια του 2012. Αυτό οφείλεται, κατά κύριο λόγο, στην έλλειψη χορήγησης δανείων στα νοικοκυριά, αλλά και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Όμως, εκτός αυτού, είναι πλέον η ζήτηση δανείων πολύ μειωμένη εξ αιτίας της οικονομικής κρίσης, διότι πάρα πολλοί πολίτες δεν δύνανται να αποπληρώσουν ούτε τα δάνεια, που είχαν ήδη λάβει στο παρελθόν. Έτσι οι τράπεζες, λόγω ανασφάλειας, δεν παροχεύουν δάνεια σε οικονομικά ασθενείς πολίτες. (Στουρνάρας Γ., «Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2013», Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, Βουλή των Ελλήνων)

Η σύναψη πράξεων οριστικών αγορών κρατικών τίτλων («Οριστικές Νομισματικές Συναλλαγές») τέτοιου ύψους, επιζητήθηκε ώστε να έχουν θετικό πρόσημο οι συνθήκες στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Αυτό που επιδιώκεται είναι να επιτευχθεί ενιαίος μηχανισμός μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής σε όλα τα κράτη - μέλη και παράλληλα να γίνει διασφάλισή αυτού στην πράξη.

Με τη θεσμοθέτηση αυτή επήλθε περιορισμός των «εντάσεων στις ευρωπαϊκές αγορές». (Στουρνάρας Γ., «Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2013», Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, Βουλή των Ελλήνων)

Όσον αφορά στις εν λόγω συναλλαγές, αυτές έγκειται σε τίτλους χωρών -μελών οι οποίες έχουν καταφύγει είτε στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) είτε στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM), ώστε να χρηματοδοτηθούν και να υποστηριχθούν, ακολουθώντας με «σοβαρότητα» τους σχετικούς όρους του πλαισίου προγράμματος «οικονομικής προσαρμογής». Σύμφωνα με το πρόγραμμα, που συστάθηκε, είναι απαραίτητο να δύναται η απόκτηση «κρατικών τίτλων και ομολόγων» της πρωτογενής αγοράς είτε του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) είτε του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM). (Στουρνάρας Γ., «Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2013», Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, Βουλή των Ελλήνων)

Οι ενέργειες αυτές θα έχουν να κάνουν με ομόλογα που είναι βραχυπρόθεσμα με λήξη μετά τον πρώτο και τον τρίτο χρόνο. Θα γίνεται ενημέρωση για το ύψος των αγορών, αλλά και από ποιες χώρες-μέλη θα αγοράζονται τα χρεόγραφα. Με την εφαρμογή αυτού του σχεδίου, οι ιδιώτες επενδυτές δεν θα ανησυχούν σε περίπτωση «αναδιάρθρωσης του δημόσιου χρέους ή πτώχευσης ενός κράτους-μέλους», αφού το Ευρωσύστημα θα διέπεται από ίση μεταχείριση μεταξύ των «ομολογιούχων (*pari passu*)». (Στουρνάρας Γ., «Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2013», Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, Βουλή των Ελλήνων)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

2.1. Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης στην Ελλάδα

Σύμφωνα με μελέτη που εκπόνησε το γραφείο της McKinsey & Company στην Αθήνα, κι είχε τίτλο «Η Ελλάδα 10 Χρόνια Μπροστά», η οποία ξεκίνησε το Δεκέμβριο του 2010 και ολοκληρώθηκε το Σεπτέμβριο του 2011, η Ελλάδα μετά το ξέσπασμα της διεθνούς οικονομικής κρίσης στη χώρα το 2008, «εισήλθε σε φάση βαθιάς ύφεσης» από την οποία προσπαθεί ακόμα και στις μέρες μας να ανακάμψει λόγω των δυσχερών συνεπειών που η κρίση επέφερε σε αυτήν.

Τα χαρακτηριστικά των συνεπειών αυτών συνοψίζονται, σύμφωνα με την εν λόγω μελέτη στα ακόλουθα:

- *Οι ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις περιορίστηκαν σημαντικά*
- *Το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ διογκώθηκε σημαντικά*
- *το κράτος «επαφίεται πλέον σε έκτακτες δανειακές εισφορές από επίσημους φορείς» λόγω της μετέπειτα κρίσης «ελλείμματος και χρέους», ώστε να μπορέσει να χρηματοδοτήσει*
  - *τις κοινωνικές δαπάνες,*
  - *τους μισθούς*
  - *το δημοσιονομικό έλλειμμα*
- *η χώρα δέχεται συνεχώς προκλήσεις ως προς την ανταγωνιστικότητά της και την προοπτική απασχόλησης του ανθρώπινου δυναμικού της*
- *ταυτόχρονα υπολείπεται έναντι των άλλων «ευρωπαϊκών της εταιρών» σε κρίσιμους παράγοντες, όπως*
  - *οι άμεσες ξένες επενδύσεις,*
  - *η παραγωγικότητα εργασίας*
  - *ο βαθμός συμμετοχής του πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό.*

- Η ελληνική οικονομία αδυνατεί να προσφέρει ευκαιρίες απασχόλησης, ιδιαίτερα σε νέους και γυναίκες, ενώ παράλληλα πάσχει από «χαμηλό ποσοστό κινητικότητας του εργατικού δυναμικού», που συνεπάγεται ότι δυσχεραίνεται η «εύρεση εργασίας για τους νεοεισερχόμενους στην αγορά».
- Εις βάθος χρόνου, η «ύφεση» μετατρέπεται ραγδαία σε «κρίση απασχόλησης», με το επίσημο ποσοστό ανεργίας να αγγίζει ποσοστό της τάξης του 17%.
- Μία «σειρά αλληλεξαρτώμενων πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων» έχει συνάδει στα εξής ελληνικά φαινόμενα:
  - χαμηλή ανταγωνιστικότητα,
  - υστέρηση των ξένων επενδύσεων
  - πρόβλημα απασχόλησης στην Ελλάδα
- Η ελληνική οικονομία έχει αναπτυχθεί «βάσει μίας δομής ζήτησης» η οποία δεν χαρακτηρίζεται «βιώσιμη», ενώ «χρόνιες συνθήκες» επικρατούν οι οποίες δεν ευνοούν την επιχειρηματικότητα γενικότερα.
- Ο προγραμματισμός και η υλοποίηση των επενδύσεων αντιμετωπίζουν σοβαρά εμπόδια που αυξάνουν το κόστος.
- Η ελληνική αγορά είναι μία από τις «πλέον υπερρυθμιζόμενες στην Ευρώπη», ενώ η γραφειοκρατία της επηρεάζει δυσμενώς και ευρέως τις επενδύσεις, «από την επιχειρηματική εκμετάλλευση της γης μέχρι το βαθμό ανταγωνισμού μέσα στα πολλά ελεγχόμενα επαγγέλματα («κλειστά»)».
- Στα ελληνικά δικαστήρια «καθυστερεί» ένας μεγάλος αριθμός επενδυτικών σχεδίων, και ως εκ τούτου, «χάνονται διεθνή επενδυτικά κεφάλαια», που είναι απόλυτης ανάγκης για την ελληνική οικονομία.
- Τέλος, ένα «περίπλοκο διοικητικό και φορολογικό σύστημα» το οποίο χαρακτηρίζει την χώρα, δημιουργεί «νομικά, γραφειοκρατικά και διαδικαστικά αντικίνητρα» σε κάθε προσπάθεια ίδρυσης ή/και επέκτασης επιχειρήσεων, ενώ

ταυτόχρονα, αδυνατεί το κράτος να εξομαλύνει και να περιορίσει την ετήσια «φοροδιαφυγή», η οποία ανέρχεται σε €15-20 δισ. («ποσό που θα επαρκούσε για να καλύψει το δημοσιονομικό έλλειμμα»).

(McKinsey & Company, 2011)

Όλα αυτά επιφέρουν ως αποτέλεσμα, η χώρα να μην επιτυγχάνει την προσέλκυση νέων επενδυτικών κεφαλαίων, τα οποία και έχει ανάγκη για την ίδρυση νέων επιχειρήσεων και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, αντίστοιχα. (McKinsey & Company, 2011)

Η Ελλάδα ως χώρα, συνδυάζει ένα «αρνητικό» επιχειρηματικό περιβάλλον, με την ταυτόχρονη «υστέρηση» σε άμεσες ξένες επενδύσεις, γεγονός στο οποίο η αδυναμία της χώρας για δημιουργία μόνιμων θέσεων εργασίας σε παραγωγικούς τομείς της «πραγματικής οικονομίας» και η υποχρέωσή της για πολλές εισαγωγές ώστε να καλυφθούν οι εγχώριες ανάγκες της (το 2010 το έλλειμμα εμπορικού ισοζυγίου της ανήλθε στα €19 δισ. ευρώ). (McKinsey & Company, 2011)

Η McKinsey & Company (2011) στη μελέτη που έκανε αναφέρει χαρακτηριστικά ότι η «ελληνική παραγωγικότητα υπολείπεται της ευρωπαϊκής σε όλους τους τομείς» κι μί από τις αιτίες είναι «η συγκριτική έλλειψη επιχειρήσεων μεγάλου μεγέθους, οι οποίες μεγιστοποιούν την παραγωγικότητα μέσω οικονομιών κλίμακας και φάσματος (π.χ. μέσω εξειδίκευσης, επενδύσεων, καινοτομίας, κλπ)».

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του ευρύτερου κλάδο της βιομηχανίας, όπου σύμφωνα με τα στοιχεία της εν λόγω μελέτης, ισχύουν τα ακόλουθα:

- *μόνο το 27% των μονάδων απασχολεί πάνω από 250 άτομα σε σύγκριση με 34% στην Ολλανδία και 54% στη Γερμανία.*
- *Η απότομη αύξηση της ιδιωτικής και της δημόσιας κατανάλωσης –κατά περίπου 4 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ ετησίως η κάθε μία– την περίοδο 2000-2008, έχει στερήσει πόρους από τις επενδύσεις, όπου η εν λόγω άνοδος ευθύνεται για το 97% της συνολικής αύξησης του ΑΕΠ κατά την ίδια περίοδο, όταν σε*

χώρες όπως η Αυστρία, η Γερμανία, η Γαλλία και η Ολλανδία το αντίστοιχο ποσοστό είναι 71%.

- *Αντίστοιχα και το ποσοστό του ΑΕΠ ήταν υψηλότερο στις χώρες αυτές από ότι στην Ελλάδα, γεγονός το οποίο οφείλεται στις ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις.*

(McKinsey & Company, 2011)

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση της κατάστασης στην Ελλάδα, επισημαίνεται ότι η εν λόγω κρίση χρέους που υπέστη η χώρα, επέφερε ως συνέπεια μεταξύ άλλων την υιοθέτηση πολλών μέτρων λιτότητας, αξίας πολλών δισεκατομμυρίων ευρώ, ώστε να καλυφθούν ως έναν βαθμό τα δημοσιονομικά της ελλείμματα. Για αυτό καθώς και για όλους τους λόγους που προαναφέρθηκαν, το ελληνικό κράτος έχει ήδη «νομοθετήσει σημαντικές μεταρρυθμίσεις» όσον αφορά στην δημοσιονομική προσαρμογή και εξυγίανση, προς τις εξής κατευθύνσεις:

- *της εργασιακής ευελιξίας,*
- *του εξορθολογισμού των δαπανών του δημοσίου τομέα*
- *της απελευθέρωσης των αγορών*

(McKinsey & Company, 2011)

Ταυτόχρονα ωστόσο καλείται η Ελλάδα να επενδύσει στον τομέα της οικονομικής και επιχειρηματικής της ανάπτυξης, ώστε με την εφαρμογή του εν λόγω «δημοσιονομικού προγράμματος», να καταφέρει να το συνδυάσει με την αντίστοιχη εφαρμογή ενός «μακροπρόθεσμου και βιώσιμου νέου Μοντέλου Ανάπτυξης της Ελλάδας». (McKinsey & Company, 2011)

2.2. Επιπτώσεις στις Ελληνικές Επιχειρήσεις

Γενικά, για να κατανοήσουμε το μέγεθος και την έκταση των επιπτώσεων της κρίσης στις ελληνικές επιχειρήσεις, παρατίθεται ο ακόλουθος Πίνακας (Πίνακας 3).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Κατάσταση Ελληνικών Επιχειρήσεων									
Αριθμός επιχειρήσεων				Απασχόληση			προστιθέμενη αξία		
	Greece		EU27	Greece		EU27	Greece		EU27
	Ποσό	Μερίδιο	Μερίδιο	Ποσό	Μερίδιο	Μερίδιο	Δις €	Μερίδιο	Μερίδιο
Micro	703.648	96,6%	92,2%	1.338.671	57,1%	29,6%	23	34,2%	21,2%
Small	21.586	3,0%	6,5%	404.290	17,2%	20,6%	14	21,2%	18,5%
Medium-sized	2.649	0,4%	1,1%	255.492	10,9%	17,2%	10	14,8%	18,4%
SMEs	727.883	99,9%	99,8%	1.998.453	85,2%	67,4%	47	70,2%	58,1%
Large	399	0,1%	0,2%	346.200	14,8%	32,6%	20	29,8%	41,9%
Σύνολο	728.282	100,0%	100,0%	2.344.653	100,0%	100,0%	66	100,0%	100,0%

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι εκτιμήσεις για το 2011, με βάση τα στοιχεία του 2005-2009 από τη βάση δεδομένων της στατιστικής διάρθρωσης των επιχειρήσεων (Eurostat). Οι εκτιμήσεις έχουν παραχθεί από τα στοιχεία του Cambridge Econometrics και καλύπτουν την «οικονομία των επιχειρήσεων», η οποία περιλαμβάνει τη βιομηχανία, τις κατασκευές, το εμπόριο και τις υπηρεσίες (NACE αναθ. 2 Τίτλοι Β έως J, L, M και N). Δεν καλύπτουν επιχειρήσεις στους τομείς της γεωργίας, της δασοκομίας, της αλιείας και τις σε μεγάλο βαθμό μη εμπορεύσιμες υπηρεσίες, όπως η εκπαίδευση και η υγεία. Το πλεονέκτημα της χρήσης των δεδομένων της Eurostat είναι ότι τα στατιστικά στοιχεία από διαφορετικές χώρες έχουν εναρμονιστεί και είναι συγκρίσιμα μεταξύ των χωρών. Το μειονέκτημα είναι ότι για ορισμένες χώρες τα στοιχεία αυτά μπορεί να είναι διαφορετικά από τα στοιχεία που δημοσιεύονται από τις εθνικές αρχές.

ΠΗΓΗ: European Commission, SBA Fact Sheet: Greece, διαθέσιμο: http://www.startupgreece.gov.gr/sites/default/files/SME%20Factsheet%20-%20Greece%202012_en.pdf, σελ.1, ανάκτηση Ιούνιος 2014.

Ο ελληνικός τομέας των επιχειρήσεων και ιδίως των μικρομεσαίων, διαφέρει σημαντικά ως προς τη δομή του από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) στο σύνολό της. Πρώτα από όλα, είναι σχετικά πιο σημαντικός ως τομέας

στην Ελλάδα, ο αριθμός των μεγάλων επιχειρήσεων είναι μόνο το μισό του μέσου όρου στις χώρες της ΕΕ, και παρέχει μόνο το 15% των θέσεων εργασίας. Δεύτερον, στον τομέα των ΜμΕ, οι πολύ μικρές επιχειρήσεις εκπροσωπούνται πιο βαριά: αντιπροσωπεύουν το 96,6% των επιχειρήσεων, το 56,6% των θέσεων εργασίας και το 33,9% της προστιθέμενης αξίας, έναντι ενός μέσου όρου 92,2%, 29,7% και 21,2% αντίστοιχα στην ΕΕ. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο αριθμός των ΜμΕ στην Ελλάδα είναι λιγότερος από το μισό του μέσου όρου της ΕΕ, ενώ η διαφορά είναι μικρότερη για την απασχόληση. Το χάσμα είναι ακόμη μικρότερο για την προστιθέμενη αξία, ιδίως στην περίπτωση των μικρών επιχειρήσεων, όπου εξαφανίζεται εντελώς. (European Commission, *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://www.startupgreece.gov.gr/sites/default/files/SME%20Factsheet%20-%20Greece%202012_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Πιο αναλυτικά, οι μικρές επιχειρήσεις παράγουν ένα μεγαλύτερο μερίδιο της συνολικής προστιθέμενης αξίας από τις αντίστοιχές τους στην ΕΕ παρά το γεγονός ότι είναι λιγότερο πολυάριθμες σε σχετικούς όρους. Αυτό σημαίνει ότι η παραγωγικότητα των ελληνικών πολύ μικρών επιχειρήσεων είναι, σύμφωνα με τα πρότυπα της ΕΕ, αρκετά χαμηλό. Από την άλλη πλευρά, αφού απασχολούν μόλις 1,88 εργαζομένους η κάθε μία, η προστιθέμενη αξία ανά εργαζόμενο τους είναι πολύ πιο κοντά στο μέσο όρο της ΕΕ από την προστιθέμενη αξία ανά εταιρεία. (European Commission, *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://www.startupgreece.gov.gr/sites/default/files/SME%20Factsheet%20-%20Greece%202012_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Σε αυτό έρχεται να προστεθεί το γεγονός ότι οι ελληνικές ΜμΕ τείνουν να ειδικεύονται στις συναλλαγές περισσότερο από τις αντίστοιχές τους στην ΕΕ (38% έναντι 30%), και λιγότερο στον τομέα των υπηρεσιών (40% έναντι 45%). Είναι σημαντικό το γεγονός ότι ενώ το ποσοστό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα των κατασκευών και της βιομηχανίας είναι πολύ κοντά στο μέσο όρο της ΕΕ (13% και 10% σε σύγκριση με 15% και 10% αντίστοιχα), η συμβολή τους στα στοιχεία προστιθέμενης αξίας είναι πολύ χαμηλότερη για τις κατασκευές (7% έναντι 13%), αλλά ελαφρώς υψηλότερη για τη βιομηχανία (22% έναντι 21%). Σε γενικές γραμμές, το συνδυασμένο μερίδιο των ελληνικών ΜΜΕ που ειδικεύονται σε υψηλής τεχνολογίας

μεταποίησης και υπηρεσιών εντάσεως γνώσης, οι οποίες είναι πιθανό να είναι πιο παραγωγικές, είναι μόνο 18% στην Ελλάδα, ενώ αντιπροσωπεύουν σχεδόν το ένα τρίτο του συνόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (European Commission, *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://www.startupgreece.gov.gr/sites/default/files/SME%20Factsheet%20-%20Greece%202012_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Υπό το φως των πρόσφατων τάσεων, και με βάση τα διαθέσιμα μέχρι τώρα δεδομένα μέχρι το τέλος του 2012, ο τομέας των ελληνικών ΜΜΕ εκτιμάται ότι θα πληγεί ιδιαίτερα σκληρά από την κρίση όσον αφορά τον αριθμό των επιχειρήσεων, ο οποίος είναι πλέον μικρότερος, όχι μόνο για το 2008, το τελευταίο έτος πριν από την κρίση, αλλά και από το έτος βάσης 2005. Η εικόνα είναι λιγότερο δυσοίωνη όσον αφορά την απασχόληση, η οποία έχει επίσης μειωθεί δραστικά (σε απόλυτους αριθμούς, κατ'επίκριση 200 000 μεταξύ 2008 και 2011), αλλά έχει σταθεροποιηθεί σε υψηλότερο επίπεδο σε σχέση με τον αριθμό των επιχειρήσεων. Το ίδιο ισχύει και για τα στοιχεία προστιθέμενης αξίας. (European Commission, *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://www.startupgreece.gov.gr/sites/default/files/SME%20Factsheet%20-%20Greece%202012_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Από την άλλη πλευρά, επισημαίνεται ότι οι ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν υποστεί βαθιά, και δυσανάλογα περισσότερα προβλήματα από τις μεγάλες επιχειρήσεις, από την παρατεταμένη ύφεση, καθώς έχουν εγγραφεί για τα τελευταία πέντε χρόνια αρνητικοί ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές του 2005. Ωστόσο, με βάση τις προβλεπόμενες τάσεις, αναμένεται ότι οι βασικοί δείκτες του ελληνικού κλάδου των ΜΜΕ, θα αρχίσει να εξομαλύνεται το 2013. Η παρατεταμένη ύφεση και η επακόλουθη αύξηση των ποσοστών ανεργίας, είχαν πολύ αρνητικό σωρευτικό αντίκτυπο στις επιχειρήσεις, ιδίως τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, που αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία του ελληνικού τομέα των ΜΜΕ. Από την άποψη του συνολικού αριθμού και της συμβολής τους στην απασχόληση και στη συνολική προστιθέμενη αξία, ο τομέας των ΜΜΕ στην Ελλάδα εξαρτάται περισσότερο από τις πολύ μικρές επιχειρήσεις από ό, τι σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Σημειώνεται ότι η Ελλάδα ανήκει σε μια ομάδα χωρών (μαζί με την Ισπανία, την Πορτογαλία και την Ιταλία), όπου οι ΜΜΕ αντιπροσωπεύουν το

μεγαλύτερο ποσοστό της συνολικής απασχόλησης από ό, τι στην υπόλοιπη Ευρώπη, αυτό επικεντρώνεται κυρίως σε πολύ μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες παρέχουν πάνω από το ήμισυ του συνόλου των θέσεων εργασίας, σε σύγκριση με περίπου 30% στην ΕΕ ως σύνολο. (European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Ένας ταχέως αναπτυσσόμενος τομέας, ωστόσο, είναι η παραγωγή ενέργειας. Οι ρυθμοί ανάπτυξης 29,1% (2009), 25,1% (2011) και 19,4% (2012) σε όρους κύκλου εργασιών στον τομέα αυτό μπορεί να αποδοθεί εν μέρει στην συνεχή υποστήριξη των πολιτών στα ενεργειακά έργα ώστε να ενθαρρύνουν τη μετάβαση προς την «πράσινη οικονομία». Επίσης, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα (2007-13) έχει υποστηρίξει τη δημιουργία υποδομής στον τομέα του φυσικού αερίου και της ηλεκτρικής ενέργειας και στην ενεργειακή απόδοση των κατοικιών και των δημόσιων κτιρίων, η ζήτηση για ένα τέτοιο έργο έχει απορροφηθεί κυρίως από μεγάλες κατασκευαστικές επιχειρήσεις, αλλά και από πολλές ΜΜΕ. (European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Εκτός από αυτό, όμως, ο βαθύτερος αντίκτυπος της κρίσης στον τομέα των ελληνικών ΜΜΕ επιβεβαιώνεται από τα στοιχεία για τους τομείς των κατασκευών και της μεταποίησης. Στον τομέα των κατασκευών, τόσο οι ΜΜΕ όσο και οι μεγάλες επιχειρήσεις παρουσίασαν σοβαρές μειώσεις μεταξύ του 2008 και του 2012. Αυτή η αρνητική ανάπτυξη επιβεβαιώνεται από τη σταθερή πτώση στον αριθμό των οικοδομικών αδειών που χορηγούνται: -11,1% (2010), -28,5% (2011) και -36,7% (2012). Επιπλέον, ο δείκτης κατασκευών (που καλύπτει τα κτίρια και τα έργα πολιτικού μηχανικού) μειώθηκε κατά -29,2% (2010), -28,1% (2011), -26,1% (2012) και -19,0% (2013). σε σύγκριση με τις μεγάλες επιχειρήσεις στον τομέα, οι ΜΜΕ υπέστησαν μια μεγαλύτερη μείωση του αριθμού των εργαζομένων (ΤΥ: -19%? ΜΜΕ: -35%) και της προστιθέμενης αξίας (ΤΥ: -20%? ΜΜΕ: -33%).(European

Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Αυτό μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι η εξαφάνιση των μεγάλων δημόσιων συμβάσεων, οδήγησε τις μεγάλες επιχειρήσεις να στραφούν σε μικρότερα κατασκευαστικά έργα, βγάζοντας τις ΜΜΕ από τη δουλειά. Επιπλέον, ορισμένες ΜΕ έχουν μεταφερθεί σε έργα περιβάλλοντος / ενέργειας (π.χ. αιολικά πάρκα, υποδομές ενέργειας, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας) ή έργα διαχείρισης αποβλήτων / ανακύκλωσης. Αντίθετα, οι ΜΜΕ καλύπτουν κυρίως τον ιδιωτικό τομέα, ο οποίος κατέρρευσε μετά το 2009. Οι ΜΜΕ επίσης πληγήκαν σκληρά από την κρίση στον τομέα της μεταποίησης. Συνολικά, μεταξύ 2008 και 2012, ο αριθμός των εργαζομένων μειώθηκε κατά περίπου 20% και η προστιθέμενη αξία μειώθηκε κατά περίπου 10%. Και πάλι, οι ΜΕ υπέφεραν λιγότερο ανάμεσα στο 2009-12, τόσο σε επίπεδο απασχόλησης (ΤΥ: -8%? ΜΜΕ: -14%) όσο και προστιθέμενης αξίας (ΤΥ: -6%? ΜΜΕ: -16%).(European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Η αρνητική ανάπτυξη μπορεί να εξηγηθεί εν μέρει από τα μέτρα λιτότητας και κυρίως από την αύξηση των φόρων, και τις άλλες εξελίξεις, όπως οι μειωμένοι μισθοί και οι συντάξεις. Αυτό οδήγησε σε αύξηση των οικονομικών επιβαρύνσεων καθώς και των φορολογικών υποχρεώσεων για τις επιχειρήσεις, σε συνδυασμό με την μείωση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών: προκλήσεις οι οποίες είναι γενικά καλύτερα να αντιμετωπιστούν από τις ΜΕ παρά από τις ΜΜΕ, τουλάχιστον σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα. (European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Ακόμα, πολλά φορολογικά κίνητρα απαλλαγών που χρησιμοποιούσαν οι ΜΜΕ έχουν καταργηθεί. Γενικότερα (και κυρίως για τον τομέα της μεταποίησης), υπάρχει μια υψηλή συγκέντρωση της επιχειρηματικής

δραστηριότητας στη μητροπολιτική περιοχή της Αθήνας, η οποία προσφέρει οικισμικό πλεονέκτημα στις ΜΜΕ, και ιδίως στις πολύ μικρές επιχειρήσεις, από την άποψη της συμπυκνωμένης τελικής ζήτησης, εγγύτητας στις πηγές πρώτων υλών, εξωτερικές οικονομίες και οικονομίες κλίμακας. (European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Επιπλέον, ο συγκεντρωτικός χαρακτήρας της ελληνικής οικονομίας σημαίνει ότι πάνω από το 35% των ελληνικών επιχειρήσεων βρίσκονται στην κεντρική μητροπολιτική περιοχή της Αττικής (η οποία περιλαμβάνει την Αθήνα) στην οποία παράχθηκε σχεδόν το 50% του ΑΕΠ το 2009. Η συγκέντρωση των μεταποιητικών δραστηριοτήτων οξύνει τις περιφερειακές ανισότητες, με τις απομακρυσμένες περιφέρειες να αντιμετωπίζουν προβλήματα, όπως η εξάρτηση από λίγους τομείς της οικονομίας και η απομόνωση από την ηπειρωτική χώρα. (European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με το πίνακα αποτελεσμάτων της Ένωσης Καινοτομίας για το 2013, η αδυναμία στην κουλτούρα καινοτομίας των ελληνικών επιχειρήσεων είναι εν μέρει υπεύθυνη για την καθυστέρηση την πολυπόθητης επενδύσεις σε τεχνολογία και μεταφορά γνώσης, και αυτό αντικατοπτρίζεται στον κάτω από τον κοινοτικό μέσο όρο αριθμό των ΜΜΕ και των εργαζομένων στην μεταποιητική βιομηχανία υψηλής τεχνολογίας. Οι τάσεις αυτές έχουν καθυστερήσει την ανάπτυξη του μεταποιητικού τομέα των ΜΜΕ, με επενδύσεις σε δραστηριότητες γνώσης και τεχνολογίας ανεπαρκείς για να προκαλέσουν την πολυπόθητη ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας. (European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

2.2.1. Το Ελληνικό Μοντέλο Οικονομίας

Πριν την έκρηξη της διεθνούς οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, η ίδια ως χώρα σημείωνε άλματα ανάπτυξης. Πιο συγκεκριμένα, έπειτα από την είσοδό της στη ζώνη των χωρών του ευρώ το έτος 2002, οι ρυθμοί ανάπτυξης της υπερτερούσαν έναντι των άλλων ευρωπαϊκών κρατών, ακόμα και των ΗΠΑ. Ωστόσο, η εν λόγω ανάπτυξη, προήλθε σχεδόν «αποκλειστικά από την ιδιωτική και δημόσια καταναλωτική δαπάνη», κατόπιν διαθέσιμων πιστώσεων χαμηλού κόστους. (McKinsey & Company, 2011)

Ως εκ τούτου, το ξέσπασμα της κρίσης και οι συνέπειες που επιφέρει μια τέτοιου είδους κρίση, ανέδειξαν τα «δομικά μειονεκτήματα» τα οποία χαρακτηρίζουν το μέχρι τώρα «ελληνικό μοντέλο ανάπτυξης», του οποίου οι βασικοί παράγοντες που το χαρακτηρίζουν είναι:

- *ο υπερδανεισμός*
- *η υπερκατανάλωση του δημοσίου και η συνεπαγόμενη υπερκατανάλωση του ιδιωτικού τομέα*
- *τα σημαντικά «ελλείμματα» στην ανταγωνιστικότητα και την παραγωγικότητα*
- *συνεχώς «διευρυνόμενο εμπορικό έλλειμμα»*
- *χαμηλές εγχώριες επενδύσεις*
- *υψηλή εγχώρια ζήτηση*

(McKinsey & Company, 2011)

Οι αδυναμίες και τα προβλήματα του εν λόγω οικονομικού μοντέλου, δηλαδή του ελληνικού, είναι εμφανή ακόμα και στη σημερινή δομή της οικονομίας της χώρας μας. αναφέρεται χαρακτηριστικά, ότι σε συγκεκριμένους τομείς, όπως είναι αυτός της βιομηχανίας αλλά και της παροχής υπηρεσιών προς επιχειρήσεις, το έλλειμμα είναι ακόμη υψηλότερο από ότι σε άλλους τομείς της ελληνικής οικονομίας. (McKinsey & Company, 2011)

2.2.2. Εμπόδια Παραγωγικότητας και Ανάπτυξης Ελληνικών Επιχειρήσεων

Πέντε είναι οι κύριες πηγές εμποδίων Παραγωγικότητας και Ανάπτυξης των Επιχειρήσεων όσον αφορά στην περίπτωση της Ελλάδας, όπως φαίνεται συγκεντρωτικά και στο Σχήμα 1:

1. *η δομή της οικονομίας, η οποία «αποθαρρύνει» τις επενδύσεις καθώς επίσης και τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας*
  2. *ο ευρύτερος δημόσιος τομέας, ο οποίος χαρακτηρίζεται μεγάλος σε μέγεθος και ταυτόχρονα καθόλου αποδοτικός*
  3. *η δομή και οι όροι της αγοράς εργασίας, που με τη σειρά τους «περιορίζουν την ευελιξία και την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού»*
  4. *το νομικό και δικαστικό σύστημα, το οποίο χαρακτηρίζεται «δύσβατο» και χρονοβόρο, και το οποίο αποθαρρύνει τις επενδύσεις*
  5. *η παραοικονομία, η οποία χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα εκτεταμένη*
- (McKinsey & Company, 2011)

Πιο αναλυτικά, η ανάλυση και αποσαφήνιση των πηγών εμποδίων εισόδου και των αντίστοιχων εμποδίων ακολουθεί ανά κατηγορία παρακάτω, βάσει της εκτενούς μελέτης των (McKinsey & Company, 2011) και του ανωτέρω σχήματος (Σχήμα 1):

ΣΧΗΜΑ 1. Πηγές Εμποδίων Εισόδου στην Περίπτωση της Ελλάδας

Εμπόδια στην παραγωγικότητα και την ανάπτυξη στην ελληνική οικονομία

A Αποθάρρυνση επενδύσεων και επίτευξης κλίμακας	<ol style="list-style-type: none"> 1 Κατακερματισμός και μικρό μέγεθος επιχειρήσεων στους περισσότερους κλάδους 2 Υπερβολική ρύθμιση αγορών και επαγγελματών 3 Περίπλοκες και περιοριστικές διαδικασίες αδειοδότησης και λειτουργίας 4 Απουσία ολοκληρωμένου και συστηματικού χωροταξικού σχεδιασμού και χρήσεων γης 5 Περίπλοκο και ασταθές φορολογικό πλαίσιο με απουσία κινήτρων για τη δημιουργία κλίμακας
B Μεγάλος και μη αποδοτικός δημόσιος τομέας	<ol style="list-style-type: none"> 6 Μεγάλος και δαπανηρός δημόσιος τομέας με υπηρεσίες χαμηλής ποιότητας 7 Χαμηλή αποδοτικότητα λόγω κατακερματισμού και αλληλοεπικάλυψης ευθυνών 8 Απουσία μηχανισμού για προσέλκυση ικανών στελεχών από την αγορά 9 Έλλειψη μηχανισμού διαχείρισης και ελέγχου απόδοσης και μειωμένη χρήση διπλογραφικού συστήματος
Γ Ανελαστική και περιορισμένη χρήση εργατικού δυναμικού	<ol style="list-style-type: none"> 10 Χαμηλό επίπεδο συμμετοχής νέων και γυναικών στην αγορά εργασίας 11 Μειωμένη ευελιξία (π.χ., μερική απασχόληση) και κινητικότητα εργατικού δυναμικού 12 Δεσμευτικό και μη ευέλικτο πλαίσιο συλλογικών συμβάσεων 13 Απουσία συνεργασίας αγοράς και εκπαίδευσης - ελλιπής στήριξη της καινοτομίας
Δ Πολύπλοκο νομικό και δικαστικό σύστημα	<ol style="list-style-type: none"> 14 Υπερπληθώρα νόμων (ενίοτε με αντιθέσεις) και ασαφή εφαρμογή τους 15 Αυξημένος όγκος δικαστικών υποθέσεων που οδηγεί σε μεγάλες καθυστερήσεις
Ε Αυξημένη 'μαύρη' οικονομία	<ol style="list-style-type: none"> 16 Αυξημένη φοροδιαφυγή, συνεχείς μεταρρυθμίσεις στον τομέα ανίχνευσης της φοροδιαφυγής και στο σύστημα είσπραξης φόρων 17 Πολλές συναλλαγές και δημιουργία πλούτου εκτός επίσημης οικονομίας

McKinsey & Company

Πηγή: McKinsey & Company, 2011, σελ. 18.

A. «Η αποθάρρυνση επενδύσεων και μεγάλων επιχειρηματικών μονάδων»

Στην Ελλάδα, καθώς και στις υπόλοιπες μεσογειακές χώρες, κυρίαρχο είναι το στοιχείο των «οικογενειακών επιχειρήσεων», με αποτέλεσμα οι μικρές έως και πολύ μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις να αποτελούν «τη ραχοκοκαλιά» της ελληνικής οικονομίας. (McKinsey & Company, 2011)

Ταυτόχρονα με τις πολυάριθμες πολύ μικρές επιχειρήσεις, όπως επίσης και τα υψηλά ποσοστά «αυτοαπασχολούμενων» ελεύθερων επαγγελματιών, καθίσταται χαρακτηριστική η ανάλογη «υστέρηση στην ανάπτυξη μεγάλων μονάδων και στην επίτευξη οικονομιών κλίμακας». Η εν λόγω «υστέρηση» προέρχεται από την ύπαρξη πολλών «αντικινήτρων» τα οποία περικλείουν «υπερ-ρυθμιζόμενους» τομείς οικονομικής δραστηριότητας, αλλά και από τον νομοθετικό έλεγχο του ανταγωνισμού και του επίπεδου του, του μεγέθους των «συμμετεχόντων» εταιρειών στον ανταγωνισμό, καθώς επίσης και τους περιορισμούς στην είσοδο νεοεισερχομένων από άποψης νομοθετικού ελέγχου, ενώ επιπλέον εμπόδια αποτελούν η πολυνομία και η γραφειοκρατία που «καθυστερούν» τις επενδύσεις, μα και το ίδιο το νομικό πλαίσιο φορολογίας και εργατικού δυναμικού το οποίο «δεν ευνοεί την κλίμακα». (McKinsey & Company, 2011)

B. «Μεγάλος και μη αποδοτικός δημόσιος τομέας»

Η Ελλάδα ως χώρα, το μέγεθός της σε σχέση με το αντίστοιχο μέγεθος της οικονομίας της, αναδύουν έναν δημόσιο τομέα ο οποίος αποτελεί έναν από τους πιο υπερμεγέθεις και πιο δαπανηρούς στην Ευρώπη Ένωση. Παράλληλα με αυτό, και ενώ είναι αρκετά μικρή σε μέγεθος έναντι των κρατών στο Βορρά της Ευρώπης, σε αντίθεση με το Ελληνικό δημόσιο τομέα, στις χώρες αυτές ο δημόσιος τομέας προσφέρει πολύ υψηλότερη ποιότητα κοινωνικών υπηρεσιών και αγαθών κοινωνικής ωφέλειας. (McKinsey & Company, 2011) (World Economic Forum).

Επομένως, θα λέγαμε ότι κυρίαρχα είναι τα εξής χαρακτηριστικά του Ελληνικού δημόσιου τομέα:

- η χαμηλή ποιότητα

- η υψηλή δημόσια δαπάνη,
- Ο συνδυασμός των άλλων δυο συνεπάγεται: τεράστια αναποτελεσματικότητα

(McKinsey & Company, 2011)

Σε όλα αυτά τα χαρακτηριστικά και τα μειονεκτήματα έρχονται να προστεθούν ο κατακερματισμός και η επικάλυψη αρμοδιοτήτων μεταξύ οργανισμών και υπουργείων που συνεπάγεται «επιπλέον βάρη και καθυστερήσεις» για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες και ενίσχυση της παραοικονομίας. (McKinsey & Company, 2011)

Εκτός όμως του δημόσιου τομέα υπό την «στενή» έννοια, ένα πλήθος μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων και οργανισμών εκτείνεται στη χώρα, το οποίο ελέγχεται άμεσα ή έμμεσα από το ίδιο το κράτος, «*ακόμη κι αν επίσημα κατατάσσονται στον ιδιωτικό τομέα και παρουσιάζουν τις ίδιες δομικές στρεβλώσεις στη χρήση των πόρων τους*» επισημαίνεται χαρακτηριστικά στη μελέτη των McKinsey & Company (2011). Δεδομένης της έλλειψης μηχανισμού ελέγχου δημόσιας δαπάνης και δημόσιων προμηθειών, αναδεικνύονται «στρεβλώσεις» στους όρους του ανταγωνισμού στον ιδιωτικό τομέα, αντίστοιχα.

Έτσι, συμπεραίνεται ότι ακόμα και οι καθαρά ιδιωτικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα, βρίσκονται σε άμεση κι έντονη εξάρτηση όσον αφορά στην εμπορική λειτουργία τους με το ίδιο το κράτος, γεγονός το οποίο καθιστά «ζωτική» την ανάγκη για μείωση της εν λόγω εξάρτησης της ελληνικής οικονομίας από το δημόσιο τομέα και για βελτίωση της αποδοτικότητάς του.

Γ. «Έλλειμμα ευελιξίας και ευρείας συμμετοχής στην αγορά εργασίας»

Η Ελλάδα αδυνατεί να αξιοποιήσει τις δυνατότητες που προσφέρονται σε εργατικό δυναμικό. Παρά την προσπάθειά της ως χώρα να εφαρμόσει και να προσαρμόσει τα ευρωπαϊκά πρότυπα, οι επιχειρηματίες εργοδότες αντιμετωπίζουν «αντικίνητρα» στις προσλήψεις εργατικού δυναμικού, τα οποία αποδίδονται στους ακόλουθους παράγοντες:

- *δύσκαμπτο νομικό πλαίσιο,*

- επίδραση των συλλογικών συμβάσεων στην αύξηση του κόστους εργασίας και στη συχνά «στρεβλή λειτουργία του θεσμού της διαιτησίας».
- «χάσμα» μεταξύ ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και επιχειρηματικής πραγματικότητας.

(McKinsey & Company, 2011)

Εξαιτίας όλων αυτών η χώρα μας χαρακτηρίζεται από τη «χαμηλότερη κινητικότητα στην αγορά εργασίας» στην Ευρώπη Ένωση, ενώ ταυτόχρονα χαρακτηρίζεται και από τη «μεγαλύτερη μέση παραμονή σε μία δουλειά». Επισημαίνεται χαρακτηριστικά ότι η «κινητικότητα στην αγορά εργασίας» ως παράγοντας οικονομίας αποτελεί έναν κρίσιμο δείκτη ο οποίος παρουσιάζει τον βαθμό «υγείας» της. Έτσι, όπως σημειώνουν οι McKinsey & Company (2011), «το χαμηλό επίπεδο του δείκτη κινητικότητας της Ελλάδας αντανakλά και τη χαμηλή συμμετοχή του πληθυσμού τα στο εργατικό δυναμικό».

Δ. «Δύσβατο νομικό και δικαστικό σύστημα»

Η επιχειρηματική δραστηριότητα στην χώρα μας χαρακτηρίζεται από ένα «δύσβατο σύστημα απονομής δικαιοσύνης» βασιζόμενο σε ένα μεγάλο σύνολο νόμων, οι οποίοι συχνά χαρακτηρίζονται είτε «διφορούμενοι», είτε «παρωχημένοι» ή / και «αλληλοαναιρούμενοι» (π.χ. νομοθεσία πράσινης ενέργειας), με «πολλαπλές επικαλύψεις και συχνές αναθεωρήσεις» (π.χ. φορολογικός τομέας). (McKinsey & Company, 2011)

Όλη αυτή η κατάσταση παρεμποδίζει την επιχειρηματική δράση, ενώ παράλληλα πολυπλοκότητα η οποία συνεπάγεται, συμβάλλει σε μία «ανελαστική, μη παραγωγική δημόσια διοίκηση που προκαλεί καθυστερήσεις, σύγχυση και τριβές μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα». (McKinsey & Company, 2011)

Έτσι, λόγω του συνολικού αυτού φαινομένου θα λέγαμε ότι το δικαστικό σύστημα όντας «υπερφορτωμένο» με υποθέσεις προς εκδίκαση, αδυνατεί να ανταπεξέλθει λόγω της έλλειψης «διαδικασιών και εξειδικευμένων πόρων» ικανών να αντιμετωπίσουν τη εν λόγω συμφόρηση, με ακόλουθο αποτέλεσμα να εκκρεμεί ένα μεγάλο μέγεθος υποθέσεων που αφορούν

επιχειρήσεις για πάνω από 2-6 χρόνια μέχρι την εκδίκασή τους. Παράλληλα, δεν υφίστανται βασικά κριτήρια που να δύνανται να ιεραρχήσουν τις εν λόγω υποθέσεις, όπως επίσης δεν υφίστανται οργανωτικοί πόροι για την κάλυψη των απαιτήσεων αυτών των διαδικασιών. (McKinsey & Company, 2011)

E. «Εκτεταμένη παραοικονομία»

Όσον αφορά στην παραοικονομία ως φαινόμενο στην Ελλάδα τα στατιστικά στοιχεία σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος και άλλους οργανισμούς, δείχνουν ότι προσεγγίζει το 30% της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας της χώρας. Εύλογη είναι συνέπεια της ιδιαίτερα εκτενούς φοροδιαφυγής ως επακόλουθο φαινόμενο στην Ελλάδα. Η εν λόγω δομική «αδυναμία είσπραξης φόρων» και τα προβλήματα γενικότερα στο ελληνικό φορολογικό σύστημα προκαλείται πιο πολύ από την έλλειψη των παρακάτω παραγόντων:

- *προηγμένες διαδικασίες και μεθοδολογία προσδιορισμού και ανίχνευσης της φοροδιαφυγής*
- *κατηγοριοποίηση των διαφορετικών υποθέσεων*
- *κατάλληλες τακτικές παρέμβασης*
- *αποτελεσματικές μέθοδοι είσπραξης*
- *αυτοματοποιημένη επισήμανση περιπτώσεων δυνητικής φοροδιαφυγής (βασισμένη σε προηγμένα στατιστικά εργαλεία και ηλεκτρονικές υποδομές)*
- *ικανότητα γρήγορου και αποτελεσματικού ελέγχου μεγάλου όγκου υποθέσεων*
- *στρατηγική και τακτική ενορχήστρωση «παρεμβατικών μεθόδων» προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η είσπραξη οφειλών και προστίμων*

(McKinsey & Company, 2011)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

3.1. Μέτρα από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι εμπειρίες, που αποκτήθηκαν από τις διάφορες οικονομικές κρίσεις, και κυρίως από αυτήν την οποία διανύουμε ακόμα και στις μέρες μας, οδήγησαν την οικονομική κοινότητα σε λήψη αναγκαίων και αποτελεσματικών μέτρων για την αντιμετώπισή της. Καθώς, οι συνεχείς οικονομικές εξελίξεις δείχνουν ότι η κατάσταση επιδεινώνεται διαρκώς, και σε διεθνές επίπεδο επικρατούν κρίσεις χρέους, μεγάλη αστάθεια και έλλειψη εμπιστοσύνης στο εμπόριο, η Ευρώπη για να μπορέσει να αντιμετωπίσει όλα αυτά «ενεργοποίησε» τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (European Stability Mechanism- ESM), ταυτόχρονα με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (European Financial Stability Facility- EFSF). Με αυτόν τον τρόπο, τα θεσμικά όργανα της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οφείλουν να παρέχουν βοήθεια με τη συμμετοχή τους στην «ανάληψη επιχειρηματικών κινδύνων», μέσω προγραμμάτων «συγχρηματοδότησης», αλλά και παροχής «εγγυήσεων», κυρίως σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις «εξαγωγικού προσανατολισμού», ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητά τους. (Στουρνάρας 2013; <http://ec.europa.eu>, ανάκτηση Απρίλιος 2014)

Η Ελλάδα κατά τη σημερινή εποχή, χρειάζεται ένα καινούργιο σύστημα, που θα εφαρμόζεται και θα λειτουργεί βασιζόμενο όχι στην κατανάλωση, αλλά στην παραγωγή και η αποτελεσματικότητά του θα επιτυγχάνεται με την απόκτηση εξωστρέφειας, προσελκύνοντας ξένους και ντόπιους επενδυτές και αξιοποιώντας κάθε πλεονέκτημά της. Ας σημειωθεί εδώ, ότι για να δημιουργηθεί αυτό το νέο σύστημα, πρέπει να υπάρξει επάρκεια οικονομικών πόρων για τις «επιχειρηματικές δραστηριότητες». Εξ άλλου, οι ΜμΕ της Ελλάδας βρίσκονται σαφώς σε «μειονεκτική θέση», όσον αφορά στις πιθανότητες χρηματοδότησης, διότι βρίσκονται πλέον αντιμέτωπες με «το υψηλότερο ποσοστό απορρίψεων για χρηματοδότηση στην Ευρωζώνη, με

ποσοστό περίπου 45%, που είναι υπερδιπλάσιο του μέσου όρου». Δεδομένου του ότι ο «σαρωτικός μετασχηματισμός» του τραπεζικού συστήματος, παράλληλα με την συνεχή αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας, «δυσκολεύει» κατά πολύ την κατάσταση, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη μεταβίβαση του ρίσκου αποκλειστικά στην πλευρά των επιχειρήσεων αφού είναι 'κάτι' που «δεν μπορεί να λειτουργήσει». Με αυτόν τον τρόπο, τα θεσμικά όργανα της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οφείλουν να παρέχουν βοήθεια με τη συμμετοχή τους στην «ανάληψη επιχειρηματικών κινδύνων», μέσω προγραμμάτων «συγχρηματοδότησης», αλλά και παροχής «εγγυήσεων», κυρίως σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις «εξαγωγικού προσανατολισμού», ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητά τους. (<http://www.ethnos.gr/>, άρθρο στις 23.11.2013, ανάκτηση Μάιος 2014)

Επισημαίνεται χαρακτηριστικά ότι πρόσφατη έρευνα¹ με θέμα τη «συγκυρία των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων» έδειξε ότι παρατηρήθηκαν «εμφανή σημάδια βελτίωσης του επιχειρηματικού κλίματος στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις», οι οποίες ολοένα και σταθεροποιούνται. Με βάση την έρευνα αυτή, οι «προσδοκίες» των μικρομεσαίων επιχειρήσεων γίνονται «όλο και πιο θετικές όσο μεγαλύτερος είναι ο κύκλος εργασιών τους», ενώ το «μέγεθος του κύκλου εργασιών επιδρά θετικά στη στρατηγική προτεραιότητα των επιχειρήσεων» (το 60% των μεγαλύτερων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων στοχεύει στην «ανάπτυξη», σε αντίθεση με το 11% των μικρότερων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων). (www.nbg.gr/wps/portal/el/THE-GROUP/Press-Office/E-spot/Reports/content/Reports/smes-2013-h1, ανάκτηση Μάιος 2014; <http://m.capital.gr/>, άρθρο στις 25 Ιουλίου 2013, ανάκτηση Μάιος 2014)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δημιουργήσει μια σειρά προγραμμάτων με στόχο την χρηματοδότηση των επιχειρήσεων στις χώρες του τόξου της. Αυτά τα προγράμματα είναι υποστηρικτικά είτε σε μορφή δανείων και

---

¹ Η έρευνα συγκυρίας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, με ημερομηνία Ιούλιος 2013, εκπονήθηκε από τη Διεύθυνση Στρατηγικής και Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας, από τις αναλύτριες Φραγκίσκα Βουμβάκη, Μαρία Σάββα, Αθανασία Κουτούζου και μπορεί να ανευρεθεί στην ενότητα Κλαδικές Μελέτες του E.Spot (online περιοδικό της Εθνικής Τράπεζας) στην ακόλουθη ιστοσελίδα: www.nbg.gr/wps/portal/el/THE-GROUP/Press-Office/E-spot/Reports/content/Reports/smes-2013-h1, ανάκτηση Μάιος 2014.

επιχορηγήσεων, είτε σε μορφή εγγυήσεων. Παρέχονται είτε άμεσα είτε έμμεσα, και μοιράζονται μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων της Ε.Ε. που λειτουργούν σε εθνικό επίπεδο. Οι ΜμΕ μπορούν παράλληλα να αναζητήσουν την στήριξη με τη μορφή παροχής υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

Οι σύγχρονοι τρόποι χρηματοδότησης βάσει των προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και χωρίζονται κατ' αρχάς σε 4 ομάδες :

- ❖ Ευκαιρίες θεματικής χρηματοδότησης
- ❖ Διαρθρωτικά ταμεία
- ❖ Χρηματοδοτικά μέσα
- ❖ Υποστήριξη για τη διεθνοποίηση των ΜμΕ και υποστήριξη ΜμΕ σε τοπικό επίπεδο

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

Στη συνέχεια της εργασίας αυτής παρουσιάζονται και αναλύονται αυτές οι ομάδες, καθώς και τα επιμέρους προγράμματα που υπάγονται σε αυτές.

3.1.1. Ευκαιρίες θεματικής χρηματοδότησης

Η ομάδα προγραμμάτων που αφορούν την χρηματοδότηση απευθύνεται σε συγκεκριμένους κλάδους όπου κινούνται οι επιδοτούμενες ΜμΕ. Οι κλάδοι αυτοί αφορούν το περιβάλλον, την έρευνα και την εκπαίδευση. Την εκπόνηση αυτών των προγραμμάτων έχουν αναλάβει διάφορες Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι ΜμΕ, καθώς και άλλοι οργανισμοί, καταθέτουν αίτηση απευθείας για τα προγράμματα, με βασική προϋπόθεση να είναι μια υγιής και αναπτυσσόμενη επιχείρηση με διεθνές όραμα και προστιθέμενη αξία. Σε αυτήν την ομάδα προγραμμάτων μπορούν να απευθυνθούν με στόχο την συγχρηματοδότηση (δηλαδή κάλυψη ενός μόνο μέρους του κόστους), βιομηχανικές μονάδες, επιχειρηματικά μπλοκ, εταιρίες παροχής υπηρεσιών ακόμα και σύμβουλοι επιχειρήσεων. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

Οι θεματικές κατηγορίες των ευκαιριών χρηματοδότησης είναι οι ακόλουθες:

- ❖ Περιβάλλον, ενέργεια και μεταφορές
  - Πρόγραμμα LIFE +
  - Πρόγραμμα Πλαίσιο για την Ανταγωνιστικότητα και την Καινοτομία (ΠΠΑΚ)
  - Πρόγραμμα Marco Polo II (2007-2013)
- ❖ Καινοτομία και Έρευνα
  - Το Έβδομο Πρόγραμμα Πλαίσιο για την Έρευνα και την Τεχνολογική Ανάπτυξη (2007-2013)
  - Ενθάρρυνση για συμμετοχή των ΜμΕ στο πρόγραμμα "Συνεργασία"
  - "Έρευνα προς όφελος των ΜμΕ" στο πρόγραμμα "Ικανότητες"
- ❖ Εκπαίδευση και κατάρτιση
  - Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης για τη Δια Βίου Μάθηση
- ❖ Πολιτισμός και μέσα μαζικής ενημέρωσης
  - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 2007-2013
  - MEDIA 2007-2013

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

3.1.2. Διαρθρωτικά ταμεία

Από τα Διαρθρωτικά Ταμεία (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης [ΕΤΠΑ] και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο [ΕΚΤ]) απορροφούνται τα μεγαλύτερα κοινοτικά κονδύλια για την χρηματοδότηση των ΜΜΕ, μέσω των κοινοτικών προγραμμάτων με άμεση εφαρμογή στις περιφέρειες. Όσοι δικαιούνται βάσει των στοιχείων που προσκομίζουν να συμμετέχουν σε πρόγραμμα χρηματοδοτήσεων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία λαμβάνουν άμεσα την συνεισφορά για τη επιδότηση των σχεδίων τους. Η διαχείριση των προγραμμάτων και η επιλογή των έργων γίνεται πάντα σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία αποσκοπούν στο να βοηθούν εις τρόπον ώστε να μειώνονται οι διαφορές στην ανάπτυξη των επιμέρους περιφερειών της χώρας, αλλά και στο να επιτυγχάνουν στην προώθηση της «οικονομικής και

κοινωνικής συνοχής» της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνεπώς, τα κράτη μέλη δέχονται συγχρηματοδοτήσεις για «περιφερειακά έργα» από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

Σε αυτό το σημείο επισημαίνεται ότι η παροχή αυτής της «άμεσης βοήθειας» όσον αφορά στις ΜμΕ η οποία αποσκοπεί στη συγχρηματοδότηση των επενδύσεών τους από την Επιτροπή είναι εφικτή αποκλειστικά «σε λιγότερο αναπτυγμένες οικονομικά περιφέρειες», που αποκαλούνται ως «περιφέρειες "σύγκλισης"». Στις υπόλοιπες περιφέρειες, προτεραιότητα για συγχρηματοδότηση και βοήθεια κατέχουν οι «δράσεις» με μεγάλο αναπτυξιακό «αντίκτυπο», όπως για παράδειγμα είναι και οι ακόλουθες: *κατάρτιση επιχειρηματικότητας, υποστηρικτικές υπηρεσίες, εκκολαπτήρια επιχειρήσεων, μηχανισμούς μεταφοράς τεχνολογίας, δικτύωση*, κλπ. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο σε αυτές τις περιφέρειες δεν παρέχεται άμεση βοήθεια προς τις ΜμΕ. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

Όσον αφορά στη διαχείριση των εν λόγω προγραμμάτων, δηλαδή των προγραμμάτων συγχρηματοδότησης και άμεσης βοήθειας, αλλά και όσον αφορά στην επιλογή των έργων προς εκτέλεση, αυτές διενεργούνται είτε σε εθνικό ή / και περιφερειακό επίπεδο. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

Κατά την περίοδο μεταξύ 2007 - 2013, «η στρατηγική και οι πόροι της πολιτικής για τη συνοχή (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης [ΕΤΠΑ], Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο [ΕΚΤ] και Ευρωπαϊκό Ταμείο Συνοχής) εστιάζονται σε τρεις τομείς προτεραιότητας, με συνολικό κονδύλιο 347,41 δισ.€». Οι συγκεκριμένοι τομείς «προτεραιότητας» και το περιεχόμενό τους επισημαίνονται ως ακολούθως:

- **«Σύγκλιση: επιτάχυνση της οικονομικής σύγκλισης των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών (81,54% του προϋπολογισμού).**
- **Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση: ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και ελκυστικότητας και παροχή βοήθειας στους εργαζομένους και τις εταιρείες για την προσαρμογή τους στις οικονομικές αλλαγές (15,94% του προϋπολογισμού).**

- **Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία:** ενίσχυση της διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας (2,52% του προϋπολογισμού)».

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

Πιο αναλυτικά, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) είναι το μεγαλύτερο κοινοτικό πρόγραμμα χρηματοδότησης των ΜμΕ. Αποσκοπεί στη εξάλειψη των ανισοτήτων και την σύγχρονη ανάπτυξη των περιφερειακών χωρών με απώτερο σκοπό την κοινωνική και οικονομική συνοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

Για να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα των ΜμΕ, το ΕΤΠΑ συγχρηματοδοτεί δραστηριότητες με ευρύ φάσμα τομέων^{2 3}:

1. Επιχειρηματικότητα, καινοτομία και ανταγωνιστικότητα των ΜΜΕ.
2. Βελτίωση του κοινοτικού και τοπικού περιβάλλοντός τους.
3. Διαπεριφερειακή και διασυνοριακή συνεργασία των ΜμΕ.
4. Επένδυση σε ανθρώπινους πόρους.

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

Αντίθετα με άλλες χρηματοδοτικές πηγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα προγράμματα του ΕΤΠΑ δεν τα διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή άμεσα, αλλά την άμεση διαχείρισή τους την αναλαμβάνουν οι εθνικές και περιφερειακές αρχές. Τέλος, σημειώνεται ότι οι αρχές αυτές βοηθούν και στην υποβολή αιτήσεων χρηματοδότησης και στην επιλογή σχεδίων / έργων.^{4 5} . Από την άλλη πλευρά, για την περίοδο 2007-2013, το Ευρωπαϊκό

² Περισσότερες λεπτομέρειες: http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/feder/index_el.htm .

³ Ο ιστότοπος της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Πολιτικής που αναφέρεται στη δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υποστήριξη της «περιφερειακής ανάπτυξης» είναι: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

Και περιλαμβάνει:

- κατάλογο αρχών διαχείρισης των διαρθρωτικών ταμείων σε κάθε περιφέρεια:

http://ec.europa.eu/regional_policy/manage/authority/authority_en.cfm

- περίληψη των διαθέσιμων προγραμμάτων σε κάθε περιφέρεια:

http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/index_en.cfm

⁴ Περισσότερες λεπτομέρειες: http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/feder/index_el.htm .

Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) παρέχει ικανό αριθμό ευκαιριών για την στήριξη των ΜμΕ⁶ ⁷. Οι τέσσερις κύριοι τομείς δράσης του που έχουν ως στόχο την «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» είναι οι ακόλουθοι:

1. η προσαρμογή των ικανοτήτων των εργαζομένων και επιχειρήσεων με τις σύγχρονες απαιτήσεις,
2. η διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση και στη συμμετοχή στην αγορά εργασίας,
3. η καταπολέμηση των διακρίσεων και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας για τα μη προνομιούχα άτομα,
4. η προώθηση μεταρρυθμίσεων στους τομείς απασχόλησης και ένταξης.

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

Στις λιγότερο εύρωστες οικονομικά χώρες της περιφέρειας, το εν λόγω Ταμείο δίνει μεγαλύτερη προσοχή στην προώθηση της προσαρμογής, στην ανάπτυξη και στη δημιουργία θέσεων εργασίας. Για αυτόν τον λόγο, μέσα στα πλαίσια του στόχου της «Σύγκλισης», το ΕΚΤ θεωρεί σημαντικούς επίσης τους ακόλουθους στόχους⁸:

1. την επέκταση και βελτίωση των επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό, βελτιώνοντας την εκπαίδευση και κατάρτιση του,

---

⁵ Ο ιστότοπος της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Πολιτικής που αναφέρεται στη δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υποστήριξη της «περιφερειακής ανάπτυξης» είναι: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

Και περιλαμβάνει:

- κατάλογο αρχών διαχείρισης των διαρθρωτικών ταμείων σε κάθε περιφέρεια:

http://ec.europa.eu/regional_policy/manage/authority/authority_en.cfm

- περίληψη των διαθέσιμων προγραμμάτων σε κάθε περιφέρεια:

http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/index_en.cfm

⁶ Περισσότερες λεπτομέρειες: http://ec.europa.eu/employment_social/esf

⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υποστήριξη των ΜμΕ -Επισκόπηση των κύριων ευκαιριών χρηματοδότησης που είναι διαθέσιμες για τις Ευρωπαϊκές ΜμΕ»,

Γενάρης 2012.

⁸ Περισσότερες λεπτομέρειες: http://ec.europa.eu/employment_social/esf

2. την ανάπτυξη νόμων που αυξάνουν την αποτελεσματικότητα του δημοσίου τομέα, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

Επιπλέον, για την περίοδο 2007-2013, το Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης εστιάζει σε έξι θεματικούς άξονες και τα κράτη μέλη εκπονούν βάσει αυτών εθνικές στρατηγικές αγροτικής πολιτικής και καταλήγουν σε αυτές τις οδηγίες⁹:

1. τόνωση της ανταγωνιστικότητας του γεωργικού και δασικού τομέα,
2. βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου,
3. άνοδο της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και ενθάρρυνση της διαφοροποίησης,
4. δημιουργία συλλόγων που θα στοχεύουν στην Απασχόληση και στην ποικιλομορφία,
5. πληροφόρηση των αγροτικών επιχειρήσεων για τα προγράμματα χρηματοδότησης τους,
6. συνεργασία μεταξύ των Κοινοτικών Οργάνων.

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

3.1.3. Χρηματοδοτικά μέσα

Την διαχείριση άλλων κονδυλίων έχουν οι εθνικοί διαμεσολαβητές που διαθέτουν τα κεφάλαια στις ΜΜΕ έμμεσα και πολλά από αυτά τα προγράμματα διακινούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων. Σε αυτό το σημείο επισημαίνεται ότι όσον αφορά στα χρηματοδοτικά μέσα, αυτά έχουν τη μορφή προγραμμάτων, τα οποία σημειώνεται ότι δεν παρέχουν άμεση χρηματοδότηση στις ΜμΕ αλλά συνήθως λειτουργούν βάσει συνεργασίας με διαμεσολαβητές όπως τράπεζες, πιστωτικά ιδρύματα ή επενδυτικά ταμεία. Στόχος τους, ουσιαστικά, είναι να χρησιμοποιηθεί όλος ο όγκος των πιστώσεων που είναι προγραμματισμένες για τις ΜΜΕ και να πείσουν τους διαμεσολαβητές να αναπτύξουν στο έπακρον τις δυνατότητες δανειοδότησης των ΜμΕ. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

---

⁹ Περισσότερες λεπτομέρειες: http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_el.htm

- ❖ Πρόγραμμα Πλαίσιο για την Ανταγωνιστικότητα και την Καινοτομία (ΠΠΑΚ)¹⁰
  - Ο τομέας του Μηχανισμού Υψηλής Ανάπτυξης και Καινοτομίας για τις ΜΜΕ (GIF)
  - Ο τομέας του Μηχανισμού Εγγυήσεων υπέρ των ΜΜΕ
  - Ο τομέας της Οικοδόμησης Ικανοτήτων
- ❖ Τα προγράμματα JEREMIE and JASMINE της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων
  - Κοινοί Ευρωπαϊκοί Πόροι για Πολύ Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις - JEREMIE
  - Κοινή Δράση για την Υποστήριξη των Μικρο-πιστοδοτικών Ιδρυμάτων στην Ευρώπη – JASMINE
- ❖ Επενδύσεις του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ETE)
  - Τα ταμεία κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου
  - Τα μέσα εγγύησης του ETE
- ❖ Δάνεια της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ETE)
- ❖ Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Μικροχρηματοδοτήσεων Progress
- ❖ Υποστήριξη για τη διεθνοποίηση των ΜμΕ

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

3.1.4. Υποστήριξη για τη διεθνοποίηση των ΜμΕ και Υποστήριξη ΜμΕ σε τοπικό επίπεδο

Αυτή η ομάδα προγραμμάτων αφορά χρηματοδοτικά προγράμματα στήριξης τα οποία διαχειρίζονται μεσάζοντες οργανισμοί ή δημόσιες εταιρίες με στόχο την βοήθεια των επιχειρήσεων ώστε να επεκτείνουν το εύρος της εργασίας τους σε διεθνές επίπεδο και να έχουν πρόσβαση σε αγορές εκτός της ΕΕ. Το ποιοτικότερο και πιο ενημερωμένο δίκτυο σε ευρωπαϊκή επιχειρηματική υποστήριξη και καινοτομία για τις ΜΜΕ, όσον αφορά στο

---

¹⁰ Περισσότερες λεπτομέρειες:

http://ec.europa.eu/cip/index_en.htm

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/cip-financialinstruments/index_en.htm

<http://eif.europa.eu/>

τοπικό επίπεδο, είναι το Δίκτυο Enterprise Europe Network. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

Όπως προαναφέρθηκε, στον τομέα των χρηματοδοτικών μέσων υπάγεται και ο τομέας της υποστήριξης με σκοπό τη διεθνοποίηση των ΜμΕ. Συνήθως, τα προγράμματα που υπάγονται στην υποστήριξη για τη διεθνοποίηση των ΜμΕ, δεν προσφέρουν ουσιαστικά άμεση χρηματοδότηση σε αυτές, αλλά αφορούν τους διαμεσολαβητές ή τις δημόσιες αρχές. Επομένως, η στήριξη χαρακτηρίζεται συνήθως έμμεση^{11 12 13}. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

Επίσης, στα χρηματοδοτικά μέσα υπάγεται και η στήριξη των ΜμΕ σε τοπικό επίπεδο, η οποία περιλαμβάνει εν συντομία τα εξής:

- ❖ Το Δίκτυο Enterprise Europe Network είναι το μεγαλύτερο ευρωπαϊκό δίκτυο επιχειρηματικής υποστήριξης και καινοτομίας, παρέχει ολοκληρωμένες υπηρεσίες πληροφόρησης,

---

¹¹ Για περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις ευκαιρίες που υπάρχουν σε άλλες γεωγραφικές περιοχές και χώρες, σελίδα "Προγράμματα και Έργα" στον ιστότοπο της EuropeAid, του Γραφείου Συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης: http://ec.europa.eu/comm/europeaid/index_en.htm

¹² Άλλες Πηγές Πληροφοριών:

- **Ευρωπαϊκή πύλη για τις ΜμΕ** http://ec.europa.eu/small-business/index_el.htm
- **Your Europe Business** : αυτή η πύλη παρέχει σε άτομα και επιχειρήσεις πρακτικές πληροφορίες αναφορικά με τα δικαιώματά τους και τις ευκαιρίες που υπάρχουν στην ΕΕ ως σύνολο και στα επιμέρους κράτη μέλη: http://ec.europa.eu/youreurope/business/index_el.htm
- Η τράπεζα δεδομένων "**Συμβάσεις και επιχορηγήσεις**" στον ιστότοπο "*Europa*" παρουσιάζει όλα τα προγράμματα και τα μέσα της ΕΕ: http://ec.europa.eu/contracts_grants/index_el.htm
- **TED, tenders electronic daily**: βάση δεδομένων για τους δημόσιους διαγωνισμούς που δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <http://ted.europa.eu/>
- **Γενική Διεύθυνση Επιχειρήσεων και Βιομηχανίας** – Ευρωπαϊκή Επιτροπή: http://ec.europa.eu/enterprise/index_en.htm

¹³ Επίσης περαιτέρω πληροφορίες για διαγωνισμούς και προσκλήσεις υποβολής προτάσεων, αναφέρονται στον ιστότοπο για τα προγράμματα εξωτερικών σχέσεων, για ορισμένα από τα οποία είναι επιλέξιμες και οι ΜμΕ. Περισσότερες λεπτομέρειες: <https://webgate.ec.europa.eu/europeaid/online-services/index.cfm?do=publi.welcome>

επιχειρηματικής συνεργασίας και μεταφοράς τεχνολογίας, για την στήριξη των μικρών καινοτόμων ΜμΕ.

- ❖ Εξωτερικά Επιχειρηματικά Κέντρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης:
  - Ευρωπαϊκό Κέντρο για τις Επιχειρήσεις και την Τεχνολογία στην Ινδία
  - Ευρωπαϊκό Κέντρο Υποστήριξης ΜΜΕ (Κινέζικη Αγορά – Πεκίνο)

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012)

3.2. Μέτρα από το Κράτος

Οι επιπτώσεις της κρίσης έχουν οδηγήσει την κυβέρνηση σε περαιτέρω τελειοποίηση του Εθνικού Σχεδίου για την στήριξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (2010-13) και την ενίσχυση των υφιστάμενων προγραμμάτων στήριξης της αυτοαπασχόλησης.

Από τη μία πλευρά, έχουν ληφθεί πιο συγκεκριμένες ενέργειες για να βοηθήσουν τις πολύ μικρές επιχειρήσεις, με τη δημιουργία μιας πιο ευέλικτης μορφής ιδιωτικής εταιρείας περιορισμένης ευθύνης (IKE). Από την άλλη, οι προσπάθειες για την προώθηση της αυτοαπασχόλησης έχουν βάλει στο στόχαστρο συγκεκριμένες ομάδες, όπως οι νέοι, οι άνεργοι ή οι γυναίκες (π.χ. Γυναικεία Επιχειρηματικότητα). Επίσης, το 2012-13 η ελληνική κυβέρνηση ξεκίνησε μια σειρά από εξειδικευμένες και στοχευμένες ενέργειες για τις ΜμΕ, σύμφωνα με τις βασικές αρχές της SBA, ιδίως στους τομείς της διεθνοποίησης και της καινοτομίας. (European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Συνολικά, το προφίλ της Ελλάδας χαρακτηρίζεται ως αδύναμο, με λίγες σχετικές δυνάμεις (κυρίως στους τομείς της «δεύτερης ευκαιρίας» και τις περιοχές της «ενιαίας αγοράς»), αλλά και εμφάνιση αδυναμιών. Κατά το παρελθόν έτος, η Ελλάδα έχει θέσει σε εφαρμογή δέκα μέτρα πολιτικής, για την αντιμετώπιση των έξι από τους 10 τομείων πολιτικής της SBA. Οι επιπτώσεις της κρίσης οδήγησαν την κυβέρνηση να βελτιώσει την πρόσβαση

στη χρηματοδότηση, ως πολιτική προτεραιότητα, και να παράσχει πρόσθετη βοήθεια στο πλαίσιο των υφιστάμενων προγραμμάτων στήριξης της αυτοαπασχόλησης, καθώς και στην αντιμετώπιση των αναγκών των επενδύσεων στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων για τον ελληνικό κλάδο των ΜμΕ. (European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Πολυπύθνητα μέτρα ληφθήκαν στον τομέα της «διεθνοποίησης», με την ανάπτυξη μιας εθνικής στρατηγικής για τις εξαγωγές, αλλά η πιο σημαντική πρόοδος έγινε στους τομείς των «δεξιοτήτων και της καινοτομίας», με το πρόγραμμα Clusters, ICT4Growth και την ανακοίνωση του εκσυγχρονισμού του Εθνικού Γραφείου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας. (European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Την ίδια στιγμή, η επιδόσεις της SBA επιδεινώθηκαν σε ορισμένους τομείς, κυρίως στις «κρατικές ενισχύσεις» και στην «πρόσβαση στη χρηματοδότηση». Σε μια προσπάθεια για την αντιμετώπιση αυτών των τάσεων, ως μέρος μιας συνολικής στρατηγικής για τις ΜμΕ, το σχέδιο δράσης «Business- friendly Greece», μια σημαντική πρωτοβουλία για τη βελτίωση των επιδόσεων της SBA στη χώρα, εκδόθηκε στις 11 Απρίλη του 2012 (νόμος αριθ. 4072). Αυτό περιλαμβάνει διάφορα μέτρα για την άρση των εμποδίων στην επιχειρηματικότητα, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων για το εταιρικό δίκαιο, την έναρξη λειτουργίας, την ίδρυση και την εκκαθάριση μιας επιχείρησης, τις απλουστευμένες διαδικασίες χορήγησης αδειών, τις δημόσιες συμβάσεις, τη φορολογία και την απορρόφηση Ευρωπαϊκών διαρθρωτικών κεφαλαίων. (European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Επίσης, η ευθύνη για την παρακολούθηση της SBA συνεχίζει να διανέμεται σε διάφορες υπηρεσίες και υπουργεία, καθώς η εθνική στρατηγική

περιλαμβάνει μια ποικιλία μέτρων που σχεδιάζονται και υλοποιούνται από διάφορες Γενικές Γραμματείες, κυρίως εντός του Υπουργείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και του Υπουργείου Εκπαίδευσης. Ο εκπρόσωπος για τις ΜΜΕ (ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις) βασίζεται στη Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας του Υπουργείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας. Αν και η μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη διάσταση για τη πραγματική διαβούλευση και τον πολιτικό σχεδιασμό μπορεί να είναι περιορισμένη λόγω της οικονομικής κατάστασης που οι ΜμΕ αντιμετωπίζουν, ο εθνικός εκπρόσωπος για τις ΜμΕ έχει σαφείς εντολές, βασισμένες στην υπουργική απόφαση για τον καθορισμό της αποστολής και των καθηκόντων του. (European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Συνολικά, οι επιδόσεις της Ελλάδας; σε αυτόν τον τομέα πολιτικής είναι στο ίδιο επίπεδο με τον μέσο όρο της ΕΕ, αν και υπάρχουν έντονες διαφορές όσον αφορά στους επιμέρους δείκτες. Οι βασικοί δείκτες της επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι θετικοί, παρά τις κάπως αρνητικές στάσεις στα μέσα ενημέρωσης και την κοινωνία γενικότερα. Οι Έλληνες είναι πολύ πιο πιθανό να είναι αυτοαπασχολούμενοι από ό, τι οι άλλοι πολίτες της ΕΕ (διπλάσιο του μέσου όρου της ΕΕ). Η πλειοψηφία δήλωσε θετική προτίμηση για αυτή την κατάσταση (50% σε σύγκριση με 37% στην ΕΕ ως σύνολο) και υψηλότερο από τον κοινοτικό μέσο όρο ποσοστό έχει λάβει μέτρα για να ξεκινήσει μια επιχείρηση (32% έναντι 23%). Μερικές φορές, ωστόσο, η αυτοαπασχόληση δεν είναι η πρώτη, αλλά η μόνη επιλογή, και η ομάδα των επίδοξων επιχειρηματιών μειώθηκε σημαντικά, σε συνδυασμό με την αντίληψη ότι οι αυτοαπασχόληση είναι εφικτή. Με την αξιοσημείωτη εξαίρεση της «προσοχής των μέσων ενημέρωσης για την επιχειρηματικότητα», οι δείκτες που αφορούν το γενικότερο κλίμα για τους επιχειρηματίες δεν διαφέρουν σημαντικά από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures->

[analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf](http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf),

ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Επιπλέον, στο μέτωπο της πολιτικής, η ελληνική κυβέρνηση ενέκρινε ένα πρόγραμμα δράσης για τη στήριξη της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας των νέων τον Ιανουάριο του 2013. Ένας προϋπολογισμός 600 εκατομμυρίων ευρώ, συμπεριλαμβανομένων 517 εκατομμυρίων από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, έχει διατεθεί για την υλοποίησή του. Το σχέδιο αποτελείται από μια σειρά προγραμμάτων με την απασχόληση και την επιχειρηματικότητα να στοχεύουν σε 350000 νέους στις ηλικιακές ομάδες 15-24 και 25-35. Θα δίνετε προτεραιότητα στη μαθητεία, την άσκηση και τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην απασχόληση. Τέλος, σημειώνεται ότι η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος σύστησε μια ολοκληρωμένη παρέμβαση για την ενίσχυση της απασχόλησης των γυναικών μέσω της γυναικείας επιχειρηματικότητας. (European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο:

[http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-](http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf)

[analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf](http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf),
ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Χαρακτηριστικό είναι το ακόλουθο παράδειγμα στήριξης και προσπάθειας αντιμετώπισης της κρίσης από το ελληνικό κράτος, δηλαδή το πρόγραμμα: «Η στήριξη των ΜΜΕ στη μεταποίηση, τον τουρισμό, το εμπόριο και της υπηρεσίες». Αυτό είναι ένα πρόγραμμα που ξεκίνησε από το Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων για να βοηθήσει υφιστάμενες και νέες μικρές επιχειρήσεις (συμπεριλαμβανομένων των πολύ μικρών επιχειρήσεων) να επενδύσουν στον τομέα της καινοτομίας, του περιβάλλοντος και των ICTs. Το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ). Ο προϋπολογισμός των 456 εκατομμυρίων ευρώ του προγράμματος για το 2013 θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για τη στήριξη επενδυτικών σχεδίων σε 13 περιοχές της χώρας, με βάση τις σχετικές «προτεραιότητες» του ΠΕΠ. Ο στόχος είναι να κάνουν πλήρη χρήση της διαθέσιμης χρηματοδότησης στο πλαίσιο των προγραμμάτων της πολιτικής για τη συνοχή και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης, για τη βελτίωση της πρόσβασης των

MME στη χρηματοδότηση. Το πρόγραμμα αντιστοιχεί στην SBA. Προτάσεις για τη φάση υλοποίησης υποβλήθηκαν ηλεκτρονικά μέσω του Συστήματος Πληροφοριών για τις κρατικές ενισχύσεις. Οι επενδύσεις στους ακόλουθους τομείς ήταν επιλέξιμες:

- Κτίρια, εγκαταστάσεις και το γύρω περιβάλλον
- Μηχανήματα και εξοπλισμός
- Μεταφορικά μέσα (εμπορικές)
- Περιβάλλον εξοπλισμός και εγκαταστάσεις εξοικονόμησης ενέργειας
- Δικαιώματα Τεχνογνωσίας
- Πιστοποίηση συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας
- Λογισμικό
- Διαφήμιση και προώθηση
- Συμβουλευτικές υπηρεσίες
- Λειτουργικά έξοδα για τις νέες επιχειρήσεις

(<http://www.start-upgreece.gov.gr/content/new-annex-%CE%B9%CE%B9-nace-programme-supportingsmes-active-manufacturing-tourism-commerce-services>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Ένα ακόμα παράδειγμα, που αφορά το κράτος και την προσπάθειά του για αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης στις επιχειρήσεις, είναι και το εξής: Το Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας τροποποίησε το πτωχευτικό δίκαιο τον Σεπτέμβριο του 2011 για να επιτρέψει στις εταιρείες να συνεχίσουν να λειτουργούν κατά τη διάρκεια νομικών διαδικασιών, και να αποτρέψει το κλείσιμο τους. Η νέα αυτή προσέγγιση έχει ως στόχο την αποφυγή της πτώχευσης και την αποτροπή της διακοπής της παραγωγικής δραστηριότητας της εταιρείας, ενώ την ίδια στιγμή δίνει στους πιστωτές μια καλύτερη πιθανότητα να πληρώσουν. Αυτοί οι δίδυμοι στόχοι πρέπει να επιτευχθούν επιτρέποντας τη μέγιστη δυνατή ευελιξία κατά τη σύνταξη μιας συμφωνίας μεταξύ του οφειλέτη και του πιστωτή, και παρέχει στα δυο μέρη ευρεία διακριτική ευχέρεια και προτείνει διάφορα μέτρα για να καλύψει όλες τις πιθανές καταστάσεις. Αυτό καθιστά πιο πιθανό ότι ένας ειδικός για την περίπτωση διακανονισμός μεταξύ του οφειλέτη και του πιστωτή μπορεί να επιτευχθεί έγκαιρα, περιορίζοντας την περίοδο της αβεβαιότητας σχετικά με την επιβίωση της επιχείρησης και τις συνακόλουθες ζημιές. (European Commission (2012), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο:

http://www.startupgreece.gov.gr/sites/default/files/SME%20Factsheet%20-%20Greece%202012_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

3.3. Μέτρα από τις Επιχειρήσεις

Καθώς όλες οι εταιρείες, και ιδίως οι ΜμΕ, έρχονται αντιμέτωπες με την κρίση, σε ορισμένες περιπτώσεις αυτό επηρεάζει καταληκτικά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Οι τράπεζες δείχνουν «ακραία απροθυμία να δανείζουν σε ελληνικές επιχειρήσεις, λόγω των προβλημάτων χρηματοδότησης που βασίζεται στο δημόσιο χρέος, επιτείνοντας έτσι τον φαύλο κύκλο της οικονομικής ύφεσης και επηρεάζοντας σοβαρά τις προσπάθειες των ελληνικών ΜμΕ να παραμείνουν ενεργές. Έτσι, σχεδόν κάθε ειδικευμένο μέσο χρηματοδοτικής στήριξης των ΜμΕ έχει ανοσία στην τρέχουσα οικονομική κατάσταση και, σε γενικές γραμμές, η πρόσβαση των ΜΜΕ σε δάνεια, πιστώσεις και πηγές χρηματοδότησης είναι περιορισμένη. (European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Για τους λόγους αυτούς, σχετικά πρόσφατα, η οικονομική κρίση οδήγησε σε μια νέα μορφή «αναδιάρθρωσης» με πρωτοβουλία των ίδιων των επιχειρήσεων, με ένα εκτιμώμενο νούμερο 1500-2000 ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων το 2011 και το 2012 (σύμφωνα με τις πληροφορίες από την Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου), να μετατοπίζουν τις δραστηριότητές τους σε γειτονικές χώρες (συμπεριλαμβανομένης της Τουρκίας, της Κύπρου και της Ρουμανίας) σε μια προσπάθεια να μειωθεί το κόστος εργασίας και να βρεθούν νέες αγορές. Την ίδια στιγμή, οι ελληνικές μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις κινούνται επίσης προς πιο ευέλικτες μορφές απασχόλησης των υπαλλήλων τους, είτε με τη μείωση των ωρών εργασίας ή με τη μείωση των μισθών, προκειμένου να μετριαστεί ο κίνδυνος να χρειαστεί να κλείσουν. (European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf,

ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Επίσης παρατηρείται μια πρωτοβουλία συσπειρώσεων επιχειρήσεων η οποία είναι η συνέχεια ενός μακράς διάρκειας έργου που περιλαμβάνει τον προσδιορισμό των ισχυρών πυρήνων των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων με δυνατότητες αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της έρευνας για τη δημιουργία καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών. Η δημιουργία συσπειρώσεων ωστόσο βρίσκεται ακόμα σε μια πιλοτική φάση για την υλοποίηση ενός ευρύτερου φάσματος πολιτικών. (European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf,

ανάκτηση Ιούνιος 2014)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

4.1. Η Περίπτωση των Επιχειρήσεων του Νομού Πιερίας

Στη συνέχεια ακολουθεί ανάλυση των επιπτώσεων της κρίσης στις επιχειρήσεις του Νομού Πιερίας, αλλά και παρουσίαση των μέτρων αντιμετώπισης των δυσμενών αυτών επιπτώσεων.

4.1.1. Οι Επιπτώσεις της Κρίσης στις Επιχειρήσεις του Νομού Πιερίας

Τις δυσμενείς επιπτώσεις της κρίσης στον Νομό Πιερίας επισήμανε ο πρόεδρος του Εργατικού Κέντρου Πιερίας, Νίκος Κωνσταντίνου, όπου σύμφωνα με αυτόν παρατηρήθηκαν και παρατηρούνται τα ακόλουθα (Κυριακίδου Μ. 2009):

- *«οι επιχειρήσεις της περιοχής κλείνουν η μία μετά την άλλη, με τελευταίο κρούσμα το “λουκέτο” σε δύο εταιρείες σκυροδέματος που απασχολούσαν περί τους 60 εργαζομένους συνολικά.*
- *τους τελευταίους δύο-τρεις μήνες δέκα επιχειρήσεις της Πιερίας “κατέβασαν ρολά” με αποτέλεσμα να διογκωθεί περαιτέρω ο αριθμός των ανέργων.*
- *η οικοδομή και όλα τα επαγγέλματα που σχετίζονται με αυτή αντιμετωπίζουν πτώση δραστηριότητας έως 70%.*
- *πέραν όμως της οικοδομής, οι περισσότεροι κλάδοι αντιμετωπίζουν προβλήματα επιβίωσης, καθώς πολλές επιχειρήσεις, αδυνατώντας να αντεπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους και στα προβλήματα που δημιούργησε η οικονομική κρίση στην αγορά, είτε κλείνουν, είτε μειώνουν το προσωπικό τους, ενώ άλλες εφαρμόζουν την εβδομάδα των τεσσάρων ημερών.*
- *τεράστιο πρόβλημα δημιουργεί επίσης στην απασχόληση η μείωση των ημερών εργασίας, καθώς συνεπάγεται 20% μείωση αποδοχών – αφού*

αρκετές μεγάλες επιχειρήσεις της Πιερίας που απασχολούν 100-120 εργαζομένους πλέον εφαρμόζουν αυτό το μέτρο.

- η ανεργία στην περιοχή διαμορφώνεται στο 30%, ενώ καθημερινά τον χειμώνα περίπου 1.000 άτομα επισκέπτονταν τον ΟΑΕΔ για το επίδομα θέρμανσης.
- σημειώθηκε μπαράζ απολύσεων, της τάξης των 30-40 απολύσεων ημερησίως, διαμορφώνοντας μια δραματική κατάσταση για το νομό.
- το θολό τοπίο συμπληρώνουν τα προβλήματα επιβίωσης των αγροτών, πολλοί εκ των οποίων, αναμένεται να εγκαταλείψουν τη γεωργία.
- οι ελπίδες του νομού στρέφονται πλέον στον τουρισμό, ο οποίος όμως όπως φαίνεται έρχεται ήδη αντιμέτωπος με τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης.»

(Κυριακίδου Μ. 2009)

Ο Νομός Πιερίας λόγω τις διαφορετικότητάς του, του γεγονότος δηλαδή πως ο τουρισμός του φθάνει εκεί οδικός σε αντίθεση με άλλες περιοχές στις οποίες το αεροπλάνο παρέχει αμεσότερη πρόσβαση, έχει βρεθεί για πάνω από δυόμιση μήνες στην δυσάρεστη θέση να βλέπει το δρόμο στο ύψος των Τεμπών να είναι κλειστός, Ουσιαστικά λοιπών και ενώ το καλοκαίρι πλησιάζει βρίσκεται αποκομμένος από την Αθήνα και το λιμάνι του Πειραιά. Από αυτό το γεγονός και μόνο οι ξενοδοχειακές μονάδες της περιοχής έχουν ήδη μεγάλες απώλειες, μιας και το 70 % των πελατών έρχονταν από τη νότια Ελλάδα και το ποσοστό που θα ερχόταν από την κεντρική θα επιλέξει πιο εύκολες στην πρόσβαση περιοχές.

(<http://www.olympio-bima.gr/index.php?MODULE=bce/application/siteview&Site=7197>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Όλο αυτό σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση δημιουργεί την ανάγκη βοήθειας από την πολιτεία, όπως είπε και ο κ. Γ. Σεβλιάδης ιδιοκτήτης των ξενοδοχείων Dion palace στη Γρίτσα Λιτοχώρου και Olympian bay στη Λεπτοκαρυά, «Η κυβέρνηση θα πρέπει να φέρει στη Βουλή προς ψήφιση ευνοϊκές ρυθμίσεις για όλους τους επαγγελματίες που επλήγησαν. Η κάθε απώλεια πελάτη από τα ξενοδοχεία μεταβάλλεται σε μεγάλο οικονομικό κόστος για τις επιχειρήσεις. Οι τουριστικές μονάδες θα πρέπει να ενισχυθούν και μέσω

της προβολής του Υπουργείου Τουρισμού. Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην προβολή της Πιερίας, καθώς δεν μπορεί να είμαστε συνέχεια η... ουρά του Υπουργείου. Η Πιερία έχει δυναμώσει, διαθέτει καλά ξενοδοχεία και μπορεί να υποστηριχθεί, όπως γίνεται με άλλες περιοχές της χώρας.» (<http://www.olympio-bima.gr/index.php?MODULE=bce/application/siteview&Site=7197>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Τέλος, χαρακτηριστικές είναι και οι παρακάτω δηλώσεις της Ομοσπονδίας Επαγγελματιών – Βιοτεχνών και Εμπόρων του Νομού Πιερίας:

- «Στη λήξη του 2013 τα μηνύματα είναι δυσοίωνα για την ελληνική οικονομία έτσι όπως εμείς την βιώνουμε. Η δημοσιονομική σταθεροποίηση παραμένει εύθραυστη, το τραπεζικό σύστημα δεν μπορεί να σταθεροποιηθεί η κατάρρευση της οικονομίας συνεχίζεται, με την ανεργία να διατηρείται σε πρωτοφανή ύψη ,ρεκόρ τα λουκέτα να αυξάνονται συνεχώς οι αυτοκτονίες να πολλαπλασιάζονται, η νεολαία όχι μόνο να μη βρίσκει απασχόληση, αλλά να χάνει κάθε ελπίδα που την κρατά στην χώρα της και να την εγκαταλείπει.
- Ο αναμενόμενος ερχομός της Τρόικα, θα επαναφέρει τα γνωστά διλήμματα. Νέο σκληρό δημοσιονομικό πρόγραμμα περικοπών, με απολύσεις και βίαιη προσαρμογή μισθών; Νέο μνημόνιο και νέα δανειοδότηση; Θα αρχίσει η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας και τότε επιτέλους;
- Η κυβερνητική πολιτική διολισθαίνει συνέχεια σε αντιδημοκρατικές νοοτροπίες και πρακτικές, προκειμένου να κατορθώσει την επιβολή των σκληρών, αντιλαϊκών μέτρων μνημονιακής πολιτικής.
- Οι επιπτώσεις από την κρίση και την πολιτική της εσωτερικής υποτίμησης, υπήρξαν ιδιαίτερα οδυνηρές για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις.
- Στα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα που υπήρχαν, προστέθηκαν κι εκείνα που σχετίζονται με τη συγκυρία:
  - 100.000 επιχειρήσεις έχουν κλείσει οριστικά
  - Τα χρέη προς τις τράπεζες, το δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία έχουν αυξηθεί σε δυσθεώρητα ύψη

- 3 στις 4 επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν οξυμένα προβλήματα ρευστότητας και επιβίωσης
- Σχεδόν για τις μισές επιχειρήσεις ο κύκλος εργασιών έχει μειωθεί πάνω από 30%.
- Αυτό που βιώνουν οι επαγγελματίες, οι βιοτέχνες και οι έμποροι σήμερα, είναι μια πολυδιάστατη αρνητική κατάσταση που αν συνεχισθεί, θα έχει ανυπολόγιστες συνέπειες για το αρραγές του κοινωνικού ιστού.
- Η πολιτική που έχει επιλέξει να ασκεί η κυβέρνηση, συνεχίζει την καλά σχεδιασμένη μέθοδο πλήρους εξόντωσης των μικρών επιχειρήσεων.
- Οι πρόσφατα ψηφισθέντες φορολογικοί νόμοι, είναι χαρακτηριστικοί για την «αληθικού τύπου» φιλοσοφία της κυβέρνησης για πάταξη της φοροδιαφυγής με γενικά και αόριστα κριτήρια και προχειρολογήματα.
- Ο τρόπος που μεταχειρίζεται η κυβέρνηση την πάσαι ποτέ «ραχοκοκαλιά» της εθνικής οικονομίας με την δαμόκλειο σπάθη της κατάσχεσης περιουσιακών στοιχείων, είναι εκβιαστικός, εκφοβιστικός και απάνθρωπος
- Βιώνουμε:
  - Την απαξίωση των δημόσιων και κοινωνικών αγαθών τη βίαιη συρρίκνωση του δημοσίου,
  - την εκποίηση του δημόσιου πλούτου, την υποβάθμιση της δημοκρατίας.
  - Την υποχώρηση των δικτύων κοινωνικής προστασίας και υποστήριξης με αποτέλεσμα η οικονομική κρίση να μετατραπεί και σε έντονα ανθρωπιστική.
- Η αδιέξοδη και καταστροφική πολιτική συνεχίζεται με:
  - Τις απειλές με κατασχέσεις περιουσιακών στοιχείων
  - Την μετατροπή συντάξεων σε προνοιακά επιδόματα βοήθειας
- Η αναγκαστική είσπραξη ασφαλιστικών εισφορών και η σύσταση και λειτουργία του Κέντρου Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών, είναι οι τελευταίες πράξεις στο θέατρο παραλόγου που έχει στήσει και πρωταγωνιστεί η κυβέρνηση, που μετατρέπεται σε ηθικό αυτουργό χιλιάδων χρεοκοπημένων μικροεπαγγελματιοβιοτεχνών και αυτοαπασχολούμενων και εκατοντάδων αυτοχείρων συναδέλφων μας

υπό την ψυχολογική απειλή της κατάσχεσης, της ένδειας και της βιολογικής τους εξόντωσης.»

(Ομοσπονδία Επαγγελματιών-Βιοτεχνών και Εμπόρων Ν. Πιερίας, 16/09/2013, http://lefteria.blogspot.gr/2013/09/blog-post_443.html ανάκτηση Ιούνιος 2014).

4.1.2. Μέτρα Αντιμετώπισης της Κρίσης στις Επιχειρήσεις του Νομού Πιερίας

Τα μέτρα αντιμετώπισης της κρίσης από το ελληνικό κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και τις επιχειρήσεις γενικά, τα οποία αναλύθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, δεν είναι τα μόνα μέτρα αντιμετώπισης για την περίπτωση του Νομού Πιερίας. Κρατικοί φορείς όπως ο ίδιος ο Δήμος της Κατερίνης, αλλά και οι ίδιοι οι επιχειρηματίες και πολίτες στην Πιερία ανέλαβαν πρωτοβουλίες και προέβησαν σε δράσεις που λειτούργησαν αποτελεσματικά ως μέτρα αντιμετώπισης της κρίσης. Για παράδειγμα, στον τομέα του τουρισμού, η τοπική οικονομική κοινότητα κάνει ότι μπορεί να κάνει για να ανταπεξέρθει στην κατάσταση αναπτύσσοντας συνεχώς τις είδη υπάρχουσες τουριστικές μονάδες και δημιουργώντας νέες. (<http://www.olympio-bima.gr/index.php?MODULE=bce/application/siteview&Site=7197>, ανάκτηση Ιούνιος 2014). Έτσι, στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα ευρήματα της έρευνας που έγινε για τις ανάγκες της εργασίας αυτής, σχετικά με τα μέτρα αντιμετώπισης της κρίσης στο Νομό Πιερίας.

- **Αλληλέγγυος λαχανόκηπος Κατερίνης:**

Ο Αλληλέγγυος λαχανόκηπος Κατερίνης είναι μια προσπάθεια εθελοντών της περιοχής του Ν Πιερίας, οι οποίοι αφού τους παραχωρήθηκε το κομμάτι γης από συντοπίτη, ανέλαβαν την πρωτοβουλία να τον καλλιεργήσουν. Με την συνδρομή φίλων και συμπολιτών και χωρίς ουδεμία οικονομική στήριξη απλά με την συνεισφορά από τα μέλη τους των πρώτων υλών και της ατομικής εργασίας άρχισαν την καλλιέργεια. (<http://www.e->

[pieria.gr/solidarity-54/socialrights/6036-allileggyoslaxanokipos](http://www.e-pieria.gr/solidarity-54/socialrights/6036-allileggyoslaxanokipos), ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Σκοπός τους είναι η παραγωγή οπωροκηπευτικών τα οποία θα μοιράζονται στους καλλιεργητές αλλά και θα χαρίζονται σε οικογένειες με οικονομικά προβλήματα της πόλης και η μεγαλύτερη εξάπλωση του όλου εγχειρήματος σε ακόμα μεγαλύτερους χώρους εντάσσοντας έτσι και άλλες οικογένειες στο άτυπο πρόγραμμα συμμετοχής και αλληλοστήριξης. (<http://www.e-pieria.gr/solidarity-54/socialrights/6036-allileggyoslaxanokipos>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

- **Ευνοϊκή Ρύθμιση Οφειλών προς το Δήμο Κατερίνης**

Από το Δήμο Κατερίνης ανακοινώθηκε πρόσφατα ότι «σύμφωνα με το άρθρο 51 του Ν. 4257/2014 (ΦΕΚ 93/14-4-2014 τεύχος Α΄) παρέχεται η δυνατότητα ευνοϊκής ρύθμισης του συνόλου των βεβαιωμένων οφειλών που έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες έως τη δημοσίευση του παρόντος νόμου (14.4.2014) συμπεριλαμβανομένων των μισθωμάτων με τις προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής, τόκους υπερημερίας ή τυχόν προβλεπόμενες λοιπές ρήτρες που τις επιβαρύνουν». Πιο συγκεκριμένα βάσει αυτού ισχύουν τα ακόλουθα:

- «Ληξιπρόθεσμες οφειλές προς τους δήμους δύνανται να ρυθμίζονται και να καταβάλλονται ως ακολούθως:
  - Α) Όσες ληξιπρόθεσμες οφειλές έχουν βεβαιωθεί έως 31.12.2009 υπάγονται στις ρυθμίσεις των σχετικών διατάξεων του ν. 3801/2009.
  - Β) Όσες ληξιπρόθεσμες οφειλές έχουν βεβαιωθεί από 1.1.2010 δύνανται να ρυθμίζονται ως ακολούθως:
    - α) Εφάπαξ, με απαλλαγή κατά ποσοστό εκατό τοις εκατό (100%) από τις κατά Κ.Ε.Δ.Ε. προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής και των προστίμων.
    - β) Για οφειλές μέχρι 5.000,00 ευρώ σε είκοσι τέσσερις (24) δόσεις, με απαλλαγή κατά ποσοστό ογδόντα τοις

εκατό (80%) από τις κατά Κ.Ε.Δ.Ε. προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής και των προστίμων και υπό την προϋπόθεση ότι κάθε δόση δεν είναι μικρότερη των 100 ευρώ.

γ) Για οφειλές από 5.000,01 ευρώ μέχρι 10.000,00 ευρώ σε σαράντα οκτώ (48) δόσεις με απαλλαγή κατά ποσοστό πενήντα τοις εκατό (50%) από τις κατά Κ.Ε.Δ.Ε. προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής και των προστίμων.

δ) Για οφειλές από 10.000,01 ευρώ μέχρι 20.000,00 ευρώ σε εβδομήντα δύο (72) δόσεις με απαλλαγή κατά ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%) από τις κατά Κ.Ε.Δ.Ε. προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής και των προστίμων.

ε) Για οφειλές από 20.000,01 ευρώ και πάνω σε εκατό (100) δόσεις με απαλλαγή κατά ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) από τις κατά Κ.Ε.Δ.Ε. προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής και των προστίμων.

- Επιπλέον οφειλές από τα παρακάτω πρόστιμα ρυθμίζονται ως εξής :
  - Πρόστιμα από αυθαίρετη χρήση κοινόχρηστων χώρων ,που επιβλήθηκαν από 01-01-2010 και μέχρι την έναρξη ισχύος του νόμου 4257/2014, καταβάλλονται μειωμένα κατά ποσοστό 50%,ανεξαρτήτως άλλων τυχόν μειώσεων. Οι οφειλές από το ανωτέρω πρόστιμα που απομείνουν κατόπιν την εν λόγω μείωσης ,δύνανται ,εφόσον αυτά έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμα , να υπαχθούν στις διατάξεις του άρθρου 51 περί ρύθμισης οφειλών (παρ.3)
- Η αίτηση του οφειλέτη για την υπαγωγή στη ρύθμιση υποβάλλεται στο Δήμο ή στα κατά τόπους γραφεία των Δημοτικών Ενοτήτων, το αργότερο εντός τεσσάρων (4) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, δηλ. μέχρι την 14.08.2014. Για την υπαγωγή στη ρύθμιση το αίτημα εξετάζεται από την οικονομική επιτροπή του δήμου, η οποία αποφαινεται μετά από σχετική εισήγηση του προϊσταμένου της οικονομικής υπηρεσίας του δήμου.

- Τέλος, οι οφειλέτες καλούνται να φροντίσουν για την υπαγωγή τους στην ευνοϊκή ρύθμιση η οποία τους απαλλάσσει από σημαντικό μέρος των προσαυξήσεων εκπρόθεσμης καταβολής και προστίμων».

(ΡΥΘΜΙΣΗ ΟΦΕΛΩΝ ΔΗΜΟΥ, άρθρο στις 23 Ιουνίου 2014, <http://www.e-pieria.gr/news-2/latestnews/6045-ofeiledimoskaterinis>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

- **Πιερίκη Αναπτυξιακή: Ασκήσεις τοπικής οικονομικής ανάπτυξης στην Πιερία**

Η Πιερίκη Αναπτυξιακή ΑΕ έχει ως σκοπό να υλοποιήσει «ασκήσεις τοπικής οικονομικής ανάπτυξης στην Πιερία». Πιο αναλυτικά, επισημαίνονται τα ακόλουθα εν περιλήψει:

- Η διεξαγωγή μιας πρωτοβουλίας τοπικής οικονομικής ανάπτυξης ξεκινά με την επιλογή της περιοχής και των κύριων εμπλεκομένων/ενδιαφερομένων, ώστε να συγκεντρωθούν πληροφορίες και να καταγραφούν ιδέες για το πως αντιλαμβάνονται οι τοπικοί φορείς την οικονομική τους κατάσταση.
- Η τοπική ομάδα -πέντε έως επτά ατόμων- που συγκροτείται διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή και τις συνοδευτικές πρακτικές δραστηριότητες που θα ακολουθήσουν και θα πρέπει να διαθέτει συνοχή και ομαδικό πνεύμα. Τα μέλη της ομάδας εξοικειώνονται με τα μεθοδολογικά εργαλεία Συμμετοχικής Εκτίμησης του Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος (PACA) και ειδικότερα με τα

εργαλεία στρατηγικής διαχείρισης «Porter Diamond» και «Ανάλυση Πέντε δυνάμεων» του Porter.

- Μέσω της υλοποίησης των ασκήσεων τοπικής οικονομικής ανάπτυξης γίνεται χαρτογράφηση της οικονομίας της εμπλεκόμενης περιοχής, αναδεικνύονται και αναλύονται με τα παραπάνω εργαλεία στρατηγικής διαχείρισης οι κύριοι οικονομικοί κλάδοι και προκύπτει το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της περιοχής έναντι των γειτονικών περιοχών.
- Μετά την αποτίμηση της οικονομικής κατάστασης της περιοχής γίνεται παρουσίαση των προτάσεων, των επόμενων πρακτικών ενεργειών καθώς και των πιθανών τρόπων εφαρμογής τους και ορίζονται «πρωτοπόροι» των πρακτικών δραστηριοτήτων. Έτσι, μετά την ολοκλήρωση της άσκησης, ένας αριθμός «πρωτοπόρων» έργων δραστηριοποιείται στην παρακολούθηση της υλοποίησης τους και παράλληλα γίνεται συστηματική αξιολόγηση της προόδου του έργου.
- Οι περιοχές στις οποίες εφαρμόζονται σήμερα οι ασκήσεις τοπικής οικονομικής ανάπτυξης στην Πιερία είναι: η περιοχή του Ολύμπου (Λιτοχώρο), του αρχαιολογικού χώρου Δίου και του Ελατοχωρίου (χιονοδρομικό κέντρο) – Πέτρας.

(ΠΙΕΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ, <http://www.e-pieria.gr/news-2/economy/6027-askiseisanaptycispieriki>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

- **Πρόγραμμα για την ανταγωνιστικότητα από την Πιερική Αναπτυξιακή**

Το έργο «*Δίκτυο Τοπικής/Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης ως καθοριστικό εργαλείο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στις Περιφέρειες της Μαύρης Θάλασσας (LRED-Net)*» υλοποιείται από την Πιερική Αναπτυξιακή στο πλαίσιο του *Κοινού Επιχειρησιακού Προγράμματος Μαύρης Θάλασσας 2007-2013*. Έτσι, εντός του πλαισίου του έργου αυτού, η Πιερική Αναπτυξιακή αναπτύσσει συνεργασία με τοπικούς φορείς με σκοπό να αναπτύξει «*τοπικές πρωτοβουλίες οικονομικής ανάπτυξης*». Πιο αναλυτικά, επισημαίνονται τα εξής:

- «μια επιτυχημένη τοπική πρωτοβουλία οικονομικής ανάπτυξης βασίζεται στην παροχή κινήτρων στους εμπλεκόμενους να δημιουργήσουν σχετικά έργα, καθώς και στην προθυμία και στην ικανότητα πολλών ατόμων να διαμορφώσουν ένα κοινό όραμα που καθοδηγεί αυτά τα έργα.
- Για την εφαρμογή τοπικών πρωτοβουλιών οικονομικής ανάπτυξης η Πιερική Αναπτυξιακή σκοπεύει να εφαρμόσει μεθοδολογικά εργαλεία Συμμετοχικής Εκτίμησης του Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος (PACA).
- Η εφαρμογή τέτοιων εργαλείων έχει τέσσερις σκοπούς:
  - να κατανοήσει τη δομή και την επίδοση της τοπικής οικονομίας,
  - να προσδιορίσει πιθανές δράσεις για ενδυνάμωση των επιδόσεων της τοπικής οικονομίας,
  - να εντοπιστούν φορείς και άτομα που μπορούν να αναλάβουν την ευθύνη για την εφαρμογή τέτοιων δραστηριοτήτων.
  - να αρχίσει την τόνωση της δικτύωσης μεταξύ τοπικών παραγόντων, κυρίως διεξάγοντας μικρό-εργαστήρια.
- Σε αυτήν τη φάση οι κύριοι στόχοι, με άμεσο χρονικό ορίζοντα, είναι:
  - να διαδοθούν τα νέα για το έργο μεταξύ των τοπικών φορέων, ώστε να παρακινηθούν και να συμμετάσχουν,
  - να συγκεντρωθούν πληροφορίες από τοπικούς φορείς – έτσι να προ-συμπληρωθούν απαιτούμενα στοιχεία, να καταγραφούν ιδέες για το πως αντιλαμβάνονται οι τοπικοί φορείς την οικονομική τους κατάσταση, και να μπορεί να σχεδιαστεί ένα κατάλληλο πρόγραμμα υλοποίησης.
- Ο γενικός στόχος του έργου είναι η ανάπτυξη επιχειρηματικών και διοικητικών ικανοτήτων στους σημαντικότερους τοπικούς φορείς που σχετίζονται με την Τοπική/Περιφερειακή Οικονομική Ανάπτυξη για την ενίσχυση κοινωνικών, πληροφοριακών, εμπορικών και άλλων δεσμών σε τοπικό επίπεδο καθώς και μεταξύ των εταίρων χωρών και, ως εκ τούτου, η ενθάρρυνση φορέων για να αναβαθμίσουν τις ευκαιρίες συνεργασίας και τις προσπάθειες συνέργιας για βελτίωση της ποιότητας ζωής στη Μαύρη Θάλασσα.»

(ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, <http://www.e-pieria.gr/news-2/economy/5172-programmantagonistikotitapieriki>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

- **Εθελοντική ομάδα δράσης Ν. Πιερίας**

Η Εθελοντική Ομάδα Δράσης Ν. Πιερίας (ΕΟΔνΠ) ιδρύθηκε το Σεπτέμβριο του 2007 και ενισχύθηκε κατά τη διάρκεια της κρίσης και έπειτα από την μέχρι και σήμερα ύφεση της χώρας. Η «ομάδα» αυτή ουσιαστικά αποτελεί «μια ανοιχτή κίνηση πολιτών, δεν εξαρτάται από κανένα πολιτικό φορέα και αποτελεί σημείο επαφής υπεύθυνων ανθρώπων, οι οποίοι μέσω της εθελοντικής προσφοράς επιδιώκουν:

- την ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και δραστηριοποίηση των πολιτών σε θέματα
- προστασίας του περιβάλλοντος
- την ανάδειξη των οικολογικών, οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών ζητημάτων μέσα από την κοινωνική, οικονομική και την πολιτική τους διάσταση.»

(Η Εθελοντική Ομάδα Δράσης Ν. Πιερίας (ΕΟΔνΠ), <http://www.otoposmou.gr/>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Επίσης, όπως δηλώνει η ίδια μέσα από την ιστοσελίδα της στο Διαδίκτυο:

- «μέσα από επιλεγμένες δράσεις, ενώνουμε τις δυνάμεις μας, για να υπερασπιστούμε το περιβάλλον, την ποιότητα του βιοτικού μας επιπέδου, την ποιότητα των υπηρεσιών που μας παρέχονται από το κράτος ή οποιοδήποτε άλλο φορέα, επηρεάζουν όμως την ποιότητα της ζωής μας και την αξιοπρέπειά μας.
- ακόμα, ενώνουμε τις δυνάμεις μας και προσπαθούμε, με κάθε πρόσφορο μέσο, να πληροφορήσουμε, να ευαισθητοποιήσουμε και να συσπειρώσουμε τους πολίτες απέναντι σε φαινόμενα καταπάτησης των δικαιωμάτων τους.»

(Η Εθελοντική Ομάδα Δράσης Ν. Πιερίας (ΕΟΔνΠ), <http://www.otoposmou.gr/>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Επιπλέον, η ΕΟΔνΠ *«αρνείται να οργανωθεί στη βάση ενός κλασσικού συλλόγου, σωματείου ή ΜΚΟ και δεν διαθέτει Διοικητικό Συμβούλιο και γραφεία, ενώ τα μέλη της είναι ισότιμα, δεν υπάρχουν οργανωτικά επίπεδα και μόνιμος διαχωρισμός καθηκόντων»*. Έτσι, η ομάδα είναι *«ανοιχτή σε κάθε ευαίσθητοποιημένο συμπολίτη που θα ήθελε να πάρει μέρος στις πρωτοβουλίες και εκδηλώσεις της»*, ενώ *«μέλος της Ομάδας θεωρείται ο/η πολίτης που συμφωνεί με τις γενικές αρχές της και ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ ΕΝΕΡΓΑ στη λήψη και στην εκτέλεση των αποφάσεων –οι ολιγομελείς επιτροπές που εναλλάσσονται, συντονίζουν τις δραστηριότητες της ομάδας»*. (Η Εθελοντική Ομάδα Δράσης Ν. Πιερίας (ΕΟΔνΠ), <http://www.otoposmou.gr/>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Επιπλέον, η ΕΟΔνΠ *«έχει μηδενικό budget, αρνείται να διαχειριστεί χρήματα ή να δεχτεί οποιαδήποτε οικονομική ενίσχυση, ενώ οι υλικές ανάγκες των δράσεων της καλύπτονται ή από τα ίδια της τα μέλη ή από τη διάθεση των απαιτούμενων μέσων από τρίτους»*. Όλες οι δράσεις της *«στεγάζονται»* στον ιστότοπο www.otoposmou.gr, ενώ πάγια αρχή της είναι *«η πολιτική της ανεξαρτησία, κάτι που μέχρι τώρα έχει διαφυλαχθεί ως κόρη οφθαλμού»*. (Η Εθελοντική Ομάδα Δράσης Ν. Πιερίας (ΕΟΔνΠ), <http://www.otoposmou.gr/>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

4.2. Μελέτη Περίπτωσης Επιχειρήσεων

Επιλέχθηκαν ενδεικτικά ως ενδεικτικές επιχειρήσεις του Νομού Πιερίας, η εταιρεία Αμβροσιάδη, η εταιρεία Ζεους και η εταιρεία Κωνσταντόπουλου, οι οποίες παρουσιάζονται και σχολιάζονται στη συνέχεια. Η επιλογή αυτών των εταιρειών είχε ως στόχο να διερευνηθούν τα μέτρα αντιμετώπισης τα οποία λήφθηκαν ώστε οι εν λόγω εταιρείες να καταφέρουν να «νικήσουν» την κρίση.

4.2.1. Η Περίπτωση της εταιρείας Αμβροσιάδη

Στην περίπτωση της εταιρείας Αμβροσιάδη, παρατίθεται στη συνέχεια η παρουσίαση της εταιρείας:

- *«Η εταιρεία Αμβροσιάδη ασχολείται με την εκτροφή και τη διάθεση πουλερικών.*
- *Διαθέτει παράδοση και εμπειρία 44 χρόνων, που τη συνδυάζει με την τεχνολογία και την τεχνογνωσία του σήμερα, εξασφαλίζοντας το σωστό μίγμα ποιότητας, υγιεινής και γεύσης.*
- *Τα κοτόπουλα Εξοχής Αμβροσιάδη παράγονται, σε όλα τους τα στάδια, στις πιο σύγχρονες εγκαταστάσεις, υπό την εποπτεία εξειδικευμένου προσωπικού και διατίθενται σε όλη την Ελλάδα φρέσκα, μέσω του ευρύτατου ιδιωτικού δικτύου διανομής σε πέντε πόλεις της χώρας.*
- *Η φιλοσοφία της εταιρείας κοτόπουλα Εξοχής Αμβροσιάδη είναι ανθρωποκεντρική και έχει ως γνώμονα τις ολοένα και αυξανόμενες ανάγκες του καταναλωτή για ποιοτική διατροφή.*
- *Εφαρμόζεται καθετοποίηση από την εκκόλαψη μέχρι το σφαγείο*
- *Νεώτερο δείγμα του εκσυγχρονισμού της εταιρείας είναι η ολοκλήρωση των εγκαταστάσεων του νέου εκκολαπτηρίου, το οποίο ξεκίνησε να λειτουργεί τον Σεπτέμβριο του 2012.*
  - *Οι σύγχρονες εγκαταστάσεις και ο εξοπλισμός του με την τελευταία λέξη της τεχνολογίας έχουν ως αποτέλεσμα την εκκόλαψη με δεδομένα προσαρμοσμένα στο ελληνικό περιβάλλον, έτσι ώστε οι νεοσσοί να εμφανίζουν καλύτερη*

προσαρμοστικότητα και μεγιστοποίηση των αποδόσεών τους με φυσικό τρόπο.

- Στον σεβασμό κατά την παραγωγική διαδικασία έρχεται να προστεθεί και ο σεβασμός για το περιβάλλον. Το εκκολαπτήριο είναι σχεδιασμένο έτσι ώστε να μπορεί να λειτουργεί όχι μόνο με ηλεκτρική ενέργεια και πετρέλαιο, αλλά και με υγραέριο και φυσικό αέριο. Το γεγονός αυτό δίνει τη δυνατότητα στην εταιρεία να λειτουργεί με το χαμηλότερο δυνατό κόστος, προσφέροντας ένα ποιοτικό και συνάμα οικονομικό τελικό προϊόν. Όλα αυτά συνετέλεσαν στο να διακριθεί ως το καλύτερο εκκολαπτήριο στην Ελλάδα και ένα από τα καλύτερα στην Ευρώπη.
- Τα κοτόπουλα Εξοχής Αμβροσιάδη από τη γέννηση, μέχρι την τελική τυποποίηση και διάθεσή τους, περνούν όλα τα στάδια ελέγχου και πάντα υπό την επίβλεψη των αρμόδιων κρατικών, κτηνιατρικών υπηρεσιών.
- Η πιστοποίηση είναι αναπόσπαστο κομμάτι των λειτουργιών της εταιρίας κατά ISO 9001 για όλα τα στάδια παραγωγής ενώ διαθέτει σύστημα διασφάλισης υγιεινής HACCP.
- Από τον Ιούνιο του 2006 η εταιρεία λειτουργεί δικό της Εργοστάσιο ζωοτροφών στον Κορινό Πιερίας
  - Η μονάδα που αποτελείται από κτίσματα 2000 τμ σε έκταση 16 στρεμμάτων φέρει τεχνολογικό εξοπλισμό τελευταίας γενιάς.
  - Διαθέτει τρία σιλό αποθήκευσης υγρών α' υλών , αλλά και τρία σιλό 2000 τόνων έκαστο, για την αποθήκευση δημητριακών .
  - Η νέα μονάδα διαθέτει ακόμα τρία σιλό 200 τόνων έκαστο, για την αποθήκευση σόγιας, οκτώ σιλό 12 τόνων έκαστο, για την αποθήκευση έτοιμου προϊόντος και δέκα σιλό α' υλών για την παραγωγή τελικού προϊόντος.
  - Επίσης η μονάδα παρέχει αποθήκες για διάφορες α' ύλες και αποθήκες για ενσακισμένα τελικά προϊόντα.
  - Η παραγωγή του μύλου ανέρχεται τους 15 τόνους την ώρα. Οι τροφές αποστειρώνονται στους 120° C ενώ το εργοστάσιο είναι πιστοποιημένο κατά ISO 2200.

- ο η γκάμα της παραγωγής ζωοτροφών περιλαμβάνει εκτός από τις πτηνοτροφές, που αποτελούν το 60% της παραγωγής και τροφές για αιγοπρόβατα , άλογα , αγελάδες , γουρούνια και κουνέλια».

(<http://www.ambrosiadis.gr/>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Σύμφωνα με έρευνα που έκανε το περιοδικό «ΤΡΟΦΙΜΑ και ΠΟΤΑ», η εταιρεία Αμβροσιάδη ΑΒΕΕ κατατάσσεται μεταξύ των 100 μεγαλύτερων επιχειρήσεων στον κλάδο τροφίμων και ποτών. Επίσης, σύμφωνα με την εν λόγω έρευνα επισημαίνονται τα ακόλουθα:

- «έχει ανοδική πορεία καθώς το 2010 ο κύκλος εργασιών ήταν 35,119,410 ευρώ, ενώ το 2011 ανέρχεται στα 53,498,396 (αύξηση 52%).
- κατέχει την 3^η θέση ανάμεσα στις 100 για την άνοδο σε πωλήσεις με βάση τα κέρδη .
- είναι η πιο αναπτυσσόμενη εταιρεία στον κλάδο, με οράματα, σχέδια και επιτυχίες.
- Το 2011 μια χρονιά που βύθισε την οικονομία στην ύφεση , για την Αμβροσιάδη ΑΒΕΕ αποδείχθηκε καλύτερη από το 2010. Αυτό οφείλεται στις συνεχείς επενδύσεις πάνω στην παραγωγή με νέα πτηνοτροφεία, εκκολαπτήριο, επέκταση σφαγείου και μηχανολογικού εξοπλισμού, υποκατάστημα στην Θεσσαλονίκη και Πάτρα και μια γκάμα νέων προϊόντων.
- το δίκτυο εξυπηρέτησης καλύπτει πλέον τις περιοχές της Θράκης, Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου και νησιά του Ιονίου , Αιγαίου και Κρήτη.
- Γνώμονας της εταιρείας είναι η ανάπτυξη που θα βοηθήσει στην καλύτερη εξυπηρέτηση του τελικού καταναλωτή ,με ποιοτικά , ανταγωνιστικά προϊόντα, με συνεχείς ελέγχους βάση του συστήματος ISO 22000:2005 για πλήρη έλεγχο της παραγωγής.»

(<http://www.ambrosiadis.gr/company>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

4.2.2. Η Περίπτωση της εταιρείας Zeus

Σύμφωνα με την Mariann Fischer Boel / Επιτρόπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης αρμόδιας για τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη, «σήμερα διακινείται μέσω των Ο. Π. σχεδόν το 34% της αξίας της παραγωγής οπωροκηπευτικών που διατίθεται στην αγορά. Το ποσοστό αυτό υπολείπεται του στόχου 60% που έχει θέσει η Επιτροπή για το 2013. Πρέπει συνεπώς να γίνει ακόμη ελκυστικότερη η συμμετοχή στις οργανώσεις αυτές, που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της πολιτικής της Ε. Ε. για τη στήριξη του κλάδου των οπωροκηπευτικών. Στα 27 κράτη-μέλη λειτουργούν αυτή τη στιγμή περίπου 1.400 Ο. Π.: από πενταμελείς, με τον ελάχιστο κύκλο εργασιών των 100.000 ευρώ, μέχρι οργανώσεις με χιλιάδες μέλη και συνολικές πωλήσεις εκατομμυρίων ευρώ». Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στην χώρα μας, η ίδια , επισημαίνει: «στην Ελλάδα, η Ο. Π. «ΖΕΥΣ ΑΚΤΙΝΙΔΙΑ» δραστηριοποιείται από το 1993 στην παραγωγή και εμπορία ακτινιδίων. Ο συνεταιρισμός αυτός βελτίωσε θεαματικά την ανταγωνιστικότητά του χάρη στις κατάλληλες επενδύσεις, ιδίως για διαλογή, ψύξη και συσκευασία, με αποτέλεσμα να αυξήσει το μερίδιό του στην αγορά τόσο της Ε. Ε. (Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία), όσο και τρίτων χωρών (Σαουδική Αραβία, Ρωσία). Ούσα πρωτοπόρος στην Ελλάδα, η συγκεκριμένη Ο. Π. εφάρμοσε συστήματα HACCP (ανάλυση κινδύνων-κρίσιμα σημεία ελέγχου) και ISO και είναι πρωτοπόρος στην Ελλάδα στη χρήση μεθόδων ολοκληρωμένης παραγωγής, η οποία περιλαμβάνει την προστασία του περιβάλλοντος και την ορθή χρήση φυτοϋγειονομικών προϊόντων. Εξασφαλίζεται πλήρης ιχνηλασιμότητα των προϊόντων από το χωράφι έως το ράφι του σούπερ μάρκετ, γεγονός που επιτρέπει την άμεση προσαρμογή της προσφοράς στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς». (Μελλοντικές προοπτικές και βελτίωση των συνθηκών της παραγωγής οπωροκηπευτικών στην Ε.Ε., Απόσπασμα άρθρου εφημερίδας «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» στις 25-01-2007)

Στη συνέχεια, γίνεται μια επιγραμματική παρουσίαση της Zeus ολιστικά, η οποία έχει ως εξής:

- Προφίλ εταιρείας και αποστολή:
  - Υγιής οργάνωση
  - Παραγωγοί σκεπτόμενοι επιχειρηματικά
  - Καθιέρωση της οπ στην αγορά της ε.ε. κλπ.
  - Εξασφάλιση της διάθεσης
  - Αύξηση του εισοδήματος του παραγωγού
  - Ποιοτικά προϊόντα
  - Βιολογικά ακτινίδια
  - Πιστοποίηση εγκαταστάσεων
- Zeus και καθετοποίηση:
  - Εξασφαλίζει στην οργάνωση την πρώτη ύλη με σταθερά ποιοτικά χαρακτηριστικά και προβλέψιμη ποσότητα
  - Επιτρέπει τον προγραμματισμό με τους πελάτες
  - Έλεγχο όλων των διαδικασιών από το χωράφι μέχρι το ράφι του s/m
- Zeus και Ομάδα Παραγωγών
  - Αναγνώριση το 1997 σύμφωνα με τον καν. (εε) 2200/96
  - Εγγραφή νέων μελών – μη μέτοχοι
  - Αύξηση του όγκου παραγωγής
  - Φιλοσοφία Α.Ε. + Φιλοσοφία Ο.Π.
  - Πρόσβαση σε επιχειρησιακά Προγράμματα της Ε.Ε.
- Zeus και Προϊόντα:
  - Η μεγαλύτερη Ο.Π. σε παραγωγή ακτινιδίων
  - Η μεγαλύτερη σε εξαγωγές ακτινιδίων και δαμάσκηνων
  - Παραγωγή και διακίνηση της CRIMSON SEEDLESS
- Zeus και Εγκαταστάσεις:
  - ιδιόκτητες εγκαταστάσεις
  - σύγχρονα ψυγεία 4500-5000tn
  - σύγχρονα διαλογητήρια
- Zeus και Ποιότητα: HACCP – ISO (Ιχνηλασιμότητα)
  - Πιστή τήρηση όλων των διαδικασιών

- Διασφάλιση της ποιότητας εφαρμόζοντας διαδικασίες από το χωράφι έως το ράφι του S/M
- Ζεους και Παραγωγή:
  - Αναδιάρθρωση των Καλλιεργειών: καλλιέργεια νέων ποικιλιών δαμασκηνιάς και καλλιέργεια απύρηνων σταφυλιών
  - Διεύρυνση του χρόνου εκμετάλλευσης των εγκαταστάσεων
  - Αύξηση του εισοδήματος των παραγωγών
  - Βελτίωση της παρουσίασης της ΟΠ
  - Βελτίωση της εικόνας της ΟΠ
  - Παραγωγή βιολογικών προϊόντων με πιστοποίηση
- Ζεους και αγορά:
  - εξαγωγές 95%
  - εσωτερική αγορά 5%
- Προβολή:
  - Προσφορά στην αγορά ενός καλαθιού με διαφορετικά
  - Συμμετοχή σε εξειδικευμένες εκθέσεις
  - Προβολή μέσω εξειδικευμένων έντυπων διεθνούς εμβελείας
  - Συμμετοχή σε διεθνή συνέδρια
  - Όλο και πιο γνωστή η Ο.Π. και ο διακριτικός τίτλος της Ζεους ως σήμα ιδιοκτησίας της οργάνωσης
- Ισχυροποίηση θέσης
  - Απαραίτητη προϋπόθεση οι εξαγωγές
  - Νέες αγορές (μέση και άπω Ανατολή)
  - Έρευνα -ανάπτυξη νέων ποικιλιών
- Ζεους και Περιβάλλον:
  - Πιλοτικό πρόγραμμα για την ανακύκλωση των κενών συσκευασίας φυτοπροστατευτικών προϊόντων
  - Συμβολή στην αειφόρο ανάπτυξη της γεωργίας
  - Ισχυροποίηση του περιβαλλοντικού προφίλ της Ζεους

(<file:///C:/Documents%20and%20Settings/user/My%20Documents/Downloads/zeys%20aktinidia.pdf>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Η Ζευσ μέσα από την διαδικτυακή ιστοσελίδα της προβάλλει, επίσης, τα αιτήματά της ως προς το ελληνικό κράτος προσδιορίζοντας τα άλυτα προβλήματα του τόπου, τα οποία περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

1. Μείωση της γραφειοκρατίας
2. Ενδυνάμωση της οικονομικής διπλωματικής πολιτικής
3. Εκσυγχρονισμός ΟΠΕ σε συνεργασία με ΣΕΒΕ
4. Προώθηση της κατανάλωσης των νωπών προϊόντων (σχολεία – Γηροκομεία κλπ.)

(<file:///C:/Documents%20and%20Settings/user/My%20Documents/Downloads/zeys%20aktinidia.pdf>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Τέλος, σημειώνεται ότι σε πρόσφατη περιοδεία του στο νομό Πιερίας, ο υποψήφιος ευρωβουλευτής της Νέας Δημοκρατίας Γιώργος Ανέστης, επισκεπτόμενος τις εγκαταστάσεις της Ζευσ, δήλωσε τα ακόλουθα για την ίδια: «Υπάρχουν φωτεινά παραδείγματα συλλογικής επιχειρηματικότητας, όπως αυτό της ΖΕΥΣ, η οποία δημιουργεί προϋποθέσεις βιωσιμότητας στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις, μέσα από την κατάκτηση νέων αγορών. Τα παραδείγματα αυτά, μας ενθαρρύνουν να εφαρμόσουμε απαρέγκλιτα το σχέδιό μας για διάθεση των πόρων αγροτικής ανάπτυξης στη νέα περίοδο, αποκλειστικά σε έργα υποδομών, μεταποίησης και ανάπτυξης». (ΠΑΣΕΓΕΣ (30/04/2014), <http://www.paseges.gr/el/news/Se-ZEYS-AKTINIDIA-kai-EAS-Halkidikhs-o-Giwrghos-Anesths>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

4.2.3. Η Περίπτωση της εταιρείας Κωνσταντόπουλου

Όσον αφορά στην περίπτωση της εταιρείας Κωνσταντόπουλου, αρχικά παρουσιάζεται η εταιρεία συνοπτικά ακολούθως:

- «Κωνσταντόπουλος Α.Ε - «OLYMP» μια διακεκριμένη και καταξιωμένη εταιρία επεξεργασίας και τυποποίησης επιτραπέζιας ελιάς από το 1956».
- «Κύριο αντικείμενο της εταιρίας είναι η επεξεργασία , η μεταποίηση και η συσκευασία διαφόρων ποικιλιών της ελιών, αλλά και η παραγωγή μιας σειράς άλλων προϊόντων τύπου ορεκτικών, με βάση την ελιά, πιπεριά, αμύγδαλο, σκόρδο, αγκινάρες, μανιτάρια, με την οποία παράγεται μια ευρεία ποικιλία συνταγών. Έχοντας τις ελιές, οι οποίες είναι το κύριο προϊόν που παράγεται, χρόνο με το χρόνο καινούρια προϊόντα προστίθενται στη γραμμή παραγωγής, μεταξύ των οποίων είναι π.χ. το Έξτρα παρθένο ελαιόλαδο, προϊόντα Antipasti (λαχανικά γεμιστά με τυρί), τουρσιά, πάστες ελιάς και πολλά άλλα».
- «Τα τελευταία χρόνια εξάγονται επίσης οργανικές ελιές Καλαμών και πράσινες, καθώς η εταιρεία έχει πιστοποιηθεί από Φυσιολογική και Naturland.»
- «Το εργοστάσιο και τα γραφεία της εταιρίας βρίσκονται στο 3ο χλμ της Εθνικής οδού Κατερίνης – Λάρισας, στον Ν. Πιερίας, σε έναν ιδιόκτητο χώρο περίπου 70.000μ², ενώ οι κτιριακές εγκαταστάσεις της ξεπερνούν τα 12.000μ².»
- «Τη στιγμή που πολλές ελληνικές παραγωγικές επιχειρήσεις αναζητούν το δρόμο τους στις διεθνείς αγορές η ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε. - «OLYMP» έχει ήδη επιτυχώς προχωρήσει μπροστά, αφού ο εξαγωγικός της προσανατολισμός και η μακρόχρονη προσπάθεια με ποιοτικά προϊόντα την κατατάσσει ήδη στους επιτυχημένους πρεσβευτές των ελληνικών προϊόντων με διεθνή παρουσία.»
- «Σύμφωνα με τον κ. Κωνσταντόπουλο, το σημαντικότερο περιουσιακό στοιχείο της εταιρίας αποτελεί η αλυσίδα των παραγωγών που έχει αναπτύξει σε όλη την Ελλάδα και η οποία συνεχώς διευρύνεται με νέα μέλη.»
- «Η εταιρία συμμετέχει κάθε χρόνο στις εξής διεθνείς εκθέσεις:

- *DETROP – Ελλάδα, Θεσσαλονίκη*
- *SIAL – Γαλλία, Παρίσι*
- *PLMA – Ολλανδία, Άμστερνταμ*
- *ANUGA – Γερμανία, Κολωνία*
- *FANCY FOOD – ΗΠΑ, Νέα Υόρκη»*

(<http://www.foodbites.eu/j15/el/food-market/market-news/1267-2012-10-04-05-22-52> και <http://www.konstolymp.gr/gr/products.asp>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

Στη συνέχεια, τίθενται τα αποτελέσματα πρόσφατης μελέτης της fortunegreece.com, η οποία διερευνά μεταξύ άλλων το πώς κατάφερε η εν λόγω εταιρεία να αντιμετωπίσει τις δυσμενείς επιπτώσεις της κρίσης και να επιτύχει κερδοφορία «νικώντας την κρίση». Έτσι, σύμφωνα με την συγκεκριμένη έρευνα, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

- *«Ανοδικά κινήθηκαν κατά την οικονομική χρήση 1.7.2012-30.6.2013 τα οικονομικά μεγέθη της μακεδονικής βιομηχανίας τυποποίησης βρώσιμων ελιών Κωνσταντόπουλος- Ολυμπ, η οποία διαθέτει το σύνολο σχεδόν της παραγωγής της σε αγορές του εξωτερικού.*
- *Αναλυτικότερα, σύμφωνα με τον 23ο ισολογισμό της εταιρείας, η οποία εδρεύει στην Πιερία και διευθύνεται από τον Προκόπη Κωνσταντόπουλο της οικογένειας που την ίδρυσε, οι πωλήσεις της το προαναφερθέν χρονικό διάστημα από την επεξεργασία, συσκευασία και τυποποίηση ελιών, καθώς και ελαιολάδου, ανήλθαν σε 32,67 εκατ. ευρώ, από 30,10 εκατ. ευρώ την προηγούμενη χρήση, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 8,5% σε ποσοστό και κατά 2,57 εκατ. ευρώ σε αξία. Σε σχέση με τα προ πενταετίας επίπεδα πωλήσεων (20,70 εκατ. ευρώ), τα έσοδά της τη χρήση 2012-2013 ήταν αυξημένα κατά 57,8%.*
- *Η επιχείρηση βελτίωσε κατά 5,3 εκατοστιαίες μονάδες το μεικτό της περιθώριο, λόγω συμπίεσης του κόστους παραγωγής, γεγονός που οδήγησε τα μεικτά κέρδη στο επίπεδο των 7,72 εκατ. ευρώ έναντι μεικτών κερδών 5,50 εκατ. ευρώ έναν χρόνο πριν (+40,4%). Συγκεκριμένα, το μεικτό περιθώριο αυξήθηκε στο 23,6%, από 18,3% την προηγούμενη χρήση.*

- Επίσης, τα λειτουργικά κέρδη της προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) ανήλθαν σε 4,98 εκατ. ευρώ, από 3,90 εκατ. ευρώ έναν χρόνο πριν (+27,7% σε ποσοστό και +1,08 εκατ. ευρώ σε αξία).
- Η Κωνσταντόπουλος- Olymp, που λειτουργεί ως ανώνυμη εταιρεία από το 1990 και απασχολεί περισσότερους από 210 εργαζομένους, κατέγραψε κέρδη προ φόρων ύψους 3,52 εκατ. ευρώ τη χρήση 2012-2013, ενώ την προηγούμενη οικονομική χρήση είχε αντίστοιχα κέρδη 2,66 εκατ. ευρώ, αυξημένα δηλαδή κατά 32,3% σε ποσοστό και κατά 0,86 εκατ. ευρώ σε αξία. Μετά την πρόβλεψη για φόρους (0,74 εκατ. ευρώ έναντι 0,59 εκατ. ευρώ) τα καθαρά κέρδη της είναι 2,78 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 34,3% σε ποσοστό και κατά 0,71 εκατ. ευρώ σε αξία (ήταν 2,07 εκατ. ευρώ την προηγούμενη χρήση). Η επιχείρηση, που έχει διαθέσιμα κεφάλαια της τάξεως των τριών εκατ. ευρώ, δεν διανέμει μέρισμα στους μετόχους της από τα κέρδη αυτά, ενώ έναν χρόνο πριν είχε διανείμει μέρισμα 1,63 εκατ. ευρώ.
- Περί το 95% των εσόδων της εταιρείας, όπως ανέφερε ο διευθύνων σύμβουλος Προκόπης Κωνσταντόπουλος, μιλώντας στο ΑΠΕ-ΜΠΕ, προήλθαν από την εκτεταμένη εξαγωγική της δραστηριότητα, που καλύπτει και μακρινές αγορές, όπως αυτές των ΗΠΑ και της Αυστραλίας, πέρα από αυτές της Δυτικής, της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης. Το συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής της αφορά ελιές, οι οποίες σε σημαντικό ποσοστό διατίθενται στις αγορές τυποποιημένες, με το σήμα Olymp, παραπέμποντας στο βουνό Όλυμπος.
- Η χρηματοοικονομική θέση της εταιρείας, που έχει εξελιχθεί σε μια από τις μεγαλύτερες του τομέα επεξεργασίας, συσκευασίας, τυποποίησης και εξαγωγής ελληνικών επιτραπέζιων ελιών, παραμένει ισχυρή, με τα ίδια κεφάλαια (19,42 εκατ. ευρώ) να αντιστοιχούν στο 64,4% του συνόλου των απασχολούμενων κεφαλαίων (30,16 εκατ. ευρώ).
- Ωστόσο, τα οικονομικά μεγέθη της επιχείρησης κατά την τρέχουσα οικονομική χρήση αναμένεται ότι θα είναι μειωμένα, λόγω της συρρίκνωσης που παρουσίασε ο όγκος της συγκομιδής επιτραπέζιων ελιών στη χώρα μας, το περασμένο έτος. Ειδικότερα ο όγκος της

συγκομιδής ελιών Χαλκιδικής υπολογίζεται ότι το 2013 ήταν μειωμένος κατά 70-75%, κυρίως λόγω του ήπιων καιρικών συνθηκών της προηγούμενης χειμερινής περιόδου».

(Σημαντικά κέρδη για την Κωνσταντόπουλος – Olymp, άρθρο στις 20/01/2014, <http://www.fortunegreece.com/article/simantika-kerdi-gia-tin-konstantopoulos-olymp/>, ανάκτηση Ιούνιος 2014)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η αναδιάρθρωση αποτελεί ένα σημαντικό ορόσημο στην ιστορία μιας μικρής επιχείρησης και, ως εκ τούτου, παρουσιάζει ορισμένες διαφοροποιήσεις και χαρακτηριστικά ανάλογα με διάφορους παράγοντες, όπως το μέγεθος της επιχείρησης, ο ιδιοκτήτης, ο τομέας, το γενικότερο οικονομικό περιβάλλον και η χρονική στιγμή κατά την οποία η αναδιάρθρωση συμβαίνει. Έτσι, τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν ότι οι ΜμΕ αποτελούν ένα πολύ ενδιαφέρον πεδίο έρευνας σχετικά με τα κίνητρα, τις διαδικασίες, τη διαχείριση και τις επιπτώσεις της αναδιάρθρωσης, ενώ, σε ορισμένες περιπτώσεις, στις διαφορές που παρατηρούνται σε σχέση με την κατάσταση που επικρατεί στις μεγάλες επιχειρήσεις. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στην Ελλάδα, για διάφορους λόγους, συμπεριλαμβανομένου του μικρού μεγέθους των ελληνικών ΜμΕ και το σχετικά μικρό μέγεθος της εγχώριας αγοράς, την γεωγραφική εγγύτητα με την περιοχή των Βαλκανίων, τις στρατηγικές χαμηλού κόστους που η πλειοψηφία των ΜΜΕ στην Ελλάδα φαίνεται να έχουν υιοθετήσει, τις άτυπες μορφές απασχόλησης, την κυριαρχία μιας μάλλον κεντρικής δομής διακυβέρνησης, στην οποία οι ιδιοκτήτες / διαχειριστές εμφανίζονται να κατέχουν εξέχοντα ρόλο, αλλά ίσως και πάνω απ' όλα, η οικονομική και κοινωνική κρίση που εμφανίστηκε σαν συνέπεια της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης μετά το 2009.

Η αναδιάρθρωση μεταξύ των ελληνικών ΜΜΕ οδηγείται και χαρακτηρίζεται από τέσσερις αλληλένδετους παράγοντες, δηλαδή από: α) τις αλλαγές στο περιβάλλον (για παράδειγμα, η διαδικασία διεύρυνσης της ΕΕ και η κρίση του δημόσιου χρέους), β) την ανταγωνιστική στρατηγική σε επίπεδο επιχείρησης (στρατηγικές χαμηλού κόστους έναντι των στρατηγικών διαφοροποίησης), γ) τα χαρακτηριστικά του ιδιοκτήτη / διαχειριστή και της επιχείρησης (ηλικία, ικανότητες, διαχειριστική νοοτροπία, διεθνή και εξαγωγική δραστηριότητα κλπ.), καθώς και δ) τις εργασιακές σχέσεις που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της επιχείρησης (τυπικές έναντι μη τυπικών μορφών).

Αυτοί οι παράγοντες μπορούν να εξηγήσουν, τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό, τόσο τα κίνητρα όσο και τα αποτελέσματα των αναδιρθρώσεων στις Ελληνικές ΜμΕ. Όσον αφορά στις αλλαγές στο επιχειρηματικό περιβάλλον, η τρέχουσα οικονομική κρίση είναι ενδεικτική, καθώς δεν φαίνεται ότι μπορεί να προκαλέσει ιδιαίτερες μορφές αναδιάρθρωσης όπως το κλείσιμο / πτώχευση και η μετεγκατάσταση. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι ιδιοκτήτες είτε θα αποφασίσουν να κλείσουν τις εργασίες τους, δεδομένου ότι δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν στην περιορισμένη πρόσβαση σε χρηματοδότηση για την κάλυψη των λειτουργικών πάγιων εξόδων τους, ή θα μεταφέρουν την δραστηριότητά τους.

Σε όλα τα ανωτέρω έρχεται να προστεθεί η μελέτη των Labrianidis & Vogiatzis (2013), σύμφωνα με την οποία το επιχείρημα αυτό επιβεβαιώνεται στην περίπτωση της διεθνοποίησης, καθώς και κατά τη διάρκεια της επιτόπιας έρευνας που διεξήχθη με τα διευθυντικά στελέχη και τους εργαζόμενους που ερωτήθηκαν και αναφέρει σαφώς ότι οι επιχειρήσεις τους δεν θα ήταν ενεργές σήμερα, αν δεν είχαν διεθνοποιημένες δραστηριότητες στο εξωτερικό. Προστέθηκε σε αυτό, μια άλλη κρίσιμη αλλαγή στο περιβάλλον που αναφέρεται στη διαδικασία διεύρυνσης της ΕΕ, η οποία στην Ελλάδα ενθάρρυνε πολλούς επιχειρηματίες να μετεγκατασταθούν ή να δημιουργήσουν διασυνοριακή συνεργασία, για παράδειγμα, με τις βουλγαρικές επιχειρήσεις μετά την προσχώρηση της χώρας στην ΕΕ το 2007. (Labrianidis & Vogiatzis 2013)

Θα πρέπει να σημειωθεί, ωστόσο, ότι αυτό δεν αποτελεί τον κινητήριο παράγοντα αρχικά, δεδομένου ότι η γεωγραφική εγγύτητα και η πολιτισμική οικειότητα είχε ήδη οδηγήσει αυτές τις αλλαγές προς τα βόρεια για αρκετές ελληνικές επιχειρήσεις και επιχειρηματίες. Ωστόσο, η ΕΕ ενίσχυσε περαιτέρω τις διαδικασίες αυτές. Όσον αφορά την ανταγωνιστική στρατηγική σε επίπεδο επιχείρησης, οι στρατηγικές χαμηλού κόστους σχετίζονται κυρίως με τις ιδιαίτερες μορφές αναδιάρθρωσης, όπως το κλείσιμο και η μετεγκατάσταση εργοστασίων, ενώ οι στρατηγικές διαφοροποίησης πιο συχνά καταγράφονται μαζί με την εσωτερική αναδιάρθρωση, όπως η κάθετη ολοκλήρωση και επέκταση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων ή οι συγχωνεύσεις / εξαγορές.

Συγκεκριμένα, οι ελληνικές εταιρείες που προσανατολίζονται να υιοθετήσουν στρατηγικές χαμηλού κόστους φαίνεται να έχουν χάσει το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα, καθώς ο ανταγωνισμός έχει ενταθεί σημαντικά και έχει παγκοσμιοποιηθεί. Ως εκ τούτου, οι επιχειρήσεις αυτές είτε αγωνίζονται να παραμείνουν ανταγωνιστικές με την περικοπή του λειτουργικού κόστους, μια στρατηγική η οποία δεν μπορεί να είναι πλήρως αποτελεσματική σε περιόδους οικονομικής ύφεσης και οδηγεί σε κλείσιμο, ή τη μετεγκατάσταση των δραστηριοτήτων τους προκειμένου να διατηρήσουν το πλεονέκτημα αυτό με το χαμηλότερο ανά μονάδα κόστος τους στις γειτονικές αγορές (κυρίως στη Βουλγαρία, την Αλβανία, την ΠΓΔΜ και την Τουρκία). (Labrianidis & Vogiatzis 2013)

Από την άλλη πλευρά, οι επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν στρατηγικές διαφοροποίησης είναι συνήθως ικανές να εφαρμόσουν εσωτερικές αλλαγές προκειμένου να εισχωρήσουν σε διαφορετικά τμήματα της αγοράς, η οποία μπορεί να ενισχυθεί με κάθετη ενσωμάτωση ή με συγχωνεύσεις / εξαγορές. Την ίδια στιγμή, αυτές οι επιχειρήσεις πιο συχνά προσανατολίζονται στη βελτίωση της ποιότητας και, ως εκ τούτου, είναι πιο πιθανό να εφαρμόσουν άλλες μορφές εσωτερικής αναδιάρθρωσης, όπως η πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού ή η διαφοροποίηση των προϊόντων μέσω επενδύσεων σε έρευνα και ανάπτυξη, όπως μας δείχνουν οι περιπτώσιολογικές μελέτες. Σε ό,τι αφορά τους ιδιοκτήτες / διευθυντές και τα χαρακτηριστικά της εταιρείας, είναι προφανές ότι οι παράγοντες αυτοί κατέχουν καίριο ρόλο επίσης.

Πρώτα απ' όλα, οι ιδιοκτήτες / διευθυντές των ελληνικών ΜΜΕ αποτελούν το «κεντρικό σημείο» κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αναδιάρθρωσης. Είναι αυτοί οι οποίοι σχεδόν αποκλειστικά σχεδιάζουν, διαχειρίζονται και εφαρμόζουν την αναδιάρθρωση και, ως εκ τούτου, η όλη διαδικασία φαίνεται να είναι ένα «one man show». Ωστόσο, αυτή η παράσταση μπορεί να είναι επιτυχής ή ανεπιτυχής, ανάλογα με διάφορους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένου του επιπέδου εκπαίδευσης, της εμπειρίας, των μεθόδων διαχείρισης και της επιχειρηματικής νοοτροπίας, οι οποίοι φαίνεται να είναι εξαιρετικά σημαντικοί σε σχέση με τις στρατηγικές και τα αποτελέσματα της αναδιάρθρωσης. (Labrianidis & Vogiatzis 2013)

Ως εκ τούτου, ένας ανοιχτόμυαλος επιχειρηματίας, ο οποίος μεταφέρει τις δεξιότητες και την εμπειρία του, είναι πιο πιθανό να χρησιμοποιήσει

διαφορετικά μέσα, όπως είναι οι γνωμοδοτήσεις και η βοήθεια των εργαζομένων, ώστε να ξεπεραστούν τα εμπόδια. Έτσι, είναι επίσης πιο πιθανό να σχεδιάσει και να παρακολουθεί την όλη εκδήλωση, σε σύγκριση με τις περιπτώσεις στις οποίες οι ιδιοκτήτες / διαχειριστές αντιπροσωπεύουν μια μάλλον «κεντρική» διοικητική και διαχειριστική δομή, όπου όλες οι αποφάσεις λαμβάνονται αποκλειστικά από αυτούς.

Ωστόσο, στις δύο προαναφερθείσες περιπτώσεις μια μάλλον ανεπίσημη ή αντισυμβαλλομένη στάση απέναντι αναδιάρθρωση είναι εμφανής, καθώς οι ελληνικές ΜμΕ σπανίως λαμβάνουν εξωτερική βοήθεια προκειμένου να σχεδιάσουν και να εκτελέσουν ένα σχέδιο αναδιάρθρωσης. Αυτό θα μπορούσε να αποδοθεί σε δύο λόγους: πρώτον, η δημόσια στήριξη δεν είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις ανάγκες των επιχειρήσεων και των στρατηγικών τους στόχων, λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ελλείψεις του ελληνικού πολιτικού και διοικητικού συστήματος (για παράδειγμα, οι καθυστερήσεις, η γραφειοκρατία και η έλλειψη επιχειρηματικής κουλτούρας). Δεύτερον, όσον αφορά την ιδιωτική χρηματοδότηση, και στις τρεις περιπτώσεις που εξετάστηκαν, οι μόνες ενέργειες που αναφέρθηκαν αφορούν τον τραπεζικό τομέα, με την έννοια της χρηματοδότησης και τίποτα περισσότερο.

Ως αποτέλεσμα, οι ελληνικές ΜμΕ δεν φαίνεται να είναι σε θέση να σχεδιάσουν και να εκτελέσουν αποτελεσματική αναδιάρθρωση, δεδομένου ότι τους λείπει η εμπειρία, τα κεφάλαια και η τεχνογνωσία για να εκτελεστεί μια τέτοια πράξη. Ως εκ τούτου, φαίνεται να υιοθετούν μια «learning by doing» νοοτροπία, με αποτέλεσμα αρκετές προσαρμογές κατά τη διαδικασία της αναδιάρθρωσης, η οποίες μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις τουλάχιστον, να βλάψουν τα αποτελέσματα αυτών των προσπαθειών. Όσον αφορά στα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων που συμμετέχουν, φαίνεται ότι οι ελληνικές ΜμΕ που είχαν διεθνή δραστηριότητα πριν από την εκδήλωση της αναδιάρθρωσης (στην περίπτωση της διεθνοποίησης) κατέχουν ένα καθοριστικό πλεονέκτημα. Το μικρό τους μέγεθος δεν φαίνεται να επηρεάζει την ύπαρξη των εν λόγω διαδικασιών, αλλά μάλλον τα μέσα και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια των αναδιορθώσεων, καθώς και ολόκληρος ο χαρακτήρας του τελευταίου. (Labrianidis & Vogiatzis 2013)

Ως εκ τούτου, οι μικρές επιχειρήσεις φαίνεται να είναι σε θέση να «αρπάξουν κάθε αναδυόμενη ευκαιρία» και, ως εκ τούτου, προκαθορισμένα σχέδια και επίσημες διαδικασίες κατά τη διάρκεια εφαρμογής του προγράμματος σπάνια καταγράφονται, σε αντίθεση με τις μεγάλες επιχειρήσεις. Αυτές οι ευκαιρίες για τις ΜμΕ προκύπτουν λόγω της διεθνούς παρουσίας των εταιριών, κυρίως μέσω των δικτύων των συνεργατών και τη μακροχρόνια εμπειρία από τις διεθνείς αγορές. Ο τέταρτος παράγοντας (τυπικές έναντι μη τυπικών εργασιακών σχέσεων σε επίπεδο επιχείρησης) φαίνεται να κατέχει σημαντικό ρόλο, με δεδομένο ότι ένα σημαντικό μέρος των ελληνικών ΜμΕ επικαλέστηκε άτυπες εργασιακές σχέσεις, το οποίο μπορεί να εξηγηθεί επίσης, σε κάποιο βαθμό, από τη απουσία συλλογικής εκπροσώπησης των εργαζομένων ή των συνδικάτων.

Έτσι, οι ιδιοκτήτες / διευθυντές των εταιριών αυτών είναι ικανοί να υλοποιήσουν τις αλλαγές με άτυπους τρόπους, στους οποίους δεν μπορούν να αντιταχθούν οι υπάλληλοί τους, που είναι συχνά τα «θύματα των αλλαγών» (για παράδειγμα, εποχιακές συμβάσεις, υπερωρίες). Ωστόσο, πέρα από τις αρνητικές πτυχές της αναδιάρθρωσης στην απασχόληση, φαίνεται ότι αυτές οι άτυπες σχέσεις επιτρέπουν την επιτυχή εφαρμογή μιας αναδιάρθρωσης για τις εταιρείες που συμμετέχουν, δεδομένου ότι τους επιτρέπει να επωφεληθούν από την ευελιξία τους και να χρησιμοποιήσουν λιγότερο αυστηρές διαδικασίες που μπορούν να εξασφαλίσουν θετική υλοποίηση της αναδιάρθρωσης.

Τέλος, τα δύο βασικά στοιχεία που προκύπτουν όσον αφορά τις εν λόγω συστάσεις πολιτικής: πρώτον, η πρόσβαση στην εξωτερική βοήθεια πρέπει να διευκολυνθεί για τις ελληνικές ΜμΕ, με ιδιαίτερα εξειδικευμένες συμβουλευτικές υπηρεσίες, προκειμένου να βοηθήσει τις επιχειρήσεις να ξεπεράσουν τα εμπόδια που σχετίζονται με την έλλειψη εμπειρίας, τη κεντρική διαχείριση δομών και τη γενική αναπηρία να προγραμματίσουν μια αναδιάρθρωση. Δεύτερον, σημειώνεται ότι η εξωτερική ιδιωτική βοήθεια αναφέρεται σχεδόν αποκλειστικά στον τραπεζικό τομέα, περιλαμβάνοντας οικονομική συνδρομή. Ωστόσο, ο τομέας αυτός φαίνεται να είναι εξαιρετικά απρόθυμος να συνεχίσει να παρέχει χρηματοδότηση, ιδίως στις μικρότερες επιχειρήσεις, λόγω της τρέχουσας οικονομικής ύφεσης και της κρίσης του δημοσίου χρέους. Ως εκ τούτου, οι εκπρόσωποι των ελληνικών ΜμΕ

εκφράζουν φόβους ότι δεν θα είναι σε θέση να συνεχίσουν να λειτουργούν, καθώς δεν μπορούν να καλύψουν τις μεγάλες δαπάνες τους, λόγω της μείωσης των πωλήσεων.

Αυτό το φαινόμενο φαίνεται να σχηματίζει έναν φαύλο κύκλο ύφεσης, στον οποίο οι χαμηλές επενδύσεις επιφέρουν χαμηλές πωλήσεις, η οποίες με τη σειρά τους βλάπτουν την ικανότητα των επιχειρήσεων να αποκτήσουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση από τον τραπεζικό τομέα και ούτω καθεξής. Είναι ζωτικής σημασίας να βρεθεί μια λύση σύντομα, δεδομένου ότι οι ελληνικές ΜμΕ, ιδιαίτερα οι πολύ μικρές επιχειρήσεις, αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 70% της συνολικής απασχόλησης και αυτές οι επιχειρήσεις θίγονται ιδιαίτερα από την κρίση.

Προφανώς, η λύση αυτή συνδέεται άμεσα με την ικανότητα της χώρας να ελέγξει το επώδυνο δημόσιο έλλειμμα και τις διαρθρωτικές της αδυναμίες, και να εφαρμόσει ένα σχέδιο επαναπροσανατολισμού και ενίσχυσης της οικονομικής ανταγωνιστικότητας. Ακόμα κι αν οι ιδιοκτήτες των ελληνικών ΜμΕ φαίνεται να είναι εξαιρετικά απαισιόδοξοι για τις προοπτικές τους, ορισμένα θετικά σημάδια δημοσιεύθηκαν πρόσφατα. Επισημαίνεται σε αυτό το σημείο χαρακτηριστικά ότι η Ελλάδα αποκλείστηκε από το top-10 με τις χώρες με τις πιο επικίνδυνες κυρίαρχες πιστώσεις για πρώτη φορά σε διάστημα δύο ετών (CMA, 2012), μετά την αναδιάρθρωση του χρέους της. Ωστόσο, υπάρχει ακόμη πολύς δρόμος να διανυθεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. Ελληνική

- Γιαννίτσης Γ. (1993). «Βιομηχανική και Τεχνολογική πολιτική στην Ελλάδα», Θεμέλιο, Αθήνα.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Γενάρης 2012), «Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υποστήριξη των ΜΜΕ -Επισκόπηση των κύριων ευκαιριών χρηματοδότησης που είναι διαθέσιμες για τις Ευρωπαϊκές ΜΜΕ», διαθέσιμο σε: <http://ec.europa.eu>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή: TFGR – Ομάδα Δράσης Για Την Ελλάδα (Δεκέμβριος 2012), Τριμηνιαία έκθεση, 'Ομάδα Δράσης για την Ελλάδα'.
- Κυριακίδου Μ. (24/02/2009). *Τριάντα απολύσεις την ημέρα στην Πιερία*, <http://www.makthes.gr/news/economy/34522/> ανάκτηση Ιούνιος 2014.
- *Μελλοντικές προοπτικές και βελτίωση των συνθηκών της παραγωγής οπωροκηπευτικών στην Ε.Ε.*, Απόσπασμα άρθρου εφημερίδας «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» στις 25-01-2007.
- *Ομιλία κ. Γ. Προβόπουλου*, (15.12.2008), <http://www.bankofgreece.gr>, ανάκτηση Μάιος 2013.
- Στουρνάρας Γ. (2012), «*Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2013*», Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, Βουλή των Ελλήνων.
- Φώτεινα Ευαγγελία (επιμ.), «*Εργασία στο Μάθημα Αρχών Οικονομίας*», 2010-2011.

B. Ξένη

- Brunnermeier, M. (2009), “Deciphering the Liquidity and Credit Crunch 2007-08”. *Journal of Economic Perspectives* 23, 77-100.
- Bordo, M., B. Eichengreen, D. Klingebiel and M. Martinez-Peria (2001). “Is the Crisis Problem Growing More Severe?”. *Economic Policy*, April 2001, 53-82 + Web Appendix.
- Greenlaw, D., J. Hatzius, A. Kashyap and H. Shin (2008), *US Monetary Policy Forum Report No. 2*.
- Jickling M., (April 9, 2010). “Causes of the Financial Crisis”, *Specialist in Financial Economics*.
- McKinsey&Company (Σεπτέμβριος 2011). *Η Ελλάδα 10 Χρόνια Μπροστά Προσδιορίζοντας το νέο Μοντέλο Ανάπτυξης της Ελλάδας*. Copyright McKinsey & Company, Athens Office, Athens, www.mckinsey.com, ανάκτηση Μάιος 2014.
- Labrianidis Lois & Vogiatzis Nikos (2013). *Restructuring in SME's: Greece*, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions – Eurofound, διαθέσιμο: www.eurofound.europa.eu, ανάκτηση Ιούνιος 2014.
- Lacina Lubor & Vavřina Jan (2013). *The impact of financial and economic crisis on SME's in Greece and Ireland*. Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis, 2013, LXI, No. 4, pp. 1005– 1016.
- Reinhart, C., and K. Rogoff (2008a), “*This Time is Different: A Panomeric View of Eight Centuries of Financial Crises*,” NBER Working Paper 13882.
- Reinhart, C., and K. Rogoff (2008b), “*Banking Crises: An Equal Opportunity Menace*,” NBER Working Paper 14587.

- Reinhart, C., and K. Rogoff (2009), “The Aftermath of Financial Crises” *American Economic Review*, forthcoming.
- Taylor, J. (2008). “*The Financial Crisis and the Policy Responses: An Empirical Analysis of What Went Wrong*,” working paper, Stanford University.

Γ. Διαδίκτυο

- <http://www.foodbites.eu/j15/el/food-market/market-news/1267-2012-10-04-05-22-52>, ανάκτηση Ιούνιος 2014.
- <http://www.konstolymp.gr/gr/products.asp>, ανάκτηση Ιούνιος 2014.
- <file:///C:/Documents%20and%20Settings/user/My%20Documents/Downloads/zeys%20aktinidia.pdf> ανάκτηση Ιούνιος 2014.
- *Σημαντικά κέρδη για την Κωνσταντόπουλος – Olymp*, άρθρο στις 20/01/2014, <http://www.fortunegreece.com/article/simantika-kerdi-gia-tin-konstantopoulos-olymp/>, ανάκτηση Ιούνιος 2014.
- <http://www.antinews.gr/2013/06/05/218041/>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.inews.gr/0/to-dnt-anamenei-epistrofi-tis-elladas-stin-anaptyxi-me-rythmo-06-to-2014.htm> ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.inews.gr/0/ti-einai-oi-michanismoι-stirixis-ESM-kai-EFSF.htm> ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.bloko.gr/oikonomia/bhma-oi-enoxes-toy-dnt-kai-h-eykairia-gia-thn-ellada.html> ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://www.epikaira.gr/epikairo.php?id=60609&category_id=89http://www.forin.gr/articles/article/6827/dnt-epistrofh-ths-elladas-sthn-anaptuksh-to-2014 ανάκτηση Μάιος 2014.

- <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=508139> ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.minpress.gr/minpress/scriptpage-buln.html?id=392071826> ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.forin.gr/articles/article/6827/dnt-epistrofh-ths-elladas-sthn-anaptuksh-to-2014> ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.europe4all.gr/?p=329> ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/taskforce-greece/index_en.htm ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/ellada/press-center/news/archives/news_0_antimetopisi_krisis_level3_el.htm ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/financial_operations/pdf/2012-04-18-greece-comm_el.pdf ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2012/pdf/ocp94_en.pdf ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7_%CF%87%CF%81%CE%AD%CE%BF%CF%85%CF%82_2010-2013 ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2013/cr13156.pdf> ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://news.in.gr/greece/article/?aid=1129265> ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://logioshermes.blogspot.com/2012/10/esm-efsf.html> ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.efsf.europa.eu/about/index.htm> ανάκτηση Μάιος 2014.

- http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/taskforce-greece/index_en.htm ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://news.pathfinder.gr/finance/news/884515.html> ανάκτηση Μάιος 2014.
- Εθνική τράπεζα της Ελλάδας, <https://www.nbg.gr/wps/portal/en/the-group/Press-Office/E-spot/Reports/content/Reports/smes-2012-h1-en>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- Ευρωπαϊκή πύλη για τις ΜμΕ: http://ec.europa.eu/small-business/index_el.htm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- Ευρωπαϊκή Πύλη: *Your Europe Business*: http://ec.europa.eu/youreurope/business/index_el.htm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- Κοινοτική Υπηρεσία Ενημέρωσης για την Έρευνα και την Ανάπτυξη, CORDIS: <http://cordis.europa.eu>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- Ο Κατάλογος των τοπικών χρηματοοικονομικών διαμεσολαβητών, διαθέσιμος στα: <http://www.ebrd.com/apply/small/index.htm> και <http://eib.europa.eu/products/loans/intermediated/index.htm>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- Συνεργασία με μεσογειακές χώρες, αποκαλούμενη «*Euromed*»: http://www.enpi-info.eu/indexmed.php?lang_id=450, ανάκτηση Μάιος 2014.
- Τα προγράμματα και τα μέσα της ΕΕ: http://ec.europa.eu/contracts_grants/index_el.htm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- TED, tenders electronic daily: βάση δεδομένων για τους δημόσιους διαγωνισμούς, *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*: <http://ted.europa.eu/>, ανάκτηση Μάιος 2014.

- Τοπικοί διαμεσολαβητές στις Χώρες Γειτονίας, *ΕΤΕΠ*: <http://eib.europa.eu/products/loans/intermediated/index.htm>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_en.htm, ανάκτηση Μάρτιος 2014.
- http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment/taxationsmes/index_en.htm#h2-1, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://m.capital.gr/> , άρθρο στις 25 Ιουλίου 2013, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.ethnos.gr/> , άρθρο στις 23.11.2013, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc411_en.htm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/culture/eu-funding/doc2886_en.htm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/information_society/media/index_en.htm , ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/index.php?lan=el>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/support_measures/erasmus/index.htm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/information_society/media/index_en.htm , ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_en.htm , ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/research/smetechweb/index_en.cfm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://ec.europa.eu/research/index.cfm?pg=enquiries> , ανάκτηση Μάιος 2014.

- http://ec.europa.eu/research/sme-techweb/index_en.cfm?pg=support , ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.eurekanetwork.org/> , ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.eurostars-eureka.eu/home.do>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/research/index_en.cfm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/dgs/energy/index_en.htm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/dgs/transport/index_en.htm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://ec.europa.eu/environment/life/funding/lifeplus.htm>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/environment/funding/intro_en.htm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/cip/index_en.htm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/delegations/china/documents/projects/eu_sme_centre.pdf, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.eusmecentre.org.cn/>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.ebtc.eu/>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu/about/branches> , ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://ec.europa.eu/enterprise-europe-network> , ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.metp.net.cn/english/index.asp?ColumnId=271>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.understandingchina.eu/>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.eu-japan.eu/global/business-training.html>, ανάκτηση Μάιος 2014.

- <http://www.eu-gateway.eu>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/europeaid/where/latin-america/regional-cooperation/al-invest/index_en.htm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.eib.org/projects/regions/med/>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.eib.europa.eu/projects/regions/eastern-neighbours/index.htm?lang=en>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://eib.europa.eu/about/press/2009/2009-184-eib-launches-sme-loans-for-eus-easternneighbours.htm> , ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.ebrd.com/pages/workingwithus/tambas/guide.pdf>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.ebrd.com/pages/workingwithus/tambas.shtml>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.ebrd.com/pages/sector/financial/sme.shtml>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.ebrd.com/pages/about/policies/msme.shtml>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://www.enpi-info.eu/maineast.php?id=315&id_type=10, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/europeaid/work/ap/aap/2011_en.htm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/world/enp/index_en.htm , ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/regionalcooperation/irc/investment_en.htm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/ipa/index_el.htm, ανάκτηση Μάιος 2014.

- <https://webgate.ec.europa.eu/europeaid/onlineservices/index.cfm?do=publi.welcome>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- http://aesthetics.gr/files/Odhgos_xrhmatodothshs_MME.pdf, ανάκτηση Μάιος 2013.
- http://www.metaxasgroup.com/default_gr.htm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.maris.gr/gr.aspx>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.touristiki-agora.gr/article.asp?ID=226>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- EuropeAid, Γραφείο Συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης: http://ec.europa.eu/comm/europeaid/index_en.htm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- «Αντιμετώπιση της νέας αντίληψης για τη βαθμολόγηση των επιχειρήσεων: Πρακτικός οδηγός για τη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω δανείων» (2007), <http://ec.europa.eu>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://ergoq.gr/chrmatodotisi-gia-nea-epichirisi/>, ανάκτηση Μάιος 2014.
- Γενική Διεύθυνση Επιχειρήσεων και Βιομηχανίας – Ευρωπαϊκή Επιτροπή: http://ec.europa.eu/enterprise/index_en.htm, ανάκτηση Μάιος 2014.
- European Commission (2013), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/greece_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014.
- European Commission (2012), *SBA Fact Sheet: Greece*, διαθέσιμο: http://www.startupgreece.gov.gr/sites/default/files/SME%20Factsheet%20-%20Greece%202012_en.pdf, ανάκτηση Ιούνιος 2014.
- <http://m.capital.gr/>, άρθρο στις 25 Ιουλίου 2013, ανάκτηση Μάιος 2014.

- www.nbg.gr/wps/portal/el/THE-GROUP/Press-Office/E-spot/Reports/content/Reports/smes-2013-h1, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://www.ethnos.gr/>, άρθρο στις 23.11.2013, ανάκτηση Μάιος 2014.
- <http://ec.europa.eu>, ανάκτηση Απρίλιος 2014.
- <http://www.start-upgreece.gov.gr/content/new-annex-%CE%B9%CE%B9-nace-programme-supportingsmes-active-manufacturing-tourism-commerce-services>, ανάκτηση Ιούνιος 2014.
- ΠΑΣΕΓΕΣ (30/04/2014), <http://www.paseges.gr/el/news/Se-ZEYS-AKTINIDIA-kai-EAS-Halkidikhs-o-Giwrqos-Anesths>, ανάκτηση Ιούνιος 2014.
- <http://www.ambrosiadis.gr/>, ανάκτηση Ιούνιος 2014.
- <http://www.e-pieria.gr/solidarity-54/socialrights/6036-allileggyoslaxanokipos>, ανάκτηση Ιούνιος 2014.
- <http://www.olympio-bima.gr/index.php?MODULE=bce/application/siteview&Site=7197>, ανάκτηση Ιούνιος 2014.
- ΡΥΘΜΙΣΗ ΟΦΕΛΩΝ ΔΗΜΟΥ (άρθρο στις 23 Ιουνίου 2014), <http://www.e-pieria.gr/news-2/latestnews/6045-ofeilesdimoskaterinis>, ανάκτηση Ιούνιος 2014.
- ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΚΗΠΟΣ, <http://www.e-pieria.gr/solidarity-54/socialrights/6036-allileggyoslaxanokipos>, ανάκτηση Ιούνιος 2014
- Η Εθελοντική Ομάδα Δράσης Ν. Πιερίας (ΕΟΔνΠ), <http://www.otoposmou.gr/>, ανάκτηση Ιούνιος 2014.
- ΠΙΕΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ, <http://www.e-pieria.gr/news-2/economy/6027-askiseisanaptycispieriki>, ανάκτηση Ιούνιος 2014.

- ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, <http://www.e-pieria.gr/news-2/economy/5172-programmantagonistikotitapieriki>, ανάκτηση Ιούνιος 2014.
- Ομοσπονδία Επαγγελματιών-Βιοτεχνών και Εμπόρων Ν. Πιερίας, (16/09/2013), http://lefteria.blogspot.gr/2013/09/blog-post_443.html ανάκτηση Ιούνιος 2014.